

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**« Η επαγγελματική εξουθένωση των επαγγελματιών υγείας
στα δημόσια νοσοκομεία: Οι περιπτώσεις των ΓΝΠ Τζάνειο
και ΕΑΝΠ Μεταξά»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασιλική-Μαρία Πετροπούλου

Τριμελής εξεταστική επιτροπή :

Κ. Δημουλάς, Λέκτορας, Επιβλέπων

Γ. Πετράκη, Επίκουρη καθηγήτρια

Χ. Οικονόμου, Επίκουρος καθηγητής

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012

Copyright © Βασιλική-Μαρία Πετροπούλου, 2008.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για

εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή

ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον

συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να

ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών

Επιστημών.

Σε κάθε νοσηλεύτη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που μου έδωσαν την δυνατότητα να σπουδάσω και βρίσκονταν δίπλα μου όλα αυτά τα χρόνια.

Θεωρώ υποχρέωση μου να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον καθηγητή μου, Λέκτορα, κύριο Κωνσταντίνο Δημουλά για τη στήριξη, την βοήθεια, τη σωστή κατατόπιση και την αμέριστη συμπαράσταση που μου έδειξε για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους τρεις καθηγητές μου, μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής, Κ. Δημουλά, Λέκτορα, Γ. Πετράκη, Επίκουρη καθηγήτρια, Χ. Οικονόμου, Επίκουρο καθηγητή για τα εύστοχα σχόλια και τις ορθές επισημάνσεις τους για την διπλωματική μου εργασία.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους φορείς των νοσοκομείων, για την παραχώρηση των σχετικών αδειών για την εκπόνηση της έρευνας μου στο νοσηλευτικό προσωπικό των νοσοκομείων τους.

Πιο συγκεκριμένα θα ήθελα να ευχαριστήσω την διευθύνουσα του ΕΑΝΠ Μεταξά, κυρία Φεφέ Αναστασία, καθώς και την τομεάρχη του παθολογικού τομέα κυρία Γαραντζιώτου Δήμητρα για την σημαντική βοήθεια της στην σωστή διεξαγωγή της έρευνας μου κατά την παραμονή μου στο νοσοκομείο.

Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την διευθύνουσα του ΓΝΠ Τζάνειο κυρία Μυλωνά Μαρία, καθώς και τις τομεάρχες : κυρία Βίτσα Ελένη, β χειρουργικός τομέας και την κυρία Βάβου Βενετία, ψυχιατρικός τομέας, για την βοήθεια τους και την συμπαράσταση τους στην διεξαγωγή της έρευνας μου.

Καθώς και τους κύριο Τζιατζία Κωνσταντίνο, αρχηγό του σώματος εθελοντών Σαμαρειτών και ναυαγοσώστων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού του τμήματος Πειραιά και τον συνάδελφο εθελοντή Σαμαρείτη, κύριο Ιωαννίδη Παναγιώτη για την βοήθεια που μου προσέφεραν.

Τέλος, ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω σε όλο το προσωπικό των νοσοκομείων για τη συνεργασία και τη συμπαράσταση τους καθ όλη τη διάρκεια της έρευνας μου και σε όλους τους νοσηλευτές που συμμετείχαν ενεργά μέσα από τις συνεντεύξεις που μου παραχώρησαν και βοήθησαν στην ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - Τι είναι η επαγγελματική εξουθένωση	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.: Η επαγγελματική εξουθένωση στον χώρο της υγείας	14
1.1: Ιστορική εξέλιξη	14
1.2: Βασικά θεωρητικά μοντέλα της επαγγελματικής εξουθένωσης	17
1.3: Τα συμπτώματα του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης	22
1.4: Προβλήματα που προκαλεί η επαγγελματική εξουθένωση στον νοσηλευτή	23
1.5: Προβλήματα που δημιουργεί η επαγγελματική εξουθένωση στις σχέσεις του νοσηλευτικού προσωπικού και στη σχέση των νοσηλευτών με τον ασθενή	24
1.6: Τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά και το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης	26
1.7: Μέθοδοι αντιμετώπισης και πρόληψης της επαγγελματικής εξουθένωσης	28
1.8: Η επαγγελματική εξουθένωση ως σημείο έρευνας	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Σκοπός, στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας	35
2.1: Σκοπός και στόχοι της έρευνας	35
2.2: Μεθοδολογία	35
2.2.1: Πληθυσμός έρευνας, δείγμα έρευνας και μεταβλητές	35
2.2.2: Το γενικό περίγραμμα των ΓΝΠ Τζάνειο και ΕΑΝΠ Μεταξά	41
2.2.3: Τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας	43
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	170

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Η κατανομή του φύλου των συνεντευξιαζόμενων	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Η κατανομή της ηλικίας των συνεντευξιαζόμενων	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Τα αθροίσματα των μεταβλητών	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Η Βαθμολόγηση παραγόντων και μεταβλητών σύμφωνα με τις απόψεις των συνεντευξιαζόμενων.....	66

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Η κατανομή της γενικής εμπειρίας των συνεντευξιαζόμενων	47
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Η κατανομή της διάρκειας εργασίας των συνεντευξιαζόμενων στη συγκεκριμένη θέση	48

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επαγγελματική εξάντληση είναι ένα φαινόμενο το οποίο έχει συνδεθεί με τους ιατρούς και τα επαγγέλματα υγείας ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δόθηκε από τους ερευνητές στον ορισμό κάποιων βασικών χαρακτηριστικών που έχουν σχέση με την επαγγελματική εξάντληση. Τα χαρακτηριστικά αυτά χωρίζονται σε δυο κατηγορίες: 1) τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και 2) τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του κάθε ατόμου. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία μας δίνουν μια δημογραφική εικόνα του δείγματος που ερευνάμε και το οποίο πάσχει από συμπτώματα επαγγελματικής εξάντλησης. Χαρακτηριστικά όπως είναι το φύλο, η οικογενειακή κατάσταση, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης. Στη δεύτερη κατηγορία βλέπουμε και ερευνάμε τα χαρακτηριστικά που έχει η προσωπικότητα του κάθε ατόμου μέσα στον εργασιακό του χώρο ανάλογα με την συμπεριφορά που αποπνέει.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό την διερεύνηση του άγχους (stress) και της εξουθένωσης (burn out), στο νοσηλευτικό προσωπικό των δημόσιων νοσοκομείων Γ.Ν Τζάνειο και Μεταξά.

Όπως όλοι μας πολύ καλά γνωρίζουμε το επάγγελμα του νοσηλευτή ανήκει στα επαγγέλματα εκείνα στα οποία παρουσιάζεται έντονα ο παράγοντας του άγχους στο χώρο εργασίας. Κάποιοι από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην παρουσία του άγχους εντός της εργασίας του νοσηλευτή είναι το σύστημα της βάρδιας, ο μεγάλος φόρτος εργασίας, η κακή μορφή διοίκησης, η έλλειψη προσωπικού, η ψυχική και σωματική βία που μπορεί να δέχονται από τους ασθενείς, οι διάφορες μεταδοτικές ασθένειες, καθώς και άλλοι παράγοντες οι οποίοι κάνουν την εργασία των νοσηλευτών ακόμα πιο δύσκολη.

Αυτό που είναι σημαντικό να αναφέρουμε είναι ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός συσχέτισης μεταξύ των δυο αυτών παραγόντων : του άγχους και της επαγγελματικής εξουθένωσης.

Η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έρευνα θα είναι ένας συνδυασμός ποσοτικής και ποιοτικής μεθοδολογίας, η συλλογή των δεδομένων θα γίνει με τη μορφή

συνεντεύξεων και την διανομή ερωτηματολόγιων στο νοσηλευτικό προσωπικό των νοσοκομείων.

Λέξεις-κλειδιά:

Επαγγελματική εξάντληση

Άγχος

Εξουθένωση

Νοσηλεύτης-τρια

Νοσοκομείο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - Τι είναι η επαγγελματική εξουθένωση

Στην εποχή την οποία ζούμε το στρες αποτελεί έναν παράγοντα που δημιουργεί ποικίλα προβλήματα στην συμπεριφορά ενός ανθρώπου. Δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός για το στρες. Γι' αυτό τον λόγο παρατηρούμε διαφορές στους ορισμούς που δίνονται από διάφορους επιστημονικούς κλάδους και από ομάδες ερευνητών.

Η λέξη στρες προέρχεται από τις λατινικές λέξεις *strictus* και *stringere*, που αντίστοιχα σημαίνει σφιχτός και σφίγγω. Παλαιότερα, η λέξη στρες χρησιμοποιούνταν για να εκφράσει ένταση, πίεση, λύπη ή σκληρή προσπάθεια σε σχέση με τα διάφορα όργανα και τις διάφορες δυνατότητες του ανθρώπου. Ενώ, στις μέρες μας σημαίνει διαφορετικά πράγματα και ορίζεται διαφορετικά από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Οι πιο πρόσφατοι ορισμοί του στρες μας το παρουσιάζουν ως ένα αριθμό εξωτερικών περιβαλλοντικών παραγόντων όπως είναι τα εργασιακά προβλήματα, ως στρεσογόνες καταστάσεις στην ζωή ενός ατόμου. Ακόμα με τον όρο στρες αναφερόμαστε σε διάφορες αντιδράσεις οι οποίες δημιουργούνται στο άτομο μέσα από δύσκολες καταστάσεις που αντιμετωπίζει στο επαγγελματικό και προσωπικό του περιβάλλον .

Πολύ συχνά έχουμε την ταύτιση του στρες με διάφορες άλλες αλλαγές που συμβαίνουν στα επίπεδα του ανθρώπινου οργανισμού σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία που αναφέρεται στο θέμα της οργανωτικής και εργασιακής ψυχολογίας παρατηρούμε ότι γίνεται χρήση του όρου στρες με 3 διαφορετικούς τρόπους: ως αιτία , ως συνέπεια και ως διαδικασία.

Ο ορισμός που χρησιμοποιείται πιο συχνά για το στρες είναι από τον Richard Lazarus σύμφωνα με τον οποίο το στρες δημιουργείται μέσα από τις αλληλεπιδράσεις που γίνονται μεταξύ των ατόμων και του περιβάλλοντος τους.

Απ' ότι καταλαβαίνουμε το στρες, χρησιμοποιείται ως ένας όρος ομπρέλα που μέσα του περιλαμβάνει ένα σύνολο αντιδράσεων και αυτό έχει ως συνέπεια να μην είναι εύκολο να προσδιοριστεί αναλογικά ο όρος και να αποτελεί μια προβληματική διαδικασία.

Το **στρες** είναι ένας πολύ διαδεδομένος όρος, ο οποίος απέκτησε μεγαλύτερη απήχηση κατά τον 20^ο αιώνα. Στις μέρες μας το στρες είναι υπεύθυνο για πολλές

παθήσεις όπως τα εγκεφαλικά επεισόδια και τα καρδιαγγειακά νοσήματα τα οποία πολύ συχνά έχουν ως αποτέλεσμα το άτομο να οδηγούνται στο θάνατο. Το στρες δεν αποτελεί πάντα έναν αρνητικό παράγοντα για το άτομο. Είναι κάτι που εάν το άτομο δεν το διαχειριστεί σωστά, τότε μπορεί να έχει ανεπιθύμητες ενέργειες. Ας μην ξεχνάμε ότι σε κάθε ενέργεια που κάνει το άτομο περικλείεται και το στρες είτε αυτή η ενεργεία σχετίζεται με κάτι απλό όπως ένα χόμπι, ένα άθλημα, είτε με την εργασία.

Το στρες μετατρέπεται σε ευχάριστο ή δυσάρεστο ανάλογα με την μορφή που του δίνουμε εμείς. Έτσι λοιπόν έχουμε το Eustress και το Distress. Το Eustress μας βοηθά θετικά στην ζωή μας, διότι μας κάνει να είμαστε περισσότερο παραγωγικοί και δημιουργικοί. Είναι το συναίσθημα εκείνο που νιώθουμε όταν έχουμε κατακτήσει έναν στόχο μας, είτε σε προσωπικό επίπεδο, είτε στον επαγγελματικό μας στίβο. Το distress ένα το stress το οποίο δεν θέλουμε να έχουμε στη ζωή μας, διότι δρα αρνητικά σε εμάς, αλλά πολύ πιθανόν και στην υγεία μας. Αυτό το είδος στρες το βιώνουμε σε περιπτώσεις όπως είναι η αρρώστια, η απόλυση από την εργασία μας, ο θάνατος κάποιου ατόμου. Η μορφή αυτή του στρες, συνοδεύεται από κάποια χαρακτηριστικά όπως είναι ο πονοκέφαλος, η αυξημένη πίεση. Βέβαια, σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να μπορούμε να το ελέγχουμε, έτσι ώστε να μην αισθανθούμε τίποτα από αυτά.

Η **επαγγελματική εξουθένωση** δεν είναι σαφώς προσδιορισμένη παρ' ότι αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον αντικείμενο έρευνας. Με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ένας απόλυτα σαφής και αποδεκτός ορισμός από την επιστημονική κοινότητα. Ο ορισμός ο οποίος είναι ευρέως γνωστός και συνδέεται πιο έντονα με το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης είναι ο ορισμός της ψυχολόγου Christine Maslach και είναι ο ακόλουθος: Η απώλεια ενδιαφέροντος για τους ανθρώπους με τους οποίους κάποιος εργάζεται, συμπεριλαμβανομένου της σωματικής εξάντλησης και χαρακτηρίζεται από συναισθηματική εξάντληση, όπου ο επαγγελματίας δεν έχει καθόλου θετικά αισθήματα ή σεβασμό για τους πελάτες ή ασθενείς. Σύμφωνα με τους Maslach & Jackson το Burn Out μπορεί να αξιολογηθεί με την χρήση του καταλόγου επαγγελματικής εξουθένωσης (Maslach Burn Out inventory ή MBI για συντομία). Το MBI είναι μια κλίμακα με ευρεία χρήση και αποτελείται από 3 βασικά στοιχεία.

A) Τον βαθμό συναισθηματικής εξάντλησης.

B) Τα επίπεδα αποπροσωποποίησης.

Γ) Τα επίπεδα επαγγελματικών επιτευγμάτων.

Η συναισθηματική εξάντληση σύμφωνα με τους Maslach & Jackson αποτελεί το πρώτο στάδιο της επαγγελματικής εξουθένωσης έπειτα ακολουθούν το στάδιο της αποπροσωποποίησης και μετά την αποπροσωποποίηση δίνεται στο θύμα η αίσθηση ότι δεν είναι αποδοτικό στην εργασία του και αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι νοσηλευτές και οι γιατροί να έχουν μία εριστική στάση και συμπεριφορά απέναντι στους ασθενείς.

Αναλυτικότερα, η **συναισθηματική εξάντληση** αποτελεί το πρώτο και σημαντικότερο σημείο του συνδρόμου. Ως αρχικό στάδιο του συνδρόμου φέρνει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: έλλειψη ενέργειας, αίσθηση εξάντλησης όλων των συναισθηματικών αποθεμάτων του εργαζομένου. Όταν η συναισθηματική εξάντληση στα άτομα πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις από ότι στο φυσιολογικό επίπεδο, τα άτομα αισθάνονται ότι δεν είναι το ίδιο παραγωγικά στην εργασία τους και ότι δεν μπορούν πλέον να προσφέρουν στον ίδιο βαθμό που προσέφεραν πριν εμφανιστούν αυτά τα συμπτώματα. Η συναισθηματική εξάντληση συνδέεται με τις υψηλές και συνεχώς αυξημένες απαιτήσεις που μπορεί να υπάρχουν στον χώρο εργασίας του ατόμου¹.

Η **αποπροσωποποίηση** είναι το δεύτερο στάδιο και έχει ως βασικό χαρακτηριστικό της ότι το άτομο βλέπει και συμπεριφέρεται στους ασθενείς του σαν να είναι αντικείμενα και όχι άνθρωποι. Υιοθετεί μια στάση ψυχρή και απόμακρη απέναντι στους ασθενείς του. Γίνεται απότομος, με αρνητική και εριστική συμπεριφορά, αγνοώντας το πρόβλημα υγείας που μπορεί να αντιμετωπίζουν, την σοβαρότητα της κατάστασης, τις ανάγκες που μπορεί να έχουν. Ο ασθενής του φαίνεται σαν ένα ακόμα περιστατικό, αυτό έχει ως συνέπεια να προσπαθεί να μη βρίσκεται κοντά στους ασθενείς για μεγάλο χρονικό διάστημα, να αυξάνει την ώρα διαλειμματος καθώς και να συζητάει με τους συναδέλφους του με σκοπό να περάσει όσο το δυνατόν γρηγορότερα η ώρα του.

Τα **μειωμένα προσωπικά επιτεύγματα** αποτελούν το τρίτο στάδιο της επαγγελματικής εξουθένωσης. Μιλώντας για μειωμένα προσωπικά επιτεύγματα εννοούμε την τάση που υιοθετεί ο εργαζόμενος βλέποντας πάντα μια αρνητική εικόνα του εαυτού του. Ο εργαζόμενος θεωρεί ότι είναι ανίκανος να προσφέρει τα όσα χρειάζονται και ότι δεν αποδίδει όσο πρέπει στον εργασιακό του χώρο Έτσι νιώθει έντονο το συναίσθημα της αποτυχίας με αποτέλεσμα τη μείωση της αυτοεκτίμησης του,

¹Μητσίανη Φωτεινή, « Επαγγελματική εξουθένωση (burn out) υγειονομικού προσωπικού (ιατρών και νοσηλευτών) στο πολεμικό ναυτικό και στην πολεμική αεροπορία», *Διπλωματική εργασία*, (2005) 14.

την οποία έπειτα διαδέχεται η κατάθλιψη που μπορεί αν δεν παρακολουθηθεί και ελεγχθεί σωστά από κάποιον ειδικό να οδηγήσει το άτομο ακόμα και στην εγκατάλειψη της εργασίας του.

Τα τελευταία χρόνια, λόγω της έξαρσης του στρες και των αυτοκτονιών εξαιτίας των προβλημάτων που εμφανίζονται στην εργασία, το ενδιαφέρον για την επίδραση του επαγγελματικού χώρου στην ψυχική ισορροπία και την ευζωία των εργαζομένων αυξάνει και διευρύνεται πέρα από τα στενά πλαίσια της ψυχολογικής προσέγγισης. Αυτό το οποίο μπορεί κανείς να παρατηρήσει μέσα από τις έρευνες που γίνονται είναι ότι ενώ υπάρχει έξαρση του στρες και των αυτοκτονιών, οι περισσότερες ευρωπαϊκές εταιρείες εξακολουθούν να μην λαμβάνουν μέτρα και να μην κάνουν τις απαραίτητες διαδικασίες προκειμένου να μάθουν οι εργαζόμενοι να διαχειρίζονται το εργασιακό στρες.

Σύμφωνά με τις εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ασφάλεια και την υγεία (EU-OSHA), ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 79% των ανώτερων στελεχών των εταιρειών της Ε.Ε. ανησυχούν για τους ρυθμούς που αυξάνεται το άγχος στην εργασία. Παρ' όλα αυτά όμως οι επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, παρά μόνο το 3% από αυτές φροντίζει για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων μέσα από ένα συστηματικό τρόπο δράσης. Επίσης, υπάρχει ένα 12% των επιχειρήσεων αυτών που δεν εφαρμόζουν ούτε τα βασικά μέτρα αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών κινδύνων. Η άγνοια αυτή των επιχειρήσεων για τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους και τις διαταραχές της ψυχικής υγείας των εργαζομένων στοιχίζει τόσο στις επιχειρήσεις, όσο και στην Ε.Ε.. Πολλές είναι οι επιχειρήσεις που αναγνωρίζουν τη σημαντική σχέση που υπάρχει μεταξύ δουλειάς και άγχους, κάνουν προσπάθειες για τη διαχείριση του άγχους και των ψυχοκοινωνικών κινδύνων, έστω και αν συναντούν συχνά εμπόδια όπως είναι η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και πόρων².

Λόγω της οικονομικής κρίσης που επικρατεί παγκοσμίως και ιδιαίτερα στις χώρες της Ε.Ε. έχουμε αύξηση της ανεργίας που έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία πιο ευέλικτων μορφών απασχόλησης και την αλλαγή στον μισθό των εργαζομένων που όλα αυτά έχουν ως συνέπεια την αλλαγή στην ποιότητα της εργασίας, αλλά και στην υγεία των εργαζομένων. Όλο και πιο συχνά αυξάνονται τα ποσοστά αυτοκτονιών που

²<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/management-psychosocial-risks-esener/view>

οφείλονται σε εργασιακούς λογούς στην Ε.Ε.³ Σ' αυτό το πλαίσιο ο επιστημονικός προβληματισμός για την επαγγελματική εξουθένωση εμπλουτίζεται και από τις κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του συγκεκριμένου κοινωνικού προβλήματος..

³ <http://www.etui.org/Topics/Health-Safety/News/European-companies-still-don-t-have-procedures-for-managing-psychosocial-risks>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η επαγγελματική εξουθένωση στον χώρο της υγείας

1.1: Ιστορική εξέλιξη

Η πρώτη αναφορά στο φαινόμενο του Burn Out έγινε από τον Freudenburger⁴ το 1974. Ο ορισμός που του έδωσε ήταν ότι Burn Out είναι η εξάντληση του ατόμου η οποία έχει δημιουργηθεί από μια συνεχόμενη χρήση των ενεργειακών του αποθεμάτων. Από τότε έως σήμερα το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης έχει χαρακτηριστεί ως πόλος έλξης από τους ερευνητές, και κυρίως για επαγγελματίες οι οποίοι ασχολούνται και προσφέρουν υπηρεσίες στον χώρο της υγείας, και αυτό συνέβη διότι παρατηρήθηκε ότι τα άτομα τα οποία δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στον χώρο της υγείας πάσχουν πιο έντονα από το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης σε σχέση με άτομα που εργάζονται σε άλλους χώρους⁵. Ο όρος επαγγελματική εξουθένωση εμφανίζεται όλο και πιο έντονα κατά τα τελευταία χρόνια και έχει απασχολήσει ένα ευρύ φάσμα ερευνητών από διάφορες ειδικότητες και επιστήμες. Σύμφωνα με τους Maslach & Jackson το Burn Out σημαίνει ότι: « αναλώνομαι προοδευτικά εκ των ένδον μέχρι το σημείο της απανθράκωσης»⁶.

Ο ορισμός ο οποίος είναι αποδεκτός από τους περισσότερους ερευνητές για το σύνδρομο είναι αυτός που έδωσε η Maslach. Σύμφωνα με αυτόν, ως επαγγελματική εξουθένωση ορίζεται ένα σύνδρομο ψυχικής, σωματικής και πνευματικής κόπωσης, που αποτελεί την αντίδραση του εργαζόμενου στο χρόνιο και διαπροσωπικό στρες της εργασίας του και χαρακτηρίζεται από τρεις διαστάσεις οι οποίες είναι οι εξής: την συναισθηματική εξάντληση, όπου ο εργαζόμενος αισθάνεται ψυχικά άδειος, την αποπροσωποποίηση, όπου ο εργαζόμενος αναπτύσσει ένα μηχανισμό άμυνας

⁴ Freudenberger H. J., « Staff Burnout.», *Journal of Social issues*, 30 (1974), 159-165.

⁵ Θεοφύλου Παρασκευή, «Το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης στον χώρο της υγείας», <http://e-jst.teiath.gr>, 41-46 (πρόσβαση στις 17/2/2012).

⁶ Ως Ανωτέρω.

προκειμένου να αντιμετωπίσει την συναισθηματική εξάντληση που βιώνει, και το αίσθημα μειωμένων προσωπικών επιτευγμάτων που προκύπτει ως αποτελεσμάτων δύο παραπάνω⁷.

Η χρήση του όρου της επαγγελματικής εξουθένωσης έγινε για πρώτη φορά από τον Freudenburger το έτος 1974 και είχε σκοπό να περιγράψει τα συμπτώματα της σωματικής και ψυχικής εξουθένωσης σε επαγγελματίες που εργάζονταν σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας καθώς και σε χώρους που υπήρχαν στενές σχέσεις μεταξύ επαγγελματιών υγείας και ασθενών.

Τα επαγγέλματα υγείας τα οποία δέχονται πιο έντονα το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης είναι κυρίως τα επαγγέλματα εκείνα τα οποία σχετίζονται με τον χώρο της υγείας, όπως ιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, φυσιοθεραπευτές και άλλοι. Σύμφωνα τώρα με τον Burke & Greenglass οι επαγγελματίες υγείας κατά την διάρκεια της ημέρας έχουν το αίσθημα της εξάντλησης και της απογοήτευσης, από τα όσα βίωσαν στον εργασιακό τους χώρο κατά την διάρκεια της εργασίας τους. Η κόπωση και η μειωμένη αίσθηση επικοινωνίας αποτελούν κάποια βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Αυτό έχει ως άμεση συνέπεια το προσωπικό να θέτει τον εαυτό του σε μια απόσταση ασφαλείας από τους ασθενείς και τα θύματα κατά την διάρκεια της εργασίας τους σε επαγγελματικό, αλλά και ψυχικό επίπεδο, λόγω του καθημερινού βιώματος επαγγελματικής εξουθένωσης. Έχουν υπάρξει πολλά θεωρητικά μοντέλα τα οποία έχουν προσπαθήσει να δώσουν μια ερμηνεία στο φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης. Οι απόψεις των ερευνητών χωρίζονται σε 2 μέρη, σε αυτούς που θεωρούν πως η επαγγελματική εξουθένωση είναι αποτέλεσμα στρεσογόνων διαδικασιών και άσχημων επαγγελματικών συνθηκών, και σε αυτούς οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η επαγγελματική εξουθένωση εξαρτάται άμεσα από τα θέλω του κάθε επαγγελματία και από τις προσδοκίες που μπορεί να έχει για τον

⁷ Σταυροπούλου Αρετή, Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, Καμπά Ευρυδίκη, « Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης (burn-out syndrome): κατανόηση και πρόληψη αναγνώριση του συνδρόμου από το νοσηλευτικό προσωπικό σε δημόσιο και ιδιωτικό νοσοκομείο», http://www.vima-asklipiou.gr/volumes/2010/VOLUME%2003_10/VA_OP_2_09_03_10.pdf , 362 (πρόσβαση στις 12/4/2012).

εαυτό του μέσα στον εργασιακό του χώρο. Τα σημαντικότερα μοντέλα της επαγγελματικής εξουθένωσης είναι:

1) Το μοντέλο των τριών διαστάσεων της Maslach.

Σύμφωνα με την θεωρία της Maslach υπάρχουν 3 βασικές διαστάσεις του συνδρόμου, που η κάθε μια εξ' αυτών θα έχει διαφορετικά συμπτώματα. Η πρώτη διάσταση φέρει την ονομασία της συναισθηματικής εξάντλησης, στην οποία περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: αισθήματα ψυχικής και σωματικής κόπωσης καθώς και απώλεια ενέργειας και διάθεσης. Η δεύτερη διάσταση εκφράζεται με τον όρο της αποπροσωποποίησης, με τον όρο αυτόν αναφερόμαστε στην απομάκρυνση και στη αποξένωση που μπορεί να έχει ένας εργαζόμενος από τους ασθενείς του, καθώς και η δημιουργία επιθετικής και άσχημης συμπεριφοράς προς αυτούς. Η τρίτη διάσταση είναι η έλλειψη προσωπικής επίτευξης και μας μιλάει για την αίσθηση που δημιουργείται στον εργαζόμενο ότι είναι ανίκανος να προσφέρει στην εργασία του, με αποτέλεσμα να μειώνεται η απόδοση του.

2) Το μοντέλο των Edelwich & Brodsky.

Σύμφωνα με την θεωρία τους η επαγγελματική εξουθένωση αναπτύσσεται σε 4 στάδια τα οποία ακολουθούν τον εργαζόμενο ήδη από το ξεκίνημα της επαγγελματικής του καριέρας. Το πρώτο στάδιο είναι ο ενθουσιασμός, το δεύτερο στάδιο είναι η αμφιβολία και η αδράνεια, το τρίτο στάδιο η απογοήτευση και η ματαίωση, και τελευταίο στάδιο η απάθεια.

3) Το διαδραστικό μοντέλο του Cherniss.

Κατά τον Cherniss η επαγγελματική εξουθένωση είναι μια διαδικασία που αποτελείται από 3 στάδια και όχι από ένα μεμονωμένο συμβάν. Το πρώτο στάδιο είναι το εργασιακό στρες, στο στάδιο αυτό παρατηρείται είναι μία διαταραχή μεταξύ των διαθέσιμων και των απαιτούμενων πόρων. Το εργασιακό στρες είναι η συνέπεια της διαταραχής ανάμεσα στο εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον του εργαζομένου, η οποία δημιουργείται όταν υπάρχει ανεπάρκεια διαθέσιμων πόρων που θα οδηγήσουν στην ικανοποίηση των προσωπικών στόχων και των αιτημάτων που έχουν τα άτομα από τον εργασιακό τους χώρο. Η διαταραχή αυτή δεν συνδυάζεται πάντα με το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης. Το δεύτερο στάδιο είναι το στάδιο της εξάντλησης, το οποίο είναι συνέχεια του προηγούμενου σταδίου δηλαδή της διαταραχής. Ο εργασιακός χώρος αποτελεί για τον εργαζόμενο πλέον μια μορφή συναισθηματικής εξάντλησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο εργαζόμενος να βρίσκεται

συνεχώς σε μια κατάσταση έντασης την οποία αν δεν μπορέσει να διαχειριστεί με των σωστό τρόπο μπορεί να οδηγηθεί σε παραίτηση ή ακόμα και σε απογοήτευση. Το τρίτο στάδιο είναι το στάδιο της αμυντικής κατάληξης, στο στάδιο αυτό παρατηρούνται αλλαγές στη συμπεριφορά του εργαζομένου, ο οποίος σταδιακά αποκτά μια απαθή συμπεριφορά απέναντι στο προσωπικό και τους συναδέλφους του. Οι αλλαγές αυτές στη συμπεριφορά του εργαζομένου συμβάλλουν στη μείωση των σωματικών και ψυχολογικών αποθεμάτων του με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιβιώσει στον εργασιακό του χώρο.

4) Το μοντέλο της Pines. Σύμφωνα με την Pines η επαγγελματική εξουθένωση καθορίζεται σαν μια κατάσταση, σωματικής, συναισθηματικής και πνευματικής εξάντλησης που επέρχεται μετά από μακροχρόνια έκθεση του ατόμου σε συναισθηματικά απαιτητικές συνθήκες. Η Pines δεν περιορίζει την επαγγελματική εξουθένωση μόνο στα επαγγέλματα υγείας. Η Pines διερεύνησε την επαγγελματική εξουθένωση και σε άλλους τομείς, όπως είναι οι οικογενειακές σχέσεις και οι πολιτικές συγκρούσεις. Η Pines με την μέτρηση που χρησιμοποιεί, γνωστή και ως Burn Out measure απομακρύνεται από την αρχική θεώρηση της επαγγελματικής εξουθένωσης ως συνδρόμου που συνδέεται με σύνδρομα στρες, απελπισίας και μειωμένης αυτοπεποίθησης και βλέπει την επαγγελματική εξουθένωση ως μια έννοια μονοδιάστατη, που αξιολογείται από μια μόνο κλίμακα που δίνουν μια συνολική βαθμολογία⁸.

1.2: Βασικά θεωρητικά μοντέλα της επαγγελματικής εξουθένωσης

Το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης έχουν επιχειρήσει να το ερμηνεύσουν πολλοί ερευνητές. Οι περισσότεροι από αυτούς υποστηρίζουν ότι η επαγγελματική εξουθένωση δημιουργείται κυρίως μέσα από τις στρεσογόνες καταστάσεις που βιώνει το άτομο στον επαγγελματικό του χώρο με βασικά χαρακτηριστικά το έντονο και φορτωμένο πρόγραμμα, την έλλειψη αυτονομίας και εξουσίας, την αυταρχική διοίκηση του οργανισμού⁹ καθώς και την ανεπαρκή ψυχολογική υποστήριξη που υπάρχει στον

⁸ Θεοφίλου Παρασκευή, «Το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης στον χώρο της υγείας», <http://e-jst.teiath.gr>, 41-46 (πρόσβαση στις 17/2/2012).

⁹ Pines, A. M. , « Who is to blame for helper's burnout? Environmental impact. In C. D.

χώρο εργασίας του. Υπάρχουν όμως και άλλοι ερευνητές που υποστηρίζουν ότι και οι ατομικοί παράγοντες του κάθε επαγγελματία μπορεί να δημιουργήσουν επαγγελματική εξουθένωση¹⁰. Διότι ο κάθε επαγγελματίας έχει τις δικές του προσδοκίες από τον εργασιακό του χώρο.

1. Το θεωρητικό μοντέλο της Maslach

Ο ορισμός της επαγγελματικής εξουθένωσης έχει δοθεί από την Maslach. Έτσι έχουμε και τη δημιουργία του πρώτου θεωρητικού μοντέλου για την επαγγελματική εξουθένωση το 1982 που φέρει το όνομα της ως θεωρητικό μοντέλο της Maslach. Όπως αναφέραμε στο παραπάνω κεφάλαιο η Maslach δίνει τρεις βασικές διαστάσεις για το φαινόμενο που η κάθε μια έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αυτές οι τρεις διαστάσεις είναι η συναισθηματική εξάντληση, η αποπροσωποποίηση και η μείωση των προσωπικών επιτευγμάτων.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με της σειρά εμφάνισης έχουμε τα ακόλουθα :

- **Η συναισθηματική εξάντληση** η οποία μας δείχνει τη συχνότητα της συναισθηματικής κατάρπτωσης και υπερέντασης που βιώνει ο εργαζόμενος εξαιτίας της εργασίας του, αποτελεί το αρχικό αλλά συγχρόνως και το πιο βασικό στάδιο του συνδρόμου. Τα βασικά χαρακτηριστικά της συναισθηματικής εξάντλησης είναι η έλλειψη ενέργειας που νιώθει ο εργαζόμενος και η αίσθηση του συναισθηματικού αδειάσματος μέσα του, ότι τα έχει δώσει όλα και δεν έχει άλλα συναισθηματικά αποθέματα ώστε να δώσει στον χώρο εργασίας τους και στους άλλους γύρω του όσο έδινε σε παλαιότερο χρονικό διάστημα. Η συναισθηματική εξάντληση συχνά συνδέεται με τις υψηλές απαιτήσεις και προσδοκίες που προέρχονται στο εργασιακό χώρο.
- **Η αποπροσωποποίηση** μας δείχνει την αδιάφορη και ψυχρή στάση που μπορεί να έχει ο εργαζόμενος στον χώρο εργασίας του και στην σχέση με τους ασθενείς του. Πολύ συχνά βλέπει και αντιμετωπίζει τους ασθενείς του χωρίς συναίσθημα ως αντικείμενα έχοντας μια απόμακρη και κυνική στάση. Αντιμετωπίζει τον ασθενή σαν ακόμα ένα περιστατικό, κάνει μεγαλύτερα διαλείμματα, σταματά να έχει πολλές σχέσεις και συναναστροφές με τους

Scott & J. Hawk (Eds), *Heal Thyself: The Health of Health Care Professionals.*, New York: Bruner/Mazel Publications,(1986).

¹⁰Firth-Cozens, J., & Payne, R., « *Stress in Health Professionals: Psychological and Organisational Causes and Interventions.*», U.K.: John Wiley & Sons Ltd., (1999).

συναδέλφους του. Συμφωνά με την Maslach η αποπροσωποποίηση σχετίζεται άμεσα με την συναισθηματική εξάντληση που βιώνει το άτομο στον εργασιακό του χώρο^{11 12}.

- **Η μείωση των προσωπικών επιτευγμάτων** αποτελεί το τρίτο βασικό χαρακτηριστικό σύμφωνα με το θεωρητικό μοντέλο της Maslach. Με την μείωση προσωπικών επιτευγμάτων ο εργαζόμενος αισθάνεται αδύναμος και ανίκανος να προσφέρει τα όσα πρέπει στον χώρο εργασίας του και έτσι έχει και χαμηλή απόδοση¹³.

2. Το θεωρητικό μοντέλο των Edelwich & Brodsky

Όπως προαναφέραμε στο θεωρητικό μοντέλο των Edelwich & Brodsky η επαγγελματική εξουθένωση αναπτύσσεται σε τέσσερα στάδια τα οποία ακολουθούν τον εργαζόμενο ήδη από την αρχή της επαγγελματικής του καριέρας. Τα τέσσερα στάδια έχουν ως εξής : το πρώτο στάδιο είναι ο ενθουσιασμός, το δεύτερο είναι η αμφιβολία και η αδράνεια, το τρίτο η απογοήτευση και η ματαιώση, και τελευταίο στάδιο η απάθεια.

Αναλυτικότερα:

Το πρώτο στάδιο είναι το στάδιο του ενθουσιασμού. Σ' αυτό το στάδιο ο επαγγελματίας είναι πολύ ενθουσιασμένος από την εργασία του, περιμένοντας να ανταπεξέλθει όσο καλύτερα μπορεί στις απαιτήσεις του εκάστοτε νοσοκομείου ή νοσηλευτικής μονάδας με στόχο την ηθική ανταμοιβή τόσο από τους συνεργάτες του όσο και από τους ασθενείς του. Γι αυτό τον λόγο δημιουργεί σχέσεις μαζί τους.

Το δεύτερο στάδιο είναι το στάδιο της αμφιβολίας και της αδράνειας. Σ' αυτό το στάδιο ο επαγγελματίας νιώθει ότι όσες προσπάθειες και αν καταβάλει στον χώρο εργασίας του αυτές δεν χαίρουν της απαραίτητης (κατά τον νοσηλευτή) αναγνώρισης από το εργασιακό περιβάλλον. Έχει παρατηρηθεί πως σε αυτό το στάδιο ο εργαζόμενος ασκεί περισσότερη ψυχολογική πίεση στον εαυτό του θεωρώντας τον υπεύθυνο για εργασιακή ανεπάρκεια καθώς και για έλλειψη γνώσης του αντικειμένου, με αποτέλεσμα την ψυχολογική και σωματική εξάντληση του. Φυσικό επόμενο (ως άμυνα στην επερχόμενη ψυχολογική κατάπτωση) είναι να καταλογίζει ευθύνες προς τους προϊσταμένους του και το ευρύτερο εργασιακό περιβάλλον για την

¹¹ Maslach, C., «Burnout: the cost of caring», *Prentice Hall Inc.*, New Jersey, (1982).

¹² Maslach C., Jackson E.S., Leiter P.M., « Maslach burnout inventory manual»(3rd edition),*San Fransisco Jossey- Bass*, (1996).

¹³Leiter & Maslach, « A mediation model of job burnout. In A.-S. Antoniou & C.L. Cooper (Eds: research companion to organizational health psychology», *Edward Elgar: Northampton, MA*, (2005).

έλλειψη υποστήριξης προς το άτομο του (προφασιζόμενο το φιλανθρωπικό έργο που έχει να επιτελέσει).

Το τρίτο στάδιο είναι το στάδιο της απογοήτευσης και της ματαιότητας. Φυσικό επακόλουθο ενός εργαζομένου με υγιή ψυχοσύνθεση και καλά αντανakλαστικά είναι αυτό που δηλώνει και ο τίτλος του τρίτου σταδίου. Το άτομο αναγκαστικά αποδέχεται αυτή την κατάσταση ως μάταιη, με αποτέλεσμα να σταματά πλέον να εξουθενώνει τον εαυτό του ψυχικά και σωματικά καθώς και να έρχεται σε ρήξη με προϊσταμένους, συναδέλφους και ασθενείς. Όσο ο χρόνος κυλά ο εργαζόμενος νοσηλευτής αποφασίζει για το δικό του καλό και για την “επιβίωση” του στον χώρο εργασίας του, να απομακρύνεται από άτομα τα οποία δυσχεράνουν την καθημερινότητα του ή να αλλάξει συμπεριφορά (αναλόγως των καταστάσεων που βιώνει και της προσωπικότητας του) προς τα άτομα που τον περιτριγυρίζουν (ιατροί, λοιπό νοσηλευτικό προσωπικό, ασθενείς).

Το τέταρτο και τελευταίο στάδιο είναι το στάδιο της απάθειας. Όπως μαρτυρά και ο τίτλος του τέταρτου σταδίου, ο εργαζόμενος νοσηλευτής οδηγείται πλέον στην απάθεια. Αυτό είναι το λογικό αποτέλεσμα όλων των προηγούμενων σταδίων που βίωσε ψυχικά ο εργαζόμενος. Καθώς μέρα με την ημέρα βούλιαζε σε μια δική του πραγματικότητα άρχισε σιγά, σιγά να αποστασιοποιείται από πρόσωπα και καταστάσεις, οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα την παραγωγή αρνητικών αισθημάτων για την ίδια την εργασία του, τους συναδέλφους και κατόπιν τους ασθενείς. Εξουθενωμένος πλέον ψυχικά και σωματικά αποφασίζει για λόγους οικονομικής επιβίωσης να συνεχίσει να είναι εργαζόμενος, καταβάλλοντας όμως την ελάχιστη απαιτούμενη ενέργεια, δημιουργεί ένα κύκλο συναναστροφών κρύο και τυπικό και έτσι διατηρεί τα όσα ποσά ενέργειας (ψυχικής και σωματικής) του απομένουν για να συνεχίσει να ανταπεξέρχεται ικανοποιητικά στις υπόλοιπες πτυχές της ζωής του.

3. Το διαδραστικό μοντέλο του Cherniss

Στο μοντέλο του Cherniss παρατηρούμε πως η εργασιακή εξουθένωση αποτελεί μια αλληλουχία συμβάντων παρά ενός μεμονωμένου και αυτή αναλύεται σε τρία στάδια.

Τα στάδια είναι τα εξής:

Το πρώτο στάδιο είναι η φάση του εργασιακού στρες. Ο Cherniss θεωρεί πως για το πρώτο στάδιο ευθύνεται η ανεπάρκεια χρηματικών πόρων, με αποτέλεσμα το οικονομικό κομμάτι να επηρεάζει αρνητικά τους εργαζομένους και να διαταράζει

αρχικά τις σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων και κατόπιν την λειτουργία ολόκληρου του υγειονομικού συστήματος. Παρά ταύτα δεν θεωρεί πως αυτό το στάδιο είναι υπεύθυνο από μόνο του για την εργασιακή εξουθένωση.

Το δεύτερο στάδιο είναι η φάση της εξάντλησης. Η διαφορά μεταξύ του μοντέλου του Cherniss και του μοντέλου των Edelwich & Brodsky είναι πως ο πρώτος συνυπολογίζει την συναισθηματική κατάσταση (παραγωγή αισθημάτων ανίας, απογοήτευσης, απάθειας και λοιπών άλλων αρνητικών αισθημάτων) η οποία δημιουργείται στον εργαζόμενο, και σε αυτήν χρεώνει την ψυχική και σωματική κόπωση, την αδιαφορία για τον επαγγελματικό του χώρο, την ψυχρότητα μεταξύ του ατόμου και λοιπών εργαζομένων, την στροφή του ενδιαφέροντος του προς γραφειοκρατικές εργασίες παρά κλινικές όπου είναι και αποδεδειγμένο πως παράγουν πολύ περισσότερη ψυχολογική πίεση αλλά είναι και υπεύθυνη για την παραγωγή πολλών αρνητικών αισθημάτων όπως αναφέραμε πιο πάνω. Σε αυτό το στάδιο ο Cherniss κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για παραίτηση του ατόμου από τον υγειονομικό κλάδο και στροφή του σε άλλα επαγγέλματα.

Το τρίτο στάδιο είναι η φάση της αμυντικής κατάληξης. Εδώ περιγράφεται πως ο εργαζόμενος αμύνεται για να μπορέσει να ανταπεξέλθει τελικώς στα καθήκοντα του. Αναπτύσσει συμπεριφορές κυνισμού και απάθεια για τους άλλους αφού πρώτα έχει αποσύρει κάθε αίσθημα αγάπης και ενδιαφέροντος για το περιβάλλον (και όσους περικλείει αυτό) που εργάζεται. Ο λόγος που το άτομο καταλήγει σε αυτή την λύση είναι να ελαχιστοποιηθούν οι ψυχικές απώλειες καθώς και η μείωση παραγωγής αρνητικών αισθημάτων τα οποία μπορούν να αποβούν βλαβερά και για άλλους τομείς της ζωής του.

4. Το θεωρητικό μοντέλο της Pines

Το μοντέλο της Pines είναι οφθαλμοφανές πως είναι και το πιο πρόσφατο μιας και όπως θα δούμε στην παρουσίαση του μοντέλου της, στην συνέχεια είναι φανερά επηρεασμένη από τα προηγούμενα δύο μοντέλα. Εδώ η Pines αποδίδει την επαγγελματική εξουθένωση σε τέσσερις βασικούς παράγοντες, στον ψυχικό, στον συναισθηματικό, στον πνευματικό και στον σωματικό. Θεωρεί πως η πτώση αυτών των παραγόντων σχετίζεται άμεσα με τον εργασιακό χώρο των νοσηλευτών.

Παράλληλα συγκεκριμενοποίησε ακόμη περισσότερο τις αιτίες επαγγελματικής εξουθένωσης στο συναισθηματικό κομμάτι. Υποστήριξε πως κατά γενική ομολογία

δημιουργούνται αισθήματα έλλειψης νοήματος σε ότι κάνουν και ότι υπάρχει η αίσθηση του αποτυχημένου. Θεώρησε επίσης ως υποκειμενική την επικρατούμενη έως τότε άποψη, πως η επαγγελματική εξουθένωση σχετίζεται άμεσα με ξεπέρασμα των ορίων και των ικανοτήτων των εργαζομένων, και ότι τα φαινόμενα ψυχικής και σωματικής εξάντλησης προέρχονται αποκλειστικά από το εργασιακό του περιβάλλον και της έλλειψης επικοινωνίας με τους υπόλοιπους ανθρώπους που τον περιβάλλουν. Επιπροσθέτως η Pines και οι συνεργάτες της δημιούργησαν μια κλίμακα, βάση της οποίας εξέτασαν, τις επιπτώσεις που έχουν οι εργασιακές δυσκολίες των νοσηλευτών στο οικογενειακό και πολιτικό τους περιβάλλον. Τελικώς απεφάνθησαν πως οι εργασιακές δυσκολίες μαζί με ότι παράγουν αυτές (αισθήματα απόγνωσης, απελπισίας, απόγνωσης, μειωμένης αυτοπεποίθησης κλπ.) δεν είναι η μόνη κλίμακα που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν.

1.3: Τα συμπτώματα του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης

Μιλώντας για την επαγγελματική εξουθένωση θεωρώ σημαντικό να μιλήσουμε για τα βασικά συμπτώματά της. Σύμφωνα με τον Cherniss¹⁴ το άτομο νιώθει έντονο το συναίσθημα της αποτυχίας, δεν θέλει να πάει στην εργασία του το πρωί, έχει μια αρνητική στάση και συμπεριφορά, νιώθει οργή και ενοχή και προτιμά να περνά πολλές ώρες της ημέρας μόνο του χωρίς να έρχεται σε επαφή με άλλα άτομα.

Επίσης, τα σημάδια κόπωσης και εξάντλησης γίνονται έντονα εμφανή κατά την διάρκεια της ημέρας όταν το άτομο βρίσκεται στον εργασιακό του χώρο, μπορεί να γίνει ανυπόμονο κοιτώντας συνέχεια την ώρα, για το πότε θα έρθει η ώρα να σχολάσει, αλλάζει συμπεριφορά απέναντι στους πελάτες του, ακόμα μπορεί να αλλάζει συχνά και το πρόγραμμα των συναντήσεων του, μπορεί να αδυνατεί να συγκεντρωθεί, να ακούσει ή να συμμετέχει ικανοποιητικά σε μια συζήτηση και τέλος μη μπορώντας να ελέγξει όλη αυτή την αλλαγή συμπεριφοράς να καταλήξει στο να πάρει φάρμακα θεωρώντας ότι είναι η κατάλληλη λύση για να αντιμετωπίσει αυτό το οποίο βιώνει. Άλλα συχνά συμπτώματα που φανερώνουν ότι κάποιος βιώνει επαγγελματική εξουθένωση είναι η

¹⁴ Λάσκαρη Αναστασία, , « Η συμβολή της συμβουλευτικής στην αντιμετώπιση της επαγγελματικής εξουθένωσης των νοσηλευτών», *Πτυχιακή εργασία*, (2007) 29.

γρίπη, το συνάχι, οι στομαχικές διαταραχές, οι πονοκέφαλοι, οι συχνοί οικογενειακοί καβγάδες και οι αδικαιολόγητες απουσίες από τον εργασιακό του χώρο.

Ακόμα μπορεί να έχει μειωμένο ενδιαφέρον ως προς την απασχόληση του, να μειώνει την δέσμευση του απέναντι στους πελάτες του καθώς και να έχει έντονες διεκδικητικές τάσεις όχι μόνο προς την δουλειά του αλλά και ως προς την ίδια του την οικογένεια. Κάποια άλλα συμπτώματα που μπορεί να έχει είναι οι συναισθηματικές μεταπτώσεις, οι ενοχικές τάσεις, η αύξηση της επιθετικότητας του, η εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης ακόμα και κατάθλιψη.

Τέλος, μπορεί να έχει και ψυχοσωματικές αντιδράσεις όπως: κεφαλαλγία, υπέρταση, κατανάλωση καφεΐνης, κάπνισμα και αλκοόλ.

1.4: Προβλήματα που προκαλεί η επαγγελματική εξουθένωση στον νοσηλευτή

Συμφώνα, με τον Cushway, όταν ένας επαγγελματίας στο χώρο της υγείας εργάζεται πολλές ώρες μέσα σε ένα περιβάλλον που δεν τον ικανοποιεί, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρήσουμε στο άτομο αυτό τα συμπτώματα της σωματικής κόπωσης και εξάντλησης. Η εξάντληση ακολουθεί το άτομο όχι μόνο στον εργασιακό του χώρο, αλλά και στην προσωπική του ζωή.

Τα συμπτώματα της επαγγελματικής εξουθένωσης χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες τα οποία είναι τα σωματικά τα ψυχολογικά και τα συμπεριφορικά¹⁵.

Τα σωματικά συμπτώματα έχουν ως βασικό χαρακτηριστικό εκδηλώσεις στρες και άγχους όπως είναι τα γαστρεντερικά προβλήματα οι δυσκολίες στον ύπνο, οι πονοκέφαλοι, η υπερένταση οι σεξουαλική δυσλειτουργία, οι διαταραχές διατροφής, καθώς και οι μυοσκελετικοί, κατάθλιψη, η αϋπνία ή ο υπερβολικός ύπνος, η αύξηση ή μείωση του βάρους, η παρατεταμένη ασθένεια, αναπνευστικά προβλήματα, η υπερένταση, αυξημένα επίπεδα χοληστερόλης στεφανιαία νόσος, διαταραχές ομιλίας¹⁶.

Τα ψυχολογικά συμπτώματα ανήκουν τα ακόλουθα δυσκαμψία στις αλλαγές κυνισμός και αρνητική διάθεση, συναισθηματική εξάντληση-συναισθηματικού ελέγχου, χαμηλό ηθικό – αίσθηση ματαιότητας, έλλειψη υπομονής – ευερεθιστικότητα, αδυναμία αντιμετώπισης ανεπιθύμητων, στρες, ανία, αποπροσωποποίηση ασθενών, εκνευρισμός,

¹⁵ Don Unger, "Superintendent Burnout: Myth or Reality", (1980)

¹⁶ Ο.π.

αδυναμία λήψης αποφάσεων , αισθήματα αδυναμίας, καχυποψία, αισθήματα ενοχής αποτυχίας, κατάθλιψη, αποξένωση, αυξημένη ανησυχία, υπερβολική αυτοπεποίθηση-λήψη ασυνήθιστα υψηλών ρίσκων¹⁷.

Τα συμπεριφορικά συμπτώματα είναι η χαμηλή εργασιακή απόδοση, η μειωμένη επικοινωνία – παραίτηση, τα υψηλά επίπεδα παραίτησης, τα αυξημένα επίπεδα έλλειψης ενθουσιασμού για την εργασία, η αυξημένη χρήση φαρμάκων, οι αυξημένες οικογενειακές συγκρούσεις, οι υπερβολική χρήση αλκοόλ, η αδυναμία συγκέντρωσης, η ροπή σε ατυχήματα, τα αυξημένα παράπονα για εργασία και εργασιομανία¹⁸.

1.5: Προβλήματα που δημιουργεί η επαγγελματική εξουθένωση στις σχέσεις του νοσηλευτικού προσωπικού και στη σχέση των νοσηλευτών με τον ασθενή

Το επάγγελμα του νοσηλευτή είναι από τη φύση του ένα πολύ δύσκολο επάγγελμα. Οι καθημερινές απαιτήσεις στον χώρο εργασίας ενός νοσηλευτικού ιδρύματος μπορούν να δημιουργήσουν ακόμη πιο έντονα στρεσογόνο κλίμα και να δημιουργηθεί ένταση μεταξύ των νοσηλευτών. Αυτό μπορεί να συμβεί διότι οι νοσηλευτές έχουν πολλές υπευθυνότητες και αυτό δημιουργεί μεγάλο φόρτο εργασίας εξαιτίας της ανάληψης πολλών καθηκόντων που πολλές φορές μπορεί και να μην είναι όλα στην δίκη τους αρμοδιότητα. Ακόμα πολλές φορές τους ασκείται πίεση από τους ανώτερους τους, παράλληλα με την καθημερινή πίεση που νιώθουν, για να ενημερώνονται για τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις. Αυτό το οποίο έχει παρατηρηθεί είναι ότι με την αύξηση των ωρών εργασίας, έχουμε αύξηση του καπνίσματος και αύξηση των καρδιαγγειακών νοσημάτων.

Ο ρόλος του νοσηλευτή έχει πολλές απαιτήσεις που έχουν σχέση με την επικοινωνία που θα έχει ο εργαζόμενος και με τους συναδέλφους του αλλά και με τους ανώτερους του. Συχνά λόγω της έντασης που έχει, οι επικοινωνιακές σχέσεις με τους ανώτερους δεν είναι πάντα και οι καλύτερες. Αυτό έχει ως άμεσο αντίκτυπο την σύγκρουση των ρόλων.

Ο χώρος της εργασίας μπορεί να επηρεάσει άλλες φορές περισσότερο και άλλες λιγότερο την παραγωγικότητα του εργαζομένου. Ο μη σωστός φωτισμός, οι ακραίες

¹⁷ Ο.π.

¹⁸ Ο.π.

θερμοκρασίες, η έλλειψη χρωμάτων, ο θόρυβος εκτός από το ότι επηρεάζουν την παραγωγικότητα του εργαζόμενου μπορούν να γίνουν και πηγή έντονου στρες με αποτέλεσμα ο εργαζόμενος να έχει άσχημη διάθεση και αδιαθεσία.

Τέλος, βασικός παράγοντας για τη σωστή λειτουργία ενός χώρου είναι να υπάρχουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ του προσωπικού έτσι ώστε να λειτουργεί σωστά και ο χώρος εργασίας. Εάν δεν υπάρχει καλή επικοινωνία μεταξύ του προσωπικού, αρχίζουν οι συγκρούσεις μεταξύ των ρόλων των εργαζομένων κάτι το οποίο με την σωστή οργάνωση και την σωστή επικοινωνία ανάμεσα στο προσωπικό μπορεί να αποφευχθεί¹⁹.

Η λύση σε αυτό το πρόβλημα είναι η συνεργασία διότι μέσα από την συνεργασία, έχουμε συνένωση γνώσεων, ικανοτήτων και πείρας προς ένα κοινό σκοπό την σωστή περίθαλψη του ασθενή.

Μέσα σε ένα νοσοκομείο αναπτύσσονται πολλών ειδών συνεργασίες εκτός από αυτή ανάμεσα στον ασθενή και το γιατρό. Κάποιες από αυτές είναι οι ακόλουθες:

Συνεργασία - σχέση γιατρού νοσηλεύτη, ασθενή-νοσηλεύτη και συγγενών- ασθενή.

Σχέση γιατρού-νοσηλεύτη:

Η σχέση ανάμεσα σε γιατρό και νοσηλεύτη θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μια διαπροσωπική αλληλεπίδραση. Όταν μιλάμε για υγειονομική περίθαλψη θεωρούμε ότι η συνεργασία γίνεται κατανοητή από τους γιατρούς και νοσηλευτές ως μία διαδικασία αλληλεπίδρασης που έχουν μεταξύ τους σε σχέση με την κλινική λήψη της απόφασης.

Συνήθως οι γιατροί και οι νοσηλευτές γνωρίζουν τους ρόλους που έχουν μέσα σε ένα νοσοκομείο και τάσσονται υπέρ της διεπιστημονικής εκπαίδευσης. Η συνεργασία μεταξύ γιατρών – νοσηλευτών θεωρείται ο πιο αποδοτικός τρόπος για να παρέχουν την κατάλληλη ιατροφαρμακευτική φροντίδα στους ασθενείς τους.

Αναλυτικότερα θα δούμε τη σχέση μεταξύ γιατρού και νοσηλεύτη:

Η σχέση μεταξύ της ιατρικής και νοσηλευτικής θα πρέπει να στηρίζεται στην συνεργασία στις γνώσεις και να διέπεται από πειθαρχία. Για την ανάπτυξη μίας τέτοιας σχέσης εργασίας ανάμεσα σε νοσηλεύτη και γιατρό χρειάζεται να υπάρχει ομαδική εργασία, αλληλοσεβασμός, επικοινωνία και γενικότερα τα άτομα μεταξύ τους θα πρέπει να έχουν καλές σχέσεις εντός του εργασιακού τους περιβάλλοντος.

¹⁹ Λάσκαρη Αναστασία, , « Η συμβολή της συμβουλευτικής στην αντιμετώπιση της επαγγελματικής εξουθένωσης των νοσηλευτών», *Πτυχιακή εργασία*, (2007) 34-36.

Πολύ συχνά όμως οι σχέσεις ανάμεσα στο ιατρικό και το νοσηλευτικό προσωπικό δεν είναι ιδιαίτερα καλές και για αυτό το λόγο δημιουργούνται διαμάχες και συγκρούσεις ανάμεσα τους. Αυτές οφείλονται σε κάποιον από τους ακόλουθους παράγοντες: στο άγχος και στις συνθήκες εργασίας που είναι ιδιαίτερα απαιτητικές, στη προκλητική συμπεριφορά που μπορεί να υπάρχει, στα ζητήματα κύρους και επιβολής, στην έλλειψη προσωπικού, καθώς και στην έλλειψη πόρων που μπορούν να οδηγήσουν σε σύγκρουση, στην ελλιπή οργάνωση και διοίκηση, καθώς και στις διαφορές στην νοοτροπία των ανθρώπων. Βέβαια, οι συγκρούσεις αυτές συνήθως επιλύονται χωρίς να λάβουν ιδιαίτερα μεγάλες διαστάσεις.

Όταν δεν υπάρχει σωστή συνεργασία μπορεί οι ασθενείς να τεθούν σε κίνδυνο. Η συνεργασία ανάμεσα στο γιατρό και τον νοσηλευτή θα έχει θετικό αντίκτυπο ως προς την νοσηλεία του ασθενή και την βελτίωση της κλινικής του εικόνας. Ο διαχωρισμός και αποσαφήνιση των ρόλων του γιατρού και του νοσηλευτή βοηθούν στην καλύτερη λειτουργία του νοσοκομείου.

Στην εποχή μας συχνό είναι το φαινόμενο οι γιατροί να μην θεωρούν τις νοσηλεύτριες ως ισάξιο με αυτούς προσωπικό και να τους συμπεριφέρονται απότομα, απρόσωπα σαν υπηρετικό προσωπικό και όχι σαν συνεργάτες τους. Έτσι, πολλές φορές όταν οι νοσηλεύτριες μπορούν να αρνηθούν την συνεργασία τους με τους γιατρούς το κάνουν με μεγάλη ευχαρίστηση. Η σχέση μεταξύ γιατρού-νοσηλευτή δεν είναι πλέον μια σχέση συνεργασίας, αλλά μια σχέση που στηρίζεται στην αμοιβαία καχυποψία και στην επιφυλακτικότητα. Πολλές είναι οι φορές που οι μεν κατακρίνουν τους δε για λάθη που προκύπτουν στην ιατρικό-φαρμακευτική περίθαλψη των ασθενών.

Σχέση νοσηλευτή – ασθενή:

Η σχέση του νοσηλευτή που πάσχει από επαγγελματική εξουθένωση αλλάζει απέναντι στους ασθενείς του. Οι ασθενείς κατά την διάρκεια της νοσηλείας τους χρειάζονται κοντά τους έναν άνθρωπο που εκτός από την ιατροφαρμακευτική υποστήριξη να τους προσφέρει και ψυχολογική. Όταν ο νοσηλευτής νοσεί από το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης, η σχέση του με τους ασθενείς του αλλάζει. Τους βλέπει ψυχρά και σαν αντικείμενα, δυσκολεύεται να αποκωδικοποιήσει την συμπεριφορά τους καθώς και τις ανάγκες που μπορεί να έχουν. Αυτό μπορεί να φέρει την έντονη αντίδραση των συνοδών και να επικρατεί ένα φορτισμένο κλίμα κατά την διάρκεια της νοσηλείας του ασθενούς στο εκάστοτε νοσηλευτικό ίδρυμα. Λόγω αυτής της

κατάστασης επιβαρύνεται, τόσο η υγεία του ασθενή, όσο και του νοσηλευτή. Αυτό συμβαίνει διότι όπως όλοι μας πολύ καλά γνωρίζουμε η σχέση μεταξύ ασθενή και νοσηλευτή είναι μια σχέση στήριξης και επικοινωνίας έτσι ώστε ο ασθενής να τηρεί το θεραπευτικό του σχήμα και τις ιατρικές οδηγίες. Ο νοσηλευτής θα πρέπει να αισθάνεται τις ανάγκες του ασθενή του, να δείχνει κατανόηση και να τις ακούει προσεκτικά διότι αυτό αποτελεί σημαντικό κομμάτι για την θεραπεία του. Ο ασθενής από την άλλη μεριά θα πρέπει να αποδέχεται τον ρόλο του νοσηλευτή και να εκφράζει τα πραγματικά του συναισθήματα, μέσα από αυτή την διαδικασία (γνωστή και ως διαδικασία ενσυναίσθησης) ο νοσηλευτής θα μπορεί να μην φορτίζεται ο ίδιος συναισθηματικά και να μην νιώθει άσχημα.

Σχέση νοσηλευτή- συγγενών ασθενή :

Η σχέση μεταξύ νοσηλευτών - συγγενών ασθενή είναι μια έντονα χαρακτηρισμένη σχέση. Ο νοσηλευτής καλείται να παίξει πολλούς ρόλους σε σχέση με τους συγγενείς του ασθενή όπως: τον «πυροσβέστη» ή διαμεσολαβητή, όταν επικρατεί ένταση ανάμεσα στον γιατρό, τον ασθενή και τους συγγενείς του, τον ρόλο του ψυχολόγου παρέχοντας συμβουλές για να ηρεμήσει το τεταμένο κλίμα καθώς και αρκετά συχνά γίνεται αποδέκτης των άσχημων συναισθημάτων που βιώνουν οι συγγενείς των ασθενών και να γίνονται αποδέκτες βίας ψυχικής, λεκτικής ή ορισμένες φορές ακόμα και σωματικής. Οι εκρήξεις βίας από τους συγγενείς των ασθενών συμβαίνουν όταν αυτοί δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα συναισθήματα που τους διακατέχουν όπως είναι το άγχος, η βαθιά θλίψη και η αναστάτωση, όταν βρίσκονται υπό την επήρεια ουσιών που μπορεί να επηρεάζουν την συμπεριφορά τους όπως ναρκωτικές ουσίες και αλκοόλ, είτε όταν πάσχουν από κάποια σοβαρό διανοητικό πρόβλημα υγείας και είχαν και στο παρελθόν τέτοιου είδους συμπεριφορές.

1.6: Τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά και το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης

Σύμφωνα με την Maslach, οι κοινωνικοί και οι δημογραφικοί παράγοντες παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του εργασιακού στρες στην επαγγελματική εξουθένωση των ατόμων^{20 21}.

Τα άτομα τα οποία είναι πιο επιρρεπή στο σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης είναι κυρίως τα άτομα που βρίσκονται στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 30-40 ετών.

Αυτό που μπορεί κανείς εύκολα να επισημάνει είναι ότι το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης δεν παρατηρείται τόσο συχνά στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες. Αυτό μπορεί να συμβαίνει διότι τα άτομα τα οποία βρίσκονται σε ηλικιακά μικρότερες ομάδες, συνήθως είναι στην αρχή της επαγγελματικής τους πορείας και δεν έχουν αντιληφτεί ακόμα, εάν η εργασία τους, τους επηρεάζει στην καθημερινότητα τους και αν ναι σε ποιο βαθμό τους επηρεάζει. Επίσης, επειδή βρίσκονται στο αρχικό στάδιο της επαγγελματικής τους πορείας μπορούν εύκολα να αλλάξουν επαγγελματική κατεύθυνση, εάν δουν ότι κάτι δεν εξελίσσεται καλά²².

Οι κοινωνικό-δημογραφικοί παράγοντες είναι: το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, η οικογενειακή κατάσταση, τα έτη προϋπηρεσίας. Αυτό που μπορεί κάποιος εύκολα να παρατηρήσει από τις έρευνες που έχουν ήδη γίνει, είναι ότι υπάρχει μια αντίφαση ανάμεσα στους δημογραφικούς παράγοντες και στη σχέση που μπορεί να έχουν με το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης²³. Λογω αυτής της αντίφασης

²⁰ Maslach and Jackson S.E., « Burn out in organizational settings», *Applied social psychology annual*, (1984).

²¹ Fawzy F.I., D.K. Wellish, R.O. Pasnan, and Leibowitz B., « Preventing nursing burnout: a challenge for liaison psychiatry», *General Hospital Psychiatry*, 5: (1983) 55-59.

²² Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, « Σύνδρομο burnout : κατανόηση και πρόληψη αναγνώριση του συνδρόμου από το νόσηλευτικό προσωπικό σε ιδιωτικό και δημόσιο νοσοκομείο», *Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙ Κρήτης- σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας-τμήμα νοσηλευτικής*, <http://www.scribd.com/doc/39937282/1>, (2008) 20.(πρόσβαση 12/4/2012).

²³ Kiplatrick A.O. , « Burnout correlates and validity of research designs in large panel of studies», *Journal of health and human resources administration*, (1989) summer: 25-45.

που έχει δημιουργηθεί χρησιμοποιούνται ορισμένες μεταβλητές που μπορούν να μας δίνουν κάποια μορφή συσχέτισης μεταξύ τους.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το φύλο είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας στις περισσότερες έρευνες που έχουν διεξαχθεί. Αυτό συμβαίνει διότι το φύλο διακατέχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ικανοποίηση που μπορεί να έχει ο εργαζόμενος από τον χώρο εργασίας του και στην εμφάνιση του συνδρόμου της επαγγελματικής εξουθένωσης. Οι άντρες φαίνεται ότι πάσχουν πιο έντονα από κυνισμό και συναισθηματική εξάντληση, ενώ οι γυναίκες από αποπροσωποποίηση²⁴. Η ηλικία σε σχέση με την προϋπηρεσία αποτελούν άλλον ένα σημαντικό παράγοντα, αυτό που διαφαίνεται από τα αποτελέσματα των ερευνών είναι ότι τα άτομα τα οποία βρίσκονται στη νεαρότερη ηλικιακή ομάδα και έχουν και λιγότερα χρόνια προϋπηρεσίας αναπτύσσουν πολύ πιο δύσκολα συμπτώματα επαγγελματικής εξουθένωσης²⁵. Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, αυτό το οποίο έχει παρατηρηθεί ότι τα άτομα τα οποία έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο παρουσιάζουν μεγαλύτερα επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης²⁶. Οι έρευνες δείχνουν οι τα άτομα που έχουν τελειώσει κάποιο πανεπιστήμιο ή κολλέγιο βιώνουν την επαγγελματική εξουθένωση σε αντίθεση με όσους έχουν κάνει μεταπτυχιακές σπουδές. Όσοι εργαζόμενοι έχουν μεταπτυχιακές σπουδές έχουν πιο έντονα τα σημάδια της αποπροσωποποίησης και της έλλειψης προσωπικών επιτευγμάτων²⁷. Σύμφωνα με την Maslach, τα άτομα τα οποία έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, έχουν μεγαλύτερες προσδοκίες και αξιώσεις από την εργασία τους, με αποτέλεσμα οι προσδοκίες αυτές να γίνονται ολοένα και περισσότερες στην πάροδο του χρόνου και να βρίσκονται σε αναλογία με το επίπεδο εκπαίδευσης των

²⁴ Παντελή Μαρία, « Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης στο νοσηλευτικό προσωπικό του γενικού νοσοκομείου Καβάλας», *Μεταπτυχιακή Διατριβή- Εθνική σχολή δημόσιας υγείας*, (2007) 33.

²⁵ Ο.π.

²⁶ Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, « Συνδρομο burnout : κατανόηση και πρόληψη αναγνώριση του συνδρόμου από το νοσηλευτικό προσωπικό σε ιδιωτικό και δημόσιο νοσοκομείο», *Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙ Κρήτης- σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας-τμήμα νοσηλευτικής*», <http://www.scribd.com/doc/39937282/1>, (2008) 20.(πρόσβαση 12/4/2012).

²⁷ Παντελή Μαρία, « Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης στο νοσηλευτικό προσωπικό του γενικού νοσοκομείου Καβάλας», *Μεταπτυχιακή Διατριβή- Εθνική σχολή δημόσιας υγείας*, (2007) 35.

ατόμων αυτών²⁸. Βέβαια η δουλειά του κάθε ατόμου μπορεί να του προκαλεί και μεγαλύτερο stress, αλλά η εκπαίδευση που έχει λάβει το κάθε άτομο αποτελεί το μεγαλύτερο όπλο-εφόδιο για την αντιμετώπιση της επαγγελματικής εξουθένωσης όταν αυτή παρουσιαστεί στη ζωή του^{29 30}. Η οικογενειακή κατάσταση είναι ένας άλλος παράγοντας, αυτό το οποίο έχει διαπιστωθεί είναι ότι οι ανύπαντροι και οι διαζευγμένοι έρχονται αντιμέτωποι με την επαγγελματική εξουθένωση σε μεγαλύτερα ποσοστά από ότι οι παντρεμένοι συνάδελφοι τους.

1.7: Μέθοδοι αντιμετώπισης και πρόληψης της επαγγελματικής εξουθένωσης

Το πιο σημαντικό απ' όλα όταν μιλάμε για αντιμετώπιση επαγγελματικής εξουθένωσης είναι το άτομο που πάσχει από αυτή να έχει την δυνατότητα να αναγνωρίσει την ύπαρξη της. Πολλοί γιατροί και νοσηλευτές δεν αναγνωρίζουν τα συμπτώματα της επαγγελματικής εξουθένωσης και όταν συνειδητοποιούν ότι έχουν πρόβλημα είναι ήδη πολύ αργά γιατί έχουν εκδηλώσει είτε σωματικά, είτε ψυχοσωματικά προβλήματα.

Είναι πολύ σημαντικό οι εργαζόμενοι στον χώρο της υγείας να μπορούν να αναγνωρίζουν ότι έχουν πρόβλημα έτσι ώστε να μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από κάποιον ειδικό όταν νιώσουν ότι λόγω εξάντλησης δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις πιεστικές συνθήκες εργασίας³¹. Η εργασιακή υπερφόρτωση που βιώνει ο εργαζόμενος προέρχεται όταν πιέζεται πολύ σε κάποιους τομείς της ζωής του. Στην εργασία ο εργαζόμενος μπορεί να φορτίζεται από τους ακόλουθους παράγοντες: πίεση χρόνου, πολλές ευθύνες και υποχρεώσεις, έλλειψη υποστήριξης καθώς και αυξημένες απαιτήσεις από το περιβάλλον γύρω του. Η καλύτερη αντιμετώπιση είναι η μείωση των

²⁸ Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, « Συνδρομο burnout : κατανόηση και πρόωπη αναγνώριση του συνδρόμου από το νοσηλευτικό προσωπικό σε ιδιωτικό και δημόσιο νοσοκομείο», *Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙ Κρήτης- σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας-τμήμα νοσηλευτικής*», <http://www.scribd.com/doc/39937282/1>, (2008) 20.(πρόσβαση 12/4/2012).

²⁹ Maslach C., & Pines A., « The burnout syndrome in the day care setting » , *Child care Quartely*, 6: (1977) 100-113.

³⁰ Maslach C., « Burn out: the cost of caring », *Prentice Hall Inc, New Jersey*, (1982).

³¹ Firth-Cozens, J., & Payne, R., « *Stress in Health Professionals: Psychological and Organisational Causes and Interventions.* », U.K.: John Wiley & Sons Ltd., (1999).

απαιτήσεων στην εργασία και η διάνοιξη ενός διάλογου με προτάσεις από το προσωπικό προς την διοίκηση έτσι ώστε να βελτιωθούν η ποιότητα και η παραγωγικότητα του νοσηλευτικού προσωπικού. Βέβαια, η αντιμετώπιση γίνεται τόσο σε ατομικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο.

Αρχικά, σε ατομικό επίπεδο για να αντιμετωπίσουμε την επαγγελματική εξουθένωση πρέπει να δούμε από πού προέρχεται. Το δεύτερο βήμα είναι να βρούμε ποιοι τομείς στην ζωή ή στην εργασία του εργαζόμενου μπορούν να ελεγχθούν από τον ίδιο και να διαμορφωθούν έτσι ώστε να μην τον επιβαρύνουν.

Έτσι, σε ατομικό επίπεδο ο εργαζόμενος θα πρέπει να μάθει και να υιοθετήσει κάποιες μεθόδους χαλάρωσης και διαχείρισης του χρόνου του, να συμμετέχει σε προγράμματα σωματικής άσκησης, καθώς και μέσα από τη δημιουργία κοινωνικών επαφών και στήριξης να μπορεί να αρχίσει να καταπολεμά την επαγγελματική εξουθένωση.

Σε οργανωτικό επίπεδο, οι πιο συχνές και διαδεδομένες μέθοδοι πρόληψης και αντιμετώπισης της επαγγελματικής εξουθένωσης σχετίζονται με τον καλύτερο σχεδιασμό των νοσοκομειακών χώρων και των άλλων χώρων υγείας, στον προγραμματισμό και εμπλουτισμό της εργασίας του νοσηλευτή, στη συμμετοχή του στη λήψη αποφάσεων, στην αποσαφήνιση των ρόλων και των καθηκόντων των γιατρών και των νοσηλευτών (μέσα από καθηκοντολόγια), στη δυνατότητα διαρκούς επιμόρφωσης και εκπαίδευσης, καθώς και στην οργάνωση συμβουλευτικών εποπτειών με τους εργαζόμενους που αντιμετωπίζουν προβλήματα³².

Αναλυτικότερα θα μιλήσουμε για τις παρεμβάσεις που γίνονται σε ατομικό επίπεδο.

1. Παρεμβάσεις σε ατομικό επίπεδο.³³

Συχνά επικρατεί στον κόσμο η άποψη ότι ένας επαγγελματίας στον χώρο της υγείας δεν πρέπει να έχει προσωπική ζωή, δικές του ανάγκες, δεν πρέπει να επηρεάζεται από τους άρρωστους ασθενείς που φροντίζει και όλα αυτά γιατί το επάγγελμά του δεν είναι ένα

³² Άρθρο: « Επαγγελματική εξουθένωση», <http://nursegr.blogspot.gr>,(2009), (πρόσβαση 12/5/2012).

³³ Παπαδάτου Δ, Αναγνωστόπουλος Φ., « Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας», *Ελληνικά γράμματα*, (1999).

επάγγελμα όπως όλα τα άλλα, αλλά είναι ένα «λειτουργήμα». Αυτή η άποψη λειτουργεί αρνητικά προς τον επαγγελματία υγείας και τον κάνει πιο ευάλωτο προς την επαγγελματική εξουθένωση. Για να μπορέσει ο επαγγελματίας να προλάβει και να αντιμετωπίσει την επαγγελματική εξουθένωση, πρέπει και οι άλλοι γύρω του να βλέπουν ότι και αυτός είναι ένας άνθρωπος που εργάζεται σαν όλους τους άλλους και που πρέπει να φροντίζει για τις συνθήκες εργασίας του και για τον εαυτό του. Έτσι για να το καταφέρει αυτό θα πρέπει να συμπεριλάβει στην καθημερινότητα του τα ακόλουθα μέτρα σε ατομικό επίπεδο τα οποία θα συμβάλλουν στην πρόληψη του συνδρόμου της επαγγελματικής εξουθένωσης. Αυτά είναι:

α) Να γίνεται όσο το δυνατόν πιο σύντομα η αναγνώριση των συμπτωμάτων τα οποία δείχνουν ότι ο εργαζόμενος βιώνει έντονο στρες στον εργασιακό του χώρο επιτρέποντας του με αυτό τον τρόπο να ασχοληθεί περισσότερο με τον εαυτό του με σκοπό να μην φτάσει στην πάροδο του χρόνου στην επαγγελματική εξουθένωση.
β) Ο επαγγελματίας θα πρέπει να επανεκτιμήσει τους στόχους και τις προσωπικές του προσδοκίες για την εργασία του. Να προσδιορίσει τη στάση του απέναντι στον εαυτό του, στους ασθενείς του, στη σχέση που έχει με τους συναδέλφους του και τους ανώτερους του όλα αυτά συμβάλλουν στο να επαναπροσδιορίσει κάποια από αυτά και να αναθεωρήσει κάποια πράγματα, καταστάσεις και συμπεριφορές.

γ) Ο εργαζόμενος θα πρέπει να αναζητήσει στήριξη από το οικογενειακό και φιλικό του περιβάλλον και να ζητήσει επιπλέον βοήθεια από επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Με την χρήση αυτών των μέσων ο εργαζόμενος μπορεί να μειώσει τη συναισθηματική εξάντληση, την αποπροσωποποίηση καθώς και την αίσθηση των μειωμένων προσωπικών επιτευγμάτων που μπορεί να αισθάνεται. Σύμφωνα με έρευνες όταν υπάρχει μια αρμονική συνεργασία ανάμεσα στους υπαλλήλους, αυτό έχει άμεση σχέση και στα θετικά επιτεύγματα³⁴. Η συναδερφική υποστήριξη βοηθά πολύ τον εργαζόμενο γιατί μέσα από αυτό δημιουργείται μια υποστηρικτική μέθοδος εντός των νοσηλευτικών μονάδων³⁵.

³⁴ Αδαλή Ε., « Συγκριτική μελέτη της επαγγελματικής εξουθένωσης νοσηλευτών σε παθολογικά τμήματα ΜΕΘ και τμήματα επειγουσών περιπτώσεων», *Διδακτορική διατριβή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών τμήμα Νοσηλευτικής*, (1999).

³⁵ Ο.π.

δ) Η σωστή διατροφή και η σωματική άσκηση καθώς και η ανάπαυση βοηθούν πολύ στην πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης και στην προστασία του εργαζόμενου από στρεσογόνες καταστάσεις.

ε) Όταν ο επαγγελματίας επιλέγει από μόνος του την θέση εργασίας ή το αν θέλει να αλλάξει θέση εργασίας του δίνει την αίσθηση του προσωπικού ελέγχου διότι έτσι αισθάνεται πιο υπεύθυνος για τις επαγγελματικές του αποφάσεις.

2. Παρεμβάσεις σε οργανωτικό - διοικητικό επίπεδο.³⁶

Πολλές παρεμβάσεις σε οργανωτικό και διοικητικό επίπεδο πρέπει να γίνουν για την πρόληψη και την μείωση του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης. Αυτές είναι οι ακόλουθες :

α) Η σωστή τοποθέτηση του επαγγελματία στην κατάλληλη θέση αυξάνει κατά πολύ τις πιθανότητες απόδοσης του τόσο στον χώρο εργασίας του, όσο και στην παροχή ποιοτικής φροντίδας προς τους ασθενείς.

β) Η αποσαφήνιση του ρόλου του και των καθηκόντων και η συμμετοχή του επαγγελματία στην λήψη αποφάσεων.

γ) Η εργασία θα πρέπει να είναι απαραίτητη ειδικά σε τμήματα όπου το αντικείμενο εργασίας είναι ιδιαίτερα βαρύ για τον εργαζόμενο.

δ) Η ύπαρξη δυνατότητας διαλειμμάτων και ειδικών αδειών.

ε) Να δίνονται στον επαγγελματία δυνατότητες για περαιτέρω επαγγελματική του εξέλιξη.

στ) Να λειτουργούν ομάδες ψυχολογικής στήριξης

.

³⁶ Παπαδάτου Δ, Αναγνωστόπουλος Φ., « Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας», *Ελληνικά γράμματα*, (1999).

ζ) Να παρέχεται στον εργαζόμενο η δυνατότητα συνεχιζόμενης επιμόρφωσης και εκπαίδευσης.

η) Η διεπιστημονική συνεργασία ανάμεσα στα μέλη του προσωπικού υγείας (ιατρών, νοσηλευτών, ψυχολόγων, ψυχιάτρων, κοινωνικών λειτουργών κ.τ.λ), όσο απλή φαίνεται, άλλο τόσο πολύπλοκη είναι στην πραγματικότητα. Αυτό προϋποθέτει την αναγνώριση του ρόλου, των καθηκόντων, αλλά και των ορίων κάθε ειδικού και τη συμβολή του στην κατανόηση προσέγγισης και χειρισμό κάθε περίπτωσης.

θ) Να γίνει βελτίωση του χώρου που νοσηλεύεται ο ασθενής έτσι ώστε η πρόσβαση του νοσηλευτή στον ασθενή να μην παρακωλύεται ιδιαίτερα σε επείγουσες καταστάσεις.³⁷

ι) Έλεγχος των θορύβων με διάφορες μεθόδους.³⁸

κ) Όσο αφορά τη ρύθμιση του 24 ώρου ρυθμού εργασίας που απαιτεί το επάγγελμα του νοσηλευτή προτείνεται το γρήγορο εναλλασσόμενο ωράριο, διότι ο εργαζόμενος με την εφαρμογή αυτού του ωραρίου δεν θα εργάζεται παραπάνω από τρεις νυχτερινές βάρδιες στην σειρά, άρα θα έχει σύντομα στο πρόγραμμά του και πρωινή βάρδια. Επίσης, οι βάρδιες θα μπορούν να ακολουθούν τη φορά του ρολογιού. Με τη σειρά αυτή που θα έχουν οι βάρδιες, το βιολογικό ρολόι του οργανισμού μπορεί να προσαρμοστεί ευκολότερα.³⁹

λ) Τέλος, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το άγχος του νοσηλευτικού προσωπικού στις κλινικές προτείνεται η συγκρότηση μικρών ομάδων που έχει ως σκοπό συζήτηση των δύσκολων καταστάσεων που αντιμετωπίζουν οι νοσηλευτές καθώς και η χρήση

³⁷ Κορομπέλη Α., « Γιατί οι ΜΕΘ είναι στρεσογόνες», *Πρακτικά 2ου Επιστημονικού Συμποσίου επείγουσας και εντατικής Νοσηλευτικής*, (2004).

³⁸ Ο.π.

³⁹ Ο.π.

εξειδικευμένου προσωπικού που θα εκπαιδεύει τους νοσηλευτές ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας και επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών και τρόπους ανακούφισης της έντασης που δημιουργείται πολύ συχνά και μεταξύ τους.⁴⁰

3. Παρεμβάσεις από την πολιτεία

Εκτός από τις παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν σε ατομικό και σε οργανωτικό-διοικητικό επίπεδο, υπάρχουν και μια σειρά από άλλες παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν από την πολιτεία. Η πολιτεία θα πρέπει να ασχοληθεί με το πρόβλημα και μέσα από τα κατάλληλα μέτρα, τις κατάλληλες παρεμβάσεις και τους κατάλληλους μηχανισμούς να αντιμετωπίσει το πρόβλημα όσο το δυνατόν πιο καλά μπορεί. Κάποια από αυτά τα μέτρα τα οποία προτείνονται είναι τα εξής:

α) Ο νοσηλευτής θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας ανεξάρτητος επαγγελματίας υγείας, με καθορισμένες και σαφείς ιδιότητες και επαγγελματικά δικαιώματα που να ανταποκρίνονται στο επίπεδο της νοσηλευτικής. Επίσης, η εφαρμογή αυτού του μέτρου θα βοηθούσε και θα έδινε διέξοδο στους νοσηλευτές από τα αισθήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης, την ασάφεια των υποχρεώσεων τους, την μη συμμετοχής τους στις αποφάσεις και την σύγκρουση ρόλων που επικρατεί συχνά στον χώρο της υγείας.

β) Όσο για την πρόληψη ο ρόλος και η συμβολή των επαγγελματιών ψυχικής υγείας είναι πολύ σημαντικός. Η πολιτεία θα συνέβαλε στην πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης αν σε κάθε οργανωμένο χώρο εργασίας ήταν δυνατό να υπάρχουν ειδικοί επαγγελματικής υγείας για την παροχή πρωτοβάθμιας, αλλά και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας στους εργαζόμενους.

1.8: Η επαγγελματική εξουθένωση ως σημείο έρευνας

Οι περισσότερες έρευνες που έχουν γίνει και έχουν ως θέμα τους να ερευνήσουν το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης στον χώρο της υγείας κατά ένα μεγάλο μέρος του είναι περιγραφικές. Πιο συστηματικές έρευνες σχετικά με το φαινόμενο άρχισαν να γίνονται από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970, έχοντας ως κεντρικό

⁴⁰ Ο.π.

θέμα την επίδραση που είχε η επαγγελματική εξουθένωση στο χώρο της υγείας και πιο συγκεκριμένα στο νοσηλευτικό προσωπικό⁴¹.

Οι περισσότερες έρευνες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα έχουν ως κύριο μέλημά τους να προσδιορίσουν τους παράγοντες εκείνους που οδηγούν στην ανάπτυξη του φαινομένου στον χώρο της υγείας. Βέβαια, πολλές από τις έρευνες που έχουν γίνει δεν έχουν φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, αυτό συνέβη διότι είχαν προβλήματα στην μεθοδολογία, στο ερευνητικό τους δείγμα ή στο θεωρητικό τους πλαίσιο.

Στις περισσότερες από αυτές η αξιολόγηση του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης έγινε με την χρήση μιας από τις ακόλουθες μεθόδους, είτε με το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής Επαγγελματικής Εξουθένωσης της Maslach (Maslach Burnout Inventory) των Maslach και Jackson, είτε με την Κλίμακα Επαγγελματικής Εξουθένωσης για το Προσωπικό Υγείας (Staff Burnout Scale for Health Professionals-S.B.S-H.P) της Jones.

Αναλυτικότερα, το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής Επαγγελματικής Εξουθένωσης της Maslach, αποτελείται από 22 διαφορετικά θέματα τα οποία ομαδοποιούνται σε 3 κατηγορίες - διαστάσεις, οι οποίες είναι οι ακόλουθες: 1^η η συναισθηματική εξάντληση, 2^η η αποπροσωποποίηση και 3^η η έλλειψη των προσωπικών επιτευγμάτων.

Όσο για την Κλίμακα Επαγγελματικής Εξουθένωσης για το προσωπικό υγείας έχει ως σκοπό την μέτρηση κάποιων παραμέτρων όπως είναι η μέτρηση της συμπεριφοράς, της ψυχολογίας και της οργανωτικότητας του ατόμου που έχουν σχέση με το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης. Η κλίμακα αποτελείται από 30 θέματα, τα οποία βαθμολογούνται από 20 (απουσία επαγγελματικής εξουθένωσης) έως το 140 (εντονότατος βαθμός επαγγελματικής εξουθένωσης). Η κύρια κλίμακα αποτελείται από 20 θεματικές και οι άλλες 10 αποτελούν μια υποκλίμακα.

Οι περισσότερες έρευνες εστιάζουν την προσοχή τους στους παράγοντες που δημιουργούν και εντείνουν στην εμφάνιση του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης. Αυτοί οι παράγοντες ομαδοποιούνται στις ακόλουθες κατηγορίες : 1^η το εργασιακό περιβάλλον, 2^η τον φόρτο εργασίας, 3^η τις εργασιακές σχέσεις, 4^η τα προσωπικά χαρακτηριστικά και 5^η τα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

⁴¹ Brown Ceslowitz S., « Burnout and coping strategies among hospital staff nurses», Journal of advanced nursing, 14 (1989) 553-557 .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Σκοπός, στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας

2.1: Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί ο βαθμός που εμφανίζεται το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης στους εργαζομένους της νοσηλευτικής υπηρεσίας των ΓΝΠ Τζάνειο και ΕΑΝΠ Μεταξά και έχει ως στόχο να συμβάλει στην καλυτέρευση των συνθηκών εργασίας τους, αλλά και στην ποιότητα των νοσηλευτικών υπηρεσιών που παρέχονται από τα δυο αυτά νοσοκομεία.

Οι κύριοι στόχοι της έρευνας είναι :

1. Να εντοπιστούν οι παράγοντες εκείνοι που οδηγούν τους νοσηλευτές στο να βιώνουν την επαγγελματική εξουθένωση στον εργασιακό τους χώρο.
2. Να οδηγηθούμε σε κάποια βασικά και ουσιαστικά συμπεράσματα για την επαγγελματική εξουθένωση στο νοσηλευτικό προσωπικό και να κάνουμε κάποιες προτάσεις έτσι ώστε να μειωθεί όσο είναι δυνατόν ο βαθμός εξάντλησης τον οποίο βιώνουν καθημερινά στον εργασιακό τους χώρο.

2.2: Μεθοδολογία

2.2.1: Πληθυσμός έρευνας, δείγμα έρευνας και μεταβλητές

Οι επαφές με τα δυο νοσοκομεία έγιναν τον Απρίλιο του 2012 με σκοπό να γίνουν οι απαραίτητες διαδικασίες ώστε να είναι εφικτή η διεξαγωγή της έρευνας μέσα στα νοσοκομεία. Οι απαραίτητες άδειες παραχωρήθηκαν από τα δυο νοσοκομεία τον Ιούνιο του 2012. Η διεξαγωγή της έρευνας ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2012 και ολοκληρώθηκε κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου.

Η συγκέντρωση των στοιχείων έγινε με την χρήση ημιδομημένης συνέντευξης κατά το διάστημα του πρώτου δεκαπενθήμερου του Ιουλίου 2012. Προκειμένου να έχουμε ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα από την έρευνά μας θέσαμε ως στόχο να έχουμε 50 συνεντεύξεις συνολικά, 25 από κάθε νοσοκομείο. Από τα 25 άτομα τα οποία συμμετείχαν από κάθε νοσοκομείο τα 7 εργάζονταν σε διοικητικές-οργανωτικές θέσεις στη νοσηλευτική υπηρεσία, ενώ τα υπόλοιπα 18 σε καθαρά νοσηλευτικές θέσεις.

Οι συνεντεύξεις με το νοσηλευτικό προσωπικό ξεκίνησαν αφού προηγουμένως είχε χορηγηθεί και από τα δυο νοσοκομεία οι σχετικές άδειες από τους Διοικητικούς Διευθυντές, το Επιστημονικό Συμβούλιο και των δυο νοσοκομείων για την διεξαγωγή της έρευνας. Έπειτα ενημερώθηκαν σχετικά με το θέμα οι Διευθύνουσες των δυο νοσοκομείων, οι Τομάρχες και οι Προϊσταμένες όλων των τμημάτων. Πριν την διεξαγωγή των συνεντεύξεων προηγήθηκε σύντομη ενημέρωση στο προσωπικό του κάθε νοσοκομείου για τον σκοπό της έρευνας και έγινε μια σύντομη συζήτηση σχετικά με τον οδηγό συνέντευξης.

Η διαδικασία διεξαγωγής συνεντεύξεων ήταν ως εξής: οι τομάρχες επικοινωνούσαν με τα νοσηλευτικά τμήματα και τις αντίστοιχες κλινικές καθημερινά και ανάλογα με το φόρτο εργασίας και το διαθέσιμο προσωπικό που είχε η κάθε κλινική εκείνη την μέρα κανονίζονταν και οι συνεντεύξεις στο κάθε τμήμα έπειτα από επικοινωνία ή μετά από ενημέρωση της αντίστοιχης προϊσταμένης. Αυτή η διαδικασία προφανώς δημιούργησε πολλούς περιορισμούς αναφορικά με το πλαίσιο των συνεντεύξεων καθώς δεν υπήρχε η δυνατότητα να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ της ερευνήτριας και του συνεντευξιαζόμενου για τη διεξαγωγή της κάθε συνέντευξης. Επίσης, η μεσολάβηση του τομάρχη και των προϊσταμένων ενδέχεται να προκαλούσε καχυποψία στους συνεντευξιαζόμενους αναφορικά με τον τρόπο που θα αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα της συνέντευξης. Δυστυχώς όμως, στα χρονικά πλαίσια της διπλωματικής εργασίας δεν υπήρχε η δυνατότητα με επιλεχθεί άλλη μέθοδος προσέγγισης των συνεντευξιαζόμενων. Επιπλέον, κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων παρουσιάστηκαν κάποιες πρόσθετες δυσκολίες. Αυτές ήταν οι ακόλουθες:

Πολλά άτομα από το προσωπικό δεν έδειχναν πρόθυμα στο να δώσουν συνέντευξη και αυτό συνέβαινε για τρεις κυρίως λόγους. Ο πρώτος λόγος ήταν η έλλειψη χρόνου και ο υπερβολικός φόρτος εργασίας εκείνη την στιγμή στην κλινική. Ο δεύτερος λόγος ήταν ότι δεν δέχονταν να γίνει η συνέντευξη με την μέθοδο της μαγνητοφώνησης, διότι διακατέχονταν από την φόβο μήπως αυτό που θα έλεγαν έφτανε στους ανώτερους τους και είχαν πρόβλημα στον εργασιακό τους χώρο. Ίσως σε αυτή την αντίδραση να επέδρασε το γεγονός ότι στην επιλογή των συνεντευξιαζόμενων συμμετείχε ενεργά η προϊσταμένη του κάθε τμήματος. Αυτό το πρόβλημα ξεπεράστηκε εν μέρει, αφού τους εξήγησα ότι ο σκοπός της συνέντευξης ήταν να βοηθήσει στην συλλογή στοιχείων για

την έρευνα μου και όχι για κάτι άλλο και οι συνεντεύξεις θα ήταν ανώνυμες. Τελικά οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν χωρίς μαγνητοφώνηση, αλλά κρατήθηκαν χειρόγραφες σημειώσεις.

Ο οδηγός της ημιδομημένης συνέντευξης είναι ο ακόλουθος και αποτελούνταν από τέσσερις ομάδες ερωτήσεων.

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ηλικία
2. Φύλο
3. Μορφωτικό επίπεδο
4. Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;
5. Εργάζοσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;
6. Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;
7. Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;
8. Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;
9. Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;
10. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;
11. Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;
12. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;
13. Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;
14. Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές;
15. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;
16. Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;
17. Θα μπορούσατε να μου πείτε πόσο συχνά αισθάνεστε τα παρακάτω συναισθήματα. Επιλέξτε τις απαντήσεις σας ανάλογα με το τι σας εκφράζει.
0=καθόλου, 1=πολύ σπάνια, 2=σπάνια, 3=μερικές φορές, 4=συχνά, 5=πολύ συχνά,6= πάντα.

α/α	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΒΑΘΜΟΣ 0-6
1	Νιώθω ψυχικά εξαντλημένος από τη δουλειά μου	
2	Νιώθω άδειος/α, σαν να μην έχει μείνει τίποτα μέσα μου, την ώρα που σχολάζω από την δουλειά	
3	Νιώθω κουρασμένος/η όταν ξυπνάω το πρωί και έχω να αντιμετωπίσω ακόμη μια μέρα στην δουλειά	
4	Μπορώ εύκολα να καταλάβω πως νιώθουν οι ασθενείς μου για όσα τους συμβαίνουν	
5	Νιώθω ότι συμπεριφέρομαι απρόσωπα σε μερικούς ασθενείς σαν να ήταν αντικείμενα	
6	Μου είναι πολύ κουραστικό να δουλεύω με ανθρώπους όλη μέρα	
7	Κανονίζω πολύ αποτελεσματικά τα προβλήματα των ασθενών μου	
8	Νιώθω εξουθενωμένος/η από τη δουλειά μου	
9	Νιώθω ότι επηρεάζω θετικά τη ζωή των ασθενών μου μέσα από τη δουλειά μου	
10	Νιώθω λιγότερο ευαίσθητος/η προς τους ανθρώπους από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά	
11	Με προβληματίζει ότι σίγα-σιγά η δουλειά αυτή με κάνει συναισθηματικά πιο σκληρό	
12	Νιώθω γεμάτος/η δύναμη και ενεργητικότητα	
13	Αισθάνομαι απογοητευμένος/η από τη δουλειά μου	
14	Πιστεύω ότι εργάζομαι πολύ σκληρά στη δουλειά μου	
15	Στην ουσία δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει σε μερικούς ασθενείς μου	

16	Μου δημιουργεί μεγάλη ένταση το να βρίσκομαι σε άμεση επαφή με άλλους ανθρώπους	
17	Μπορώ να δημιουργώ μια άνετη ατμόσφαιρα με τους ασθενείς μου	
18	Στο τέλος της μέρας, έχω καλή διάθεση που δούλεψα στενά με τους ασθενείς μου	
19	Νιώθω ότι έχω καταφέρει πολλά αξιόλογα πράγματα σ' αυτή τη δουλειά	
20	Νιώθω ότι δεν αντέχω άλλο πια...ότι ο κόμπος έφτασε στο χτένι	
21	Αντιμετωπίζω πολύ ήρεμα τα προβλήματα που προκύπτουν στη δουλειά μου	
22	Νομίζω ότι οι ασθενείς επιρρίπτουν σε μένα ευθύνες για μερικά προβλήματα τους	

Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων (1-3), ήταν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συνεντευξιζόμενων, η δεύτερη ομάδα (4-7) η επαγγελματική εμπειρία των συνεντευξιζόμενων, η τρίτη ομάδα (8-16) οι αντιλήψεις των συνεντευξιζόμενων για την επαγγελματική τους δραστηριότητα και η τέταρτη ομάδα (17) ήταν το ερωτηματολόγιο της καταγραφής της επαγγελματικής εξουθένωσης της Maslach (Maslach Burnout Inventory – M.B.I) το οποίο αποτελείται από 22 προτάσεις οι απαντήσεις δίνονταν από τον ερωτώμενο με βάση μια επταβάθμια κλίμακα Likert από το 0 (καθόλου) έως το 6 (πάντα). Οι ενδιάμεσες απαντήσεις της κλίμακας έχουν σχέση με τη μέτρηση συχνότητας του συμβάντος.

Τα θέματα της κλίμακας μετρούν τρεις βασικές διαστάσεις του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης ⁴². Αυτά είναι η συναισθηματική εξάντληση που βιώνουν οι εργαζόμενοι, η έλλειψη των προσωπικών επιτευγμάτων και η αποπροσωποποίηση. Με τη συναισθηματική εξάντληση σχετίζονται 9 προτάσεις οι 1,2,3,6,8,13,14,16 και 20, με την έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων σχετίζονται 8

⁴² Maslach C., Jackson S.E., « Maslach burnout inventory» (manual 2nd ed.), *Consulting psychology stress, Palo Alto, California*, (1986).

προτάσεις οι 4,7,9,12,17,18,19 και 21 και με την αποπροσωποποίηση σχετίζονται 5 προτάσεις οι 5,10,11,15 και 22⁴³.

Οι ερωτώμενοι δηλώνουν τη συχνότητα τέτοιων συναισθημάτων, που κυμαίνονται από το καθόλου ως πάντα. Όσο υψηλότερη βαθμολογία σημειώνουν οι ερωτώμενοι στην διάσταση- υποκλίμακα αποπροσωποποίησης και συναισθηματικής εξάντλησης τόσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσής τους. Η διάσταση- υποκλίμακα της έλλειψης προσωπικών επιτευγμάτων μετρά προς την αντίθετη κατεύθυνση. Δηλαδή όσο χαμηλότερη είναι η βαθμολογία της κλίμακας, τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο επαγγελματικής εξουθένωσης.

Το ερωτηματολόγιο της Maslach επιλέχθηκε διότι είναι αξιόπιστο, έγκυρο, εύχρηστο αλλά συνάμα σύντομο και αρκετά εύκολο. Έχει εφαρμοστεί σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει δώσει πολύ καλά αποτελέσματα⁴⁴, στην χώρα μας εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από τους Παπαδάτου και Αναγνωστόπουλος το 1994⁴⁵, αφού πρώτα είχε προηγηθεί από τους ίδιους έλεγχος ως προς την παραγοντική του σύνθεση και τη συνοχή του το 1992.

Η καταχώρηση και η επεξεργασία των δεδομένων της ερώτησης 17, έγινε με την χρήση του στατιστικού προγράμματος για υπολογιστές SPSS 17.

2.2.2: Το γενικό περίγραμμα των ΓΝΠ Τζάνειο και ΕΑΝΠ Μεταξά

Αρχίζοντας θα ήθελα να κάνω μια μικρή αναφορά στα δυο νοσοκομεία στα οποία έγινε η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας. Το πρώτο νοσοκομείο είναι το περιφερειακό γενικό νοσοκομείο Πειραιά –Τζάνειο⁴⁶.

⁴³ Αναγνωστόπουλος Φ. και Παπαδάτου Δ., « Παραγοντική σύνθεση και εσωτερική συνοχή του ερωτηματολογίου καταγραφής επαγγελματικής εξουθένωσης σε δείγμα νοσηλευτριών», *Ψυχολογικά Θέματα*, 5(3):183-202.

⁴⁴ Maslach C., Jackson E.S., Leiter P.M., « Maslach burnout inventory manual»(3rd edition), San Fransisco Jossey- Bass, (1996).

⁴⁵ Papadatou D., Anagnostopoulos F., and Monos D., « Factors contributing to the development of burn out in oncology nursing», *British Journal of Medical Psycology*, 67:187-199.

⁴⁶ www.tzaneio.gr (πρόσβαση 10/5 2012).

Το Τζάνειο νοσοκομείο Πειραιά ιδρύθηκε έπειτα από δωρεά του εμπόρου Νικήτα Τζάννη ή Τζάννε, από τα Κύθηρα, με καταγωγή από τον Πειραιά. Ο θεμέλιος λίθος του νοσοκομείου τέθηκε το 1864 και λειτούργησε το 1873 ως Αδελφάτο και με το Ν.1467/42 ως Ν.Π.Δ.Δ. , ανεξάρτητο από το Ν.Π.Δ.Δ. του Δήμου Πειραιά.

Η μελέτη κατασκευής, η συγκρότηση και η λειτουργία του έγινε με την φροντίδα του πειραιώτη καθηγητή Φαρμακολογίας και Παθολογικής Ανατομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών Θεόδωρου Αφεντούλη.

Για πρώτη φορά, λειτούργησε το 1873 ως Αδελφάτο και με το Ν. 1467/42 ως Ν.Π.Δ.Δ., ως ανεξάρτητο από το Ν.Π.Δ.Δ. του Δήμου Πειραιά.

Το 1927 λειτούργησε νέα πτέρυγα ως Μαιευτήριο. Το 1934 ανεγέρθη νέα πτέρυγα, που λειτούργησε ως Χειρουργικό Τμήμα, το ΣΑΛΠΙΟΥΛΕΙΟ, δωρεάς Δημητρίου Σαλιπούλα. Με το Ν.Δ. 2592/53, άρθρο 8 (περί Οργάνωσης της Ιατρικής Αντίληψης), αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. υπό την επωνυμία ΤΖΑΝΕΙΟ- ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ (ΦΕΚ 254/53), που διέπεται από τις διατάξεις του Ν.Δ/τος όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν μεταγενέστερα και από τις διατάξεις του Ν. 1397/83 Ε.Σ.Υ.

Το 1971 εγκαινιάσθηκε το νέο εξαώροφο σύγχρονο κτίριο, στη θέση του προηγούμενου Νοσοκομείου. Από 27-5-1985 λειτουργούν τα Πολυϊατρεία Δραπετσώνας, δυνάμει της αριθμ. Α3α/666/12-1-1985 αποφάσεως του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Με την αριθμ. Α3α/6529/7-4-1986, που συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με την αριθμ. Α3α/οικ. 12544/23-8-1988, Υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 218/86), έγινε η σύσταση των δύο Κέντρων Υγείας Αίγινας και Γαλατά, με τα Περιφερειακά Ιατρεία τους, τα οποία, σύμφωνα με το Ν. 1397/83 υπάγονται Οργανικά και Διοικητικά στο Νοσοκομείο μας. Από το 1986 μεταφέρθηκαν ορισμένα Τμήματα στο Κέντρο Μητέρας Παιδιού, το οποίο λειτουργεί ως παράρτημα του Νοσοκομείου, σε μισθωμένο οίκημα επί της οδού Γρ. Λαμπράκη 83.

Την 23-12-1986 έγινε η θεμελίωση του Νέου Κτιρίου των Τακτικών Εξωτερικών Ιατρείων και Γραφείων Διοίκησης και τον Ιούνιο του 1988 άρχισε η λειτουργία του. Την 12-12-1988 έγιναν τα εγκαίνια του. Με την αριθμ. Α3α/οικ. 1065/1992 Υπουργική απόφαση, περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως του Οργανισμού του Νοσοκομείου (ΦΕΚ 132/2-3-1992), ορίζεται ως ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ - ΤΖΑΝΕΙΟ.

Την 15-5-1999 έγινε η θεμελίωση πενταόροφης Νέας Πτέρυγας στην θέση της παλαιάς(Σαλιπούλειο).

Με τον Ν.2889/2001 (Φ.Ε.Κ. 37/2-3-01) μετατράπηκε σε ανεξάρτητη αποκεντρωμένη μονάδα με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και υπάγεται στο Γ Π.Ε.Σ.Υ. Αττικής.

Το δεύτερο νοσοκομείο είναι το Ειδικό Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιά – Μεταξά.⁴⁷ Το νοσοκομείο Μεταξά, φέρει το όνομα του προς τιμή του ευεργέτη του Άγγελου Μεταξά.

Ο Άγγελος Μεταξάς, το 1954 αποφάσισε να δωρίσει την περιουσία του για τους σκοπούς του αντικαρκινικού αγώνα μετά το θάνατο του. Στην υλοποίηση της ιδέας του Άγγελου Μεταξά συνέβαλαν κάποιοι πολύ σημαντικοί άνθρωποι όπως ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιος Μαριδάκης και ο βραβευμένος με νόμπελ Γεώργιος Παπανικολάου. Αρωγοί στο σπουδαίο αυτό έργο ήταν η εκκλησία της Ελλάδος, η Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία και το Υπουργείο Υγείας.

Στις 17 Νοεμβρίου του 1967 άρχισαν να λειτουργούν οι πρώτες υπηρεσίες του νοσοκομείου “Μεταξά”. Αρχικά το νοσοκομείο είχε δραστηριότητα σε 40 νοσηλευτικές κλίνες, τεχνικές και διαγνωστικές εγκαταστάσεις.

Το έτος 1968, είχαν αναπτυχθεί στο νοσοκομείο 120 κλίνες και τα σχέδια για το 1970 έκαναν πρόβλεψη για 350 κλίνες και προσωπικό 450-500 άτομα. Το νοσοκομείο Μεταξά, ξεκίνησε την λειτουργία του με την ονομασία «Αντικαρκινικό Ινστιτούτο Πειραιώς εις μνημών Σπύρου και Δέσποινας Μεταξά», στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Διαγνωστικό Θεραπευτικό Ίδρυμα Πειραιώς εις μνήμην Σπύρου και Δέσποινας Μεταξά» και έπειτα μετά την δημοσιοποίηση και την ένταξη του νοσοκομείου στο Ε.Σ.Υ. ως « Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιά Μεταξά» αποτέλεσε ένα σημαντικό όπλο στη μάχη κατά του καρκίνου στην χώρα μας.

⁴⁷ www.metaxa-hospital.gr (πρόσβαση 10/5/2012).

2.2.3: Τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας

Η δύναμη του νοσηλευτικού προσωπικού στο ΓΝΠ Τζάνειο είναι 372 άτομα εκ των οποίων τα 7 ανήκουν στην κατηγορία Π.Ε. ,τα 219 ανήκουν στην κατηγορία Τ.Ε. και τα 146 στην κατηγορία ΔΕ. Στο ΕΑΝΠ Μεταξά ενώ προβλέπεται να εργάζονται 327 άτομα, εργάζονται 228,εκ των οποίων τα 4 ανήκουν στην κατηγορία Π.Ε., 124 ανήκουν στην κατηγορία Τ.Ε. και 97 στην κατηγορία Δ.Ε.

• ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΩΝ

Όπως γνωρίζουμε όλοι μας το επάγγελμα του νοσηλευτή ήταν, είναι και θα είναι πολύ σημαντικό για τον χώρο της υγείας. Οι μέχρι τώρα έρευνες μας έχουν καταδείξει αντιφατικά αποτελέσματα μεταξύ του συνδρόμου της επαγγελματικής εξουθένωσης και την σχέση που έχει με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά⁴⁸.

1. Φύλο

Στην ερευνά μας σε ένα δείγμα 50 νοσηλευτών παρατηρούμε ότι οι γυναίκες νοσηλεύτριες υπερτερούν σε μεγάλο βαθμό έναντι των ανδρών. Αναλυτικότερα από τα 50 άτομα τα 48 είναι γυναίκες (96%) και τα 2 (4%) είναι άνδρες και στα δύο νοσοκομεία παρατηρούμε ότι υπάρχει ίδια κατανομή του φύλου στους συνεντευξιαζόμενους. Αυτό μπορούμε εύκολα να το παρατηρήσουμε στον παρακάτω πίνακα.

⁴⁸ Kiplattrick A.O.,Burn out correlates and validity of research designs in large panel of studies.Journal of Health and Human Resources Administration,Summer: 25-45,1989.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Η κατανομή του φύλου των συνεντευξιαζόμενων *

Φύλο	Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων στο Τζάνειο		Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων το Μεταξά		Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων και στα δύο Νοσοκομεία	
	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός
Άνδρας	4	1	4	1	4	2
Γυναίκα	96	24	96	24	96	48
Σύνολο	100	25	100	25	100	50

*N=50, $p=0,000$.

Πηγή: Έρευνα για την επαγγελματική εξουθένωση στο ΓΝΠ Τζάνειο και στο ΕΑΝΠ Μεταξά.

2. Ηλικία

Η ηλικία αποτελεί ένα ακόμα βασικό δημογραφικό χαρακτηριστικό. Αυτό το οποίο μπορεί κανείς να καταλάβει κοιτάζοντας τον ακόλουθο πίνακα είναι ότι τα 40 από τα 50 άτομα τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα μας ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες μεταξύ 35-54 ετών, μόνο ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 20% δηλαδή 10 άτομα ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 25-34. Αναλυτικότερα βλέπουμε στο ΓΝΠ Τζάνειο τα 21 από τα 25 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα μας ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες 35-54. Αντίστοιχα, είναι και τα αποτελέσματα από το ΕΑΝΠ Μεταξά.

Αυτό θα μπορούσαμε να το περιμένουμε διότι οι προσλήψεις νοσηλευτικού προσωπικού έχουν παγώσει λόγω της δεδομένης οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στην χώρα μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Η κατανομή της ηλικίας των συνεντευξιαζόμενων *

Ηλικία	Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων στο Τζάνειο		Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων το Μεταξά		Κατανομή Συνεντευξιαζόμενων και στα δύο Νοσοκομεία	
	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός
25-34	16	4	12	6	20	10
35-44	36	9	22	11	40	20
45-54	48	12	16	8	40	20
Σύνολο	100	25	50	25	100	50

*N=50, p=0,000.

Πηγή: Έρευνα για την επαγγελματική εξουθένωση στο ΓΝΠ Τζάνειο και στο ΕΑΝΠ Μεταξά.

3. Μορφωτικό επίπεδο

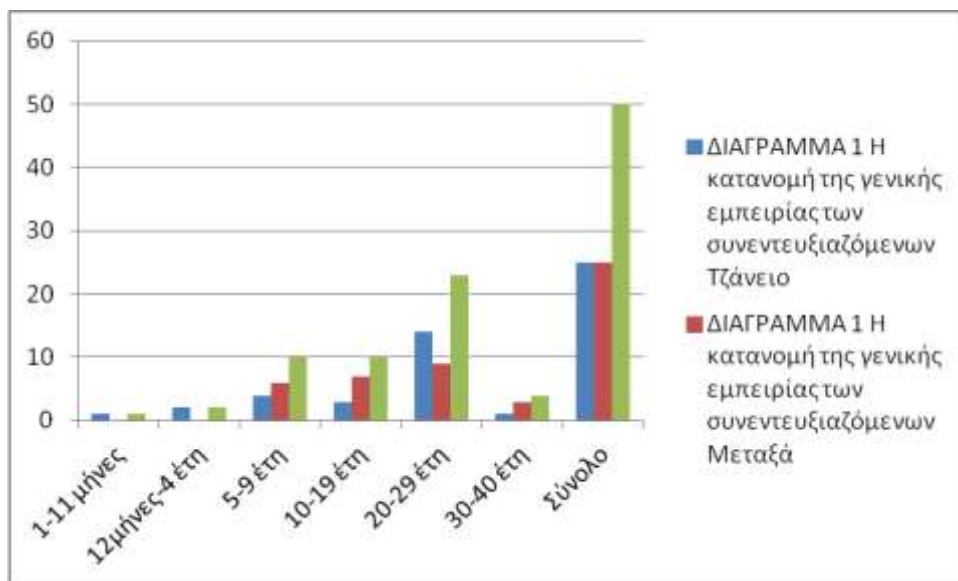
Το επίπεδο εκπαίδευσης αποτελεί επίσης ένα σημαντικό δημογραφικό χαρακτηριστικό. Αυτό το οποίο συμπεραίνουμε από την ερευνά μας είναι ότι από τα 50 άτομα τα 2 είναι στην κατηγορία Π.Ε.(δηλαδή έχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση ως το βασικό τους πτυχίο στη νοσηλευτική),τα 40 είναι στην κατηγορία Τ.Ε. (τεχνολογική εκπαίδευση) και 8 άτομα ανήκουν στην κατηγορία Δ.Ε. Αναλυτικότερα, στο ΓΝΠ Τζάνειο έχουμε από τα 25 άτομα, τα 19 άτομα να είναι στην κατηγορία Τ.Ε. και τα 6 στην κατηγορία Δ.Ε. Στο ΕΑΝΠ Μεταξά έχουμε από τα 25 άτομα,2 άτομα να ανήκουν στην κατηγορία Π.Ε.,21 στην κατηγορία Τ.Ε. και 2 στην κατηγορία Δ.Ε. Έτσι, συμπεραίνουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος μας αποτελείται από Τ.Ε. νοσηλευτές.

- **Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΩΝ**

4. Η γενική εμπειρία των συνεντευξιαζόμενων

Η γενική εμπειρία μας δείχνει πόσα χρόνια εργάζονται οι συνεντευξιαζόμενοι στο επάγγελμα του νοσηλευτή- τριας αντίστοιχα. Αυτό το οποίο παρατηρούμε είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος μας απασχολείται στο συγκεκριμένο επάγγελμα από 5 έως 29 έτη. Αναλυτικότερα, στους συνεντευξιαζόμενους από το Τζάνειο παρατηρούμε ότι τα περισσότερα άτομα ανήκουν στην κατηγορία 20-29 έτη. Στο ΕΑΝΠ Μεταξά, στους συνεντευξιαζόμενους που συμμετείχαν παρατηρούμε ότι υπάρχει μια καλύτερη κατανομή της εργασιακής εμπειρίας των συνεντευξιαζόμενων σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της αντίστοιχης κατηγορίας στο ΓΝΠ Τζάνειο. Αυτό φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Η κατανομή της γενικής εμπειρίας των συνεντευξιαζόμενων *

*N=50, $p=0,000$.

Πηγή: Έρευνα για την επαγγελματική εξουθένωση στο ΓΝΠ Τζάνειο και στο ΕΑΝΠ Μεταξά

5. Ο χώρος εργασίας των συνεντευξιαζόμενων

Στο σύνολο του δείγματος μας παρατηρούμε ότι από τα 50 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα μας, τα 32 εργάζονται πάντα στο ίδιο νοσοκομείο, ενώ τα 18 έχουν αλλάξει νοσοκομείο από μια έως τρεις φορές. Αναλυτικότερα, στο ΓΝΠ Τζάνειο παρατηρούμε ότι τα άτομα τα οποία δεν έχουν αλλάξει ποτέ νοσοκομείο είναι παραπάνω από το διπλάσιο από τα άτομα που δεν εργάζονταν πάντα στο ίδιο νοσοκομείο (18 άτομα εργάζονταν πάντα στο ίδιο νοσοκομείο και 7 όχι). Στο ΕΑΝΠ Μεταξά παρατηρούμε ότι υπάρχει μια σχετικά ίση κατανομή του δείγματος μας, αφού από τα 25 άτομα τα 14 εργάζονταν πάντα στο ίδιο νοσοκομείο και τα υπόλοιπα 11 έχουν εργαστεί και σε άλλα νοσηλευτικά ιδρύματα.

6. Συχνότητα αλλαγής της θέσης εργασίας των συνεντευξιαζόμενων

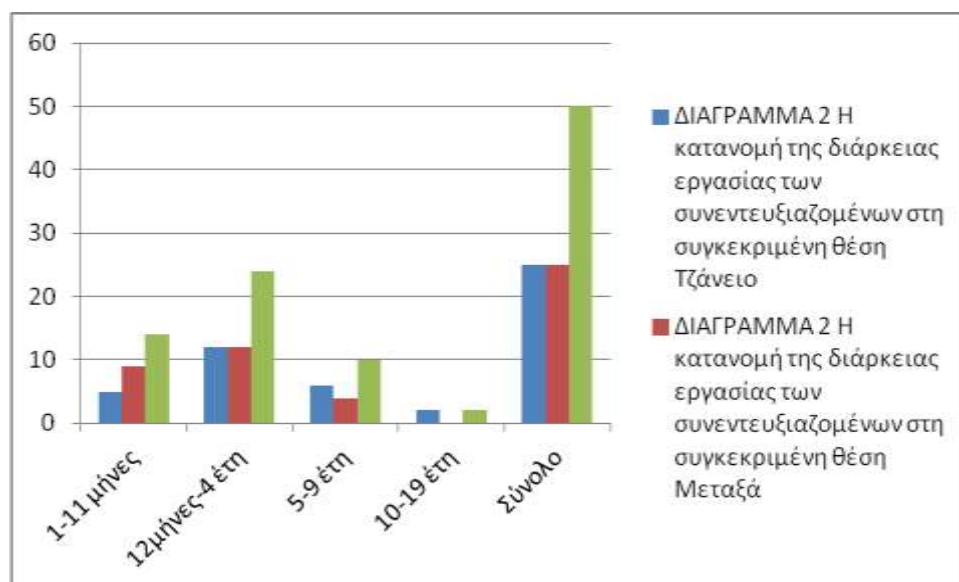
Μέσα από την ερευνά μας παρατηρούμε ότι από τα 50 άτομα που συμμετείχαν τα 15 αλλάζουν συχνά θέση εργασίας, ενώ τα υπόλοιπα 35 όχι. Αναλυτικότερα, στο ΓΝΠ Τζάνειο 4 άτομα αλλάζουν συχνά θέση εργασίας ενώ τα υπόλοιπα 21 απάντησαν αρνητικά, αντίθετα οι περισσότεροι από αυτούς ανέφεραν ότι δύσκολα αλλάζουν θέση εργασίας. Αντίστοιχα, στο ΕΑΝΠ Μεταξά, από τα 25 άτομα, τα 11 αλλάζουν συχνά

θέση εργασίας ενώ 14 όχι. Αυτό που μπορεί κανείς εύκολα να παρατηρήσει συγκρίνοντας τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων στο συγκεκριμένο ερώτημα είναι ότι στο ΕΑΝΠ Μεταξά οι εργαζόμενοι αλλάζουν πιο συχνά θέση εργασίας σε σχέση με τους εργαζόμενους στο ΓΝΠ Τζάνειο.

7. Διάρκεια που εργάζονται οι συνεντευξιαζόμενοι στη συγκεκριμένη θέση

Επίσης, σημαντικό είναι να εξετάσουμε το διάστημα το οποίο εργάζονται οι συνεντευξιαζόμενοι στη συγκεκριμένη θέση. Αυτό το οποίο φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα είναι ότι 24 από τα 50 άτομα που ρωτήθηκαν, παραμένουν στην ίδια θέση για χρονικό διάστημα από 12 μήνες έως 4 έτη. Αναλυτικότερα, παρατηρούμε για τους συνεντευξιαζόμενους στο ΓΝΠ Τζάνειο ότι όσο αυξάνονται τα έτη, τόσο μειώνεται η παραμονή τους στην ίδια θέση. Το ίδιο όπως βλέπουμε ισχύει και για το ΕΑΝΠ Μεταξά. Στο διάγραμμα που ακολουθεί βλέπουμε ότι όσο αυξάνονται τα έτη, τόσο μειώνεται η παραμονή των ατόμων στην ίδια θέση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Η κατανομή της διάρκειας εργασίας των συνεντευξιαζόμενων στη συγκεκριμένη θέση *

*N=50, $p=0,000$.

Πηγή: Έρευνα για την επαγγελματική εξουθένωση στο ΓΝΠ Τζάνειο και στο ΕΑΝΠ Μεταξά

- **ΑΝΤΙΑΨΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

8. Οι καθημερινές δραστηριότητες των νοσηλευτών στο ΓΝΠ Τζάνειο και στο ΕΑΝΠ Μεταξά

Από τα 25 άτομα τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα στο ΓΝΠ Τζάνειο τα 8 εργάζονται σε διοικητικές-οργανωτικές θέσεις και κάνουν εκτός από τις νοσηλευτικές εργασίες και διεκπεραιωτικές, τα υπόλοιπα 17 αποτελούνται από προσωπικό που παρέχει καθαρά νοσηλευτικές υπηρεσίες.

Οι καθημερινές δραστηριότητες που κάνουν τα άτομα που βρίσκονται σε διοικητικές-οργανωτικές θέσεις (προϊστάμενες τμημάτων) είναι οι ακόλουθες: λογοδοσία, προγραμματισμός τμήματος, ανάθεση καθηκόντων στο νοσηλευτικό προσωπικό, προγραμματισμός εβδομαδιαίου προγράμματος, έλεγχος υλικού, εκτέλεση και προετοιμασία νοσηλείας, χρέωση υλικού, συμμετοχή στην επίσκεψη των γιατρών στους ασθενείς, συμμετοχή στις αλλαγές τραυμάτων μαζί με τους γιατρούς, παραγγελίες υγειονομικού υλικού, ενημέρωση νοσηλευτικών εντύπων. Η προϊσταμένη ενός τμήματος μας λέει : << **Σε καθημερινή βάση καταγράφουμε τα χειρουργεία της προηγούμενης μέρας, στέλνουμε τα παρασκευάσματα στο παθολογοανατομικό εργαστήριο, παραλαμβάνουμε το αποστειρωμένο υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε για εκείνη την ημέρα. Κάνουμε την ρύθμιση των χειρουργείων και τον έλεγχο-φροντίδα για να τηρηθεί η σειρά στα χειρουργεία αλλά και στην ενδοσκοπική μονάδα. Έχουμε την φροντίδα για την σωστή θερμοκρασία της κλινικής γιατί υπάρχουν χώροι που λειτουργούν στους 21 βαθμούς. Ελέγχω αν οι γειώσεις στα δάπεδα είναι σωστές και αν η λειτουργία των μηχανημάτων είναι η σωστή. Επίσης, φροντίζω για την επισκευή τυχόν βλαβών που υπάρχουν, βγάζω το εβδομαδιαίο πρόγραμμα και την ρύθμιση των αδειών του νοσηλευτικού προσωπικού του τμήματος μου.>> Εδώ καταλαβαίνουμε ότι η προϊσταμένη του τμήματος κάνει και πολλά πράγματα τα οποία δεν ανήκουν στα δικά της καθήκοντα, αλλά σε άλλες ειδικότητες όπως αυτή των τεχνικών υπαλλήλων.**

Οι δραστηριότητες που κάνουν τα άτομα που παρέχουν καθαρά νοσηλευτικές υπηρεσίες είναι οι ακόλουθες : νοσηλεία, νοσηλευτική τεκμηρίωση, περιποίηση και φροντίδα ασθενούς, στρώσιμο κρεβατιών, εισαγωγές ασθενών, λήψη ζωτικών

σημείων, ιατρική παρακολούθηση σε συνεργασία με τον γιατρό, αιμοληψίες, αναρροφήσεις, ψυχολογική υποστήριξη ασθενών, προετοιμασία υλικού χειρουργείων, προγραμματισμός επειγόντων περιστατικών, διεκπεραίωση προβλημάτων ασθενών και συγγενών, φλεβοκεντήσεις, καθαριότητα ασθενών, οροί, αλλαγή ουροκαθετήρα. Χαρακτηριστικές είναι οι απαντήσεις δυο νοσηλευτριών σχετικά με αυτό το ερώτημα, πρώτη νοσηλεύτρια : *«Κάνω νοσηλεία, νοσηλευτική φροντίδα, συμμετοχή στην επίσκεψη των γιατρών και στις αλλαγές, στο εξεταστήριο, παραλαβή ασθενών από την εφημερία, καταγραφή ιστορικού, χορήγηση φαρμάκων κατ εντολή ιατρού, καθαρισμός και κλιβανισμός εργαλείων, παραλαβή και τακτοποίηση φαρμάκων, στρώσιμο κρεβατιών, ψυχολογική στήριξη στους ασθενείς, φλεβοκεντήσεις, αιμοληψίες. Στο τμήμα κάνουμε τα πάντα, τα κάνουμε όλα.»* Δεύτερη νοσηλεύτρια : *«Το πρωί παραλαμβάνουμε υλικό από την αποστείρωση, στέλνουμε τα παρασκευάσματα της προηγούμενης μέρας, τακτοποίηση υλικού στο χειρουργείο, καταγραφή βιοψιών, περιστατικών και σκευασμάτων, παραλαβή-τακτοποίηση φαρμακευτικού υλικού, φροντίδα των ασθενών για την προετοιμασία του χειρουργείου. Εγώ μπαίνω και στο ενδοσκοπικό τμήμα, εκεί βοηθάω τον γιατρό στην ενδοσκόπηση(λήψη βιοψιών),καθαριότητα και τακτοποίηση του ενδοσκοπικού ιατρείου.»*

Στο ΕΑΝΠ Μεταξύ από τα 25 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα τα 8 εργάζονται σε διοικητικές-οργανωτικές θέσεις και κάνουν εκτός από τις νοσηλευτικές εργασίες και διεκπεραιωτικές, τα υπόλοιπα 17 αποτελούνται από προσωπικό που παρέχει καθαρά νοσηλευτικές υπηρεσίες. Οι καθημερινές δραστηριότητες που κάνουν τα άτομα που βρίσκονται σε διοικητικές-οργανωτικές θέσεις (προϊστάμενες τμημάτων) είναι οι ακόλουθες: διοίκηση νοσηλευτικού τμήματος, νοσηλεία, έλεγχος και συντονισμός για την ύπαρξη σωστής λειτουργίας του τμήματος, εισαγωγή ασθενών, έλεγχος και καταγραφή ελλείψεων στο υγειονομικό υλικό, λογοδοσία, επίσκεψη ασθενών, χρέωση υλικού, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, έκδοση εβδομαδιαίου προγράμματος νοσηλευτικού προσωπικού του τμήματος. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα σχετικά με τις καθημερινές επαγγελματικές δραστηριότητες είναι το ακόλουθο: *«Κάνω την οργάνωση του τμήματος, προγραμματισμός βαρδιών, σωστή στελέχωση νοσηλευτικού προγράμματος. Ενέργειες όσο αφορά τη σωστή διεκπεραίωση των εξετάσεων, εκτέλεση παρακλινικών εξετάσεων-ιατρικών οδηγιών και νοσηλευτικών*

πράξεων. Προετοιμασία του αρρώστου για το χειρουργείο (ακτινογραφίες θώρακα, καρδιολογική εκτίμηση, αξονικές, scanning, υπερηχογραφήματα, σπινθηρογραφήματα, πνευμονολογικές, αιματολογικές, ανοσολογικές εκτιμήσεις, γαστρεντερολογική εκτίμηση). Μετεγχειρητική φροντίδα, την ευθύνη της σωστής νοσηλείας, το διαιτολόγιο των ασθενών, 24ωρη κίνηση ασθενών, management στους ειδικευόμενους γιατρούς και το μαθητευόμενο νοσηλευτικό προσωπικό, συνεννοήσεις με άλλα νοσοκομεία για την μετακομιδή ασθενών και την μεταφορά αυτών, συνεννόηση για την διεξαγωγή εξετάσεων που δεν γίνονται στο νοσοκομείο. Επίσης στο νοσοκομείο γίνεται σε ειδικούς ασθενείς με περιτοναϊκή καρκινομάτωση εφαρμογή της μεθόδου high-tech.

Το ΕΑΝΠ Μεταξά λόγω της εξειδίκευσης του σε ένα συγκεκριμένο τομέα, αυτόν του καρκίνου εκτός από τα βασικά τμήματα και κλινικές έχει και κάποια άλλα που έχουν ως σκοπό την βοήθεια προς τον ασθενή και την σωστή παρακολούθηση του όταν δεν νοσηλεύεται, χαρακτηριστική είναι η απάντηση της νοσηλεύτριας που ακολουθεί στην οποία καταλαβαίνουμε ότι η νοσηλεύτρια δεν κάνει μόνο αυτά που είναι υποχρεωμένη να κάνει, τα οποία εμείς θεωρούμε ως νοσηλευτικά καθήκοντα και αυτό συμβαίνει λόγω της ιδιαιτερότητας του συγκεκριμένου τμήματος : *«Η επίσκεψη σε κάποιους ασθενείς (κατ οίκον νοσηλεία), επιστροφή στο γραφείο και συντονισμός των άλλων νοσηλευτριών και στο γραφείο την επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν σε σχέση με τους ασθενείς.»*

Οι δραστηριότητες που κάνουν τα άτομα που παρέχουν καθαρά νοσηλευτικές υπηρεσίες είναι οι ακόλουθες : χορήγηση χημειοθεραπειών στους ασθενείς, λογοδοσία, προετοιμασία πάγκου φαρμάκων, φλεβοκεντήσεις, αλλαγές ορού, χρέωση φαρμάκων και ιατρικού υλικού, διεκπεραίωση ιατρικών συνταγών, διεξαγωγή φαρμακευτικής αγωγής 24 ώρου του ασθενή, μέτρηση των ζωτικών σημείων, ετοιμασία και παραλαβή χειρουργείου, ευπρεπισμός αρρώστων, υποκλυσμοί, υπόθετα, αλλαγές ασθενών με τον γιατρό, εμπλουτισμός τροφών παρεντερικών ορών, στρώσιμο κρεββατιών, τοποθέτηση φλεβοκαθετήρα, βοήθεια σε χειρουργικό χειρισμό, μέτρηση παροχетеύσεων, test-pap, αιμοληψίες, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, στρώσιμο κρεββατιών, περιποίηση κατακλίσεων, συνεννόηση για παρακλινικές εξετάσεις, επίσκεψη με τους γιατρούς στους ασθενείς, μεταγίσεις και καθαριότητα κλινών. Βέβαια, υπάρχουν και αρκετές περιπτώσεις που οι νοσηλεύτριες εκτός από τα αμιγώς νοσηλευτικά τους καθήκοντα

κάνουν και άλλα αλλότρια, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το απόσπασμα που ακολουθεί, που η νοσηλεύτρια αναγκάζεται να κάνει τα πάντα από νοσηλεία έως διοικητικές και τεχνικές εργασίες : *«Ουσιαστικά αποτελείς τον διαμεσολαβητή σε όλα, αλλά και σε αυτόν που πρέπει να λύσει τα προβλήματα. Το μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει είναι ότι δεν υπάρχουν καθήκοντα, δεν προσδιορίζονται πουθενά το πως διαχειρίζονται οι νοσηλευτές από το άλλο προσωπικό. Επομένως, ο νοσηλευτής λειτουργεί σαν νοσηλευτής, ιατρός, διοικητικός, τεχνικός, καλύπτει όλες τις υπηρεσίες. Επίσης, μέσα στο νοσηλευτικό τμήμα μπορεί να καλύπτεις διάφορες θέσεις από βοηθός θαλάμου έως προϊσταμένης, δεν υπάρχει ιεράρχηση καθηκόντων. Φλεβοκεντήσεις, καταγραφή και παραγγελία υλικού, επισκόπηση και καθαριότητα χώρου, ψυχολογική υποστήριξη ασθενών και κοινωνικός διαμεσολαβητής με δράση μεταξύ ασθενών, γιατρών, τεχνικών και διοικητικών (... « ότι να ναι η θέση δεν υπάρχει καμία οργάνωση...»)*

Αυτό το οποίο μπορεί κάποιος εύκολα να καταλάβει είναι ότι στο ΓΝΠ Τζάνειο οι συνεντευξιαζόμενοι νοσηλεύτριες και τον δυο κατηγοριών ασχολούνται ακριβώς με αυτά που είναι στην αρμοδιότητα τους να κάνουν και σπάνια έως καθόλου κάνουν αλλότρια καθήκοντα, κάτι το οποίο φυσικά δεν συμβαίνει στους συνεντευξιαζόμενους στο ΕΑΝΠ Μεταξά.

9. Επανάληψη των καθημερινών δραστηριοτήτων

Αυτό που καταλαβαίνει κανείς είναι ότι οι νοσηλευτές καθημερινά επαναλαμβάνουν τις ίδιες δραστηριότητες στον χώρο εργασίας τους. Βέβαια αυτό το οποίο μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι ότι εκτός από αυτές κάνουν και την γραμματειακή υποστήριξη : *«Όλα είναι καθημερινά και τις ιστολογικές κάνω και την γραμματειακή υποστήριξη, ασχολούμαι και με το να βγάζω τις βιοψίες από το ιστολογικό τμήμα.»* ή ακόμα κάποιοι το να τις επαναλαμβάνουν καθημερινά το βλέπουν σαν κάτι κουραστικό: *«Όλες καθημερινά από πολλές φορές, χωρίς επιλογή, κάνω τα ίδια πολλές φορές.»*, *«Όλα, η επανάληψη είναι καθημερινή δυστυχώς...»*.

10. Δραστηριότητες που θεωρούνται από τους συνεντευξιαζόμενους ως ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές και μονότονες

Στο ΓΝΠ Τζάνειο οι περισσότεροι νοσηλευτές απάντησαν ότι όλες οι δραστηριότητες τις οποίες κάνουν δεν είναι κουραστικές, βαρετές ή μονότονες γιατί όλες είναι στα πλαίσια των νοσηλευτικών τους καθηκόντων. Βέβαια υπήρχαν και κάποιοι οι οποίοι θεωρούν ότι υπάρχουν δραστηριότητες κουραστικές όπως είναι η τακτοποίηση του υγειονομικού υλικού, το ψάξιμο και η προμήθεια του υλικού, η μέτρηση και το άδειασμα των ούρων καθώς και το να κάνουν αλλότρια καθήκοντα όπως το καθάρισμα των ασθενών ή τους τραυματιοφορείς λόγω έλλειψης προσωπικού που υπάρχει στο νοσοκομείο.

Στο ΕΑΝΠ Μεταξά οι περισσότεροι θεωρούν ότι οι εργασίες που κάνουν δεν είναι ιδιαίτερα κουραστικές. Βεβαία υπάρχουν και κάποιοι που θεωρούν ότι τα πολλά χρόνια που εργάζονται στο συγκεκριμένο επάγγελμα κάνουν τις δραστηριότητες τους βαρετές και μονότονες γιατί τις επαναλαμβάνουν συνεχώς : *«Δεν ξέρω... Μετά από τόσα χρόνια όλα γίνονται βαρετά και μονότονα γιατί όλα επαναλαμβάνονται συνεχώς»*. Βέβαια, υπήρχαν και κάποιοι οι οποίοι θεωρούν ότι υπάρχουν δραστηριότητες κουραστικές όπως είναι: η τοποθέτηση συστημάτων ορού, η προετοιμασία πάγκου, η τακτοποίηση αποθηκών, ο καθαρισμός θαλάμων, η διεκπεραίωση και το μοίρασμα του προγράμματος, το ψάξιμο και η προμήθεια υγειονομικού υλικού, η μέτρηση των παροχετεύσεων, οι αλλαγές τραυμάτων, η κακή συναναστροφή με τους συνοδούς, το να παίρνουν πιέσεις και να χρεώνουν φάρμακα.

Αυτό που παρατηρούμε στους συνεντευξιαζόμενους και από τα δυο νοσοκομεία είναι ότι οι απόψεις σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα είναι σχεδόν ίδιες.

11. Δραστηριότητες που θεωρούνται από τους συνεντευξιαζόμενους ως περιττές

Στο ΓΝΠ Τζάνειο οι νοσηλευτές θεωρούν ότι δεν υπάρχουν περιττές δραστηριότητες, διότι όλες αυτές οι δραστηριότητες πρέπει να γίνουν για να λειτουργεί σωστά ένα τμήμα ή μια κλινική. Βέβαια κάποιοι νοσηλευτές αναγκάζονται να κάνουν αλλότρια χρέη όπως είναι η απαιτητική περιποίηση που ζητούν κάποιοι συνοδοί από το νοσηλευτικό προσωπικό που είναι κάτι που δεν ανήκει στα νοσηλευτικά καθήκοντα, αλλά και η γραμματειακή υποστήριξη, συγκεκριμένα από μια νοσηλεύτρια αναφέρεται ως εξής : *« Ναι, θεωρώ περιττό το να κάνω την γραμματέα του γιατρού χωρίς να είναι η δουλειά μου και να πρέπει να βρίσκω δικαιολογίες για τους γιατρούς..η*

γραμματειακή υποστήριξη δεν είναι στα καθήκοντα μας... αλλά πρέπει να την κάνω ...αυτό με εκνευρίζει...»

Στο ΕΑΝΠ Μεταξύ το βασικό πρόβλημα που έχουν οι νοσηλευτές και το θεωρούν ως κάτι περιττό είναι η γραμματειακή υποστήριξη και αυτό διότι δεν είναι στην αρμοδιότητα τους. Χαρακτηριστική είναι η φράση μιας νοσηλεύτριας για τα αλλότρια καθήκοντα που κάνει : *«Περιττές θεωρώ όσες δεν αφορούν στη νοσηλευτική φροντίδα, δηλαδή να ασχολούμαι με διοικητικά, τεχνικά ζητημένα εφόσον δεν είμαι σε θέση ευθύνης και να κάνω την γραμματέα»*. Επίσης πολύ θεωρούν ότι η έλλειψη οργάνωσης και καθηκοντολογίου οδηγεί τις νοσηλεύτριες να εκτελούν και ξένα καθήκοντα : *«...Κοίτα όταν υπάρχει ανοργανωσιά, γενικά πολλά είναι περιττά... τζάμπα τηλεφωνα..τζάμπα χρόνος χαλάς τα πόδια σου... πάρα πολλά είναι περιττά..»*

12. Δραστηριότητες που θεωρούνται από τους συνεντευξιαζόμενους ως ανώφελες

Στο ΓΝΠ Τζάνειο οι περισσότεροι νοσηλευτές θεωρούν ότι δεν υπάρχουν ανώφελες δραστηριότητες, διότι όλες αυτές οι δραστηριότητες πρέπει να γίνουν για να λειτουργεί σωστά ένα τμήμα ή μια κλινική, είναι απαραίτητο να γίνονται. Βέβαια κάποιοι νοσηλευτές θεωρούν ανώφελες τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη γραμματειακή υποστήριξη : *« Ναι, υπάρχουν η γραμματειακή υποστήριξη, τα εισιτήρια, τα εξιτήρια...»*.

Στο ΕΑΝΠ Μεταξύ οι περισσότεροι νοσηλευτές θεωρούν ότι δεν υπάρχει κάτι ανώφελο γιατί όλες οι δραστηριότητες γίνονται προς την καλύτερη εξυπηρέτηση του ασθενή, χαρακτηριστική είναι η ακόλουθη απάντηση : *« Σ ένα νοσοκομείο τι να είναι ανώφελο; μας παρασύρουν λίγο και οι ρυθμοί ...Για τον άρρωστο δεν υπάρχει κάτι ανώφελο ότι περισσότερο μπορείς να δώσεις τόσο το καλύτερο..»*. Βέβαια, υπάρχουν και κάποιοι νοσηλευτές οι οποίοι θεωρούν ότι αν υπήρχε καλύτερη οργάνωση και τήρηση του καθηκοντολογίου τα πράγματα θα λειτουργούσαν πολύ καλύτερα, τόσο για τους ασθενείς όσο και για το νοσηλευτικό προσωπικό. Χαρακτηριστικά είναι τα

ακόλουθα αποσπάσματα : *« Δεν θεωρώ κάποια να είναι ανώφελη, ουσιαστικά γίνονται όλα...Αλλά λόγω έλλειψης οργάνωσης... συνέπεια να ασχολείσαι με πολλά πράγματα και στο τέλος να θεωρείς ότι κάτι απ' όλα αυτά είναι ανώφελο..»*, *«....απ' αυτές που κάνω όχι... απλά θα προτιμούσα να υπάρχει περισσότερο προσωπικό για να υπάρχει καθηκοντολόγιο, για να μπορείς να κάνεις τα πράγματα όπως πρέπει, γιατί τώρα με αυτές τις συνθήκες, δεν είναι εφικτό..»*

Οι περισσότεροι νοσηλευτές δεν θεωρούν τις δραστηριότητες τους ανώφελες υπάρχουν κάποια θέματα οργάνωσης, γραμματειακής υποστήριξης και τήρησης καθηκοντολογίου που τους απασχολούν τα οποία θα πρέπει να λυθούν για να λειτουργούν καλύτερα τα τμήματα και οι κλινικές.

13. Δραστηριότητες που θεωρούνται από τους συνεντευξιαζόμενους απεχθείς

Στο ΓΝΠ Τζάνειο άλλοι νοσηλευτές θεωρούν ότι υπάρχουν απεχθείς δραστηριότητες και άλλοι ότι στο επάγγελμα του νοσηλευτή δεν υπάρχουν, γιατί από την αρχή γνωρίζουν ότι πρέπει να κάνουν αυτές τις δραστηριότητες. Είναι δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν και γίνονται : *«...κοίτα να δεις..πρέπει να γίνονται όλες..γιατί είναι βασικός κανόνας για να κάνουμε τη δουλειά μας όσο και αν κάποιες από αυτές είναι απεχθείς»*. Βέβαια όπως προαναφέραμε υπάρχει και ένα μεγάλο μέρος των συνεντευξιαζόμενων που θεωρεί ότι υπάρχουν απεχθείς δραστηριότητες : *« ναι υπάρχουν δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν μας αρέσει δεν μας αρέσει..»* τις οποίες κάνουν όπως είναι ο καθαρισμός των ακαθαρσιών των ασθενών : *«ε, βέβαια υπάρχουν..ο καθαρισμός των ακαθαρσιών του ασθενή ας πούμε... τι λες τώρα... πολλά είναι αυτά που είναι απεχθή και τα κάνουμε..»*.

Στο ΕΑΝΠ Μεταξύ το μεγαλύτερο μέρος των συνεντευξιαζόμενων θεωρεί ότι υπάρχουν δραστηριότητες που κάνουν χωρίς να είναι στην δική τους αρμοδιότητα, κάποιοι νοσηλευτές μας λένε ότι λόγω της έλλειψης οργάνωσης και βοηθητικού προσωπικού κάνουν δραστηριότητες όπως είναι το καθάρισμα των ασθενών που δεν είναι στα νοσηλευτικά καθήκοντα, αλλά στα καθήκοντα του βοηθητικού προσωπικού : *« Δεν είναι θέμα προσωπικής απέχθειας, ότι δεν κάνουν οι άλλοι το κάνουν οι νοσηλευτές..το παιδί για όλα τα θελήματα ..από κλητήρας έως γιατρός..»*, *«ναι, αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα..εξαρτάται από τους ποιους νοσηλευτές μιλάμε..θα πρέπει να έχουν οι νοσηλευτές τους βοηθούς τους... κοίτα το βοηθητικό προσωπικό.. αυτό*

δυστυχώς δεν γίνεται... σε πολλές κλινικές οι νοσηλευτές κάνουν και την επιστημονική και την βοηθητική φροντίδα. Αυτό μπορεί να είναι επικίνδυνο και μοιραίο, πχ στην καθαριότητα ή στην μετάγγιση θα έπρεπε να υπάρχει διαχωρισμός θέσεων για μια καλύτερη ποιότητα».

Η γενική εικόνα που απορρέει από τις συνεντεύξεις είναι ότι και στα δυο νοσοκομεία, υπάρχουν νοσηλευτές που θεωρούν ότι υπάρχουν απεχθείς δραστηριότητες όπως είναι το καθάρισμα των ακαθαρσιών των ασθενών, αλλά και δραστηριότητες που δεν γίνονται σωστά λόγω της έλλειψης οργάνωσης και προσωπικού.

14. Δραστηριότητες που θεωρείται από τους συνεντευξιαζόμενους ότι δεν πρέπει να γίνονται αλλά γίνονται

Στο ΓΝΠ Τζάνειο οι περισσότεροι νοσηλευτές θεωρούν ότι υπάρχουν δραστηριότητες που δεν πρέπει να γίνονται αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές και ελάχιστοι είναι αυτοί οι οποίοι θεωρούν ότι δεν κάνουν τέτοιου είδους δραστηριότητες. Χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις τους για όσους πιστεύουν ότι κάνουν δραστηριότητες που δεν πρέπει να κάνουν : *«...ναι, αφού κάνουμε παραπάνω απ όσα πρέπει να κάνουμε... κάνουμε όλες τις δουλειές από νοσηλευτές έως ηλεκτρολόγοι..»*, *«...οι νοσηλευτές συχνά επιφορτίζονται με καθήκοντα άλλων κατηγοριών προσωπικού, π.χ. βοηθητικό, διοικητικό ή τεχνικό προσωπικό»*, *«...Λόγω έλλειψης προσωπικού οι νοσηλευτές κάνουν πράξεις που δεν είναι στην δική τους αρμοδιότητα όπως τον τραυματιοφορέα ή τον γιατρό όταν δεν υπάρχει...»*

Στο ΕΑΝΠ Μεταξύ το μεγαλύτερο μέρος των συνεντευξιαζόμενων απάντησε ότι υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρούν ότι δεν είναι απαραίτητες να γίνονται αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές και αυτοί όπως και οι νοσηλευτές στο Τζάνειο αναγκάζονται να κάνουν υπηρεσίες που δεν είναι στον δικό τους τομέα εξαιτίας της έλλειψης οργάνωσης και προσωπικού. Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα: *«Το δεν είναι απαραίτητο είναι κάτι σχετικό. Κάνουμε πράγματα που δεν είναι στα καθήκοντά μας, επομένως θεωρώ ότι δεν είναι για νοσηλευτές, πχ. δεν είναι απαραίτητο να δοθούν στο τμήμα οι εξετάσεις..πρέπει όμως να γίνουν παρ όλα*

αυτά, το κάνουμε εμείς αντί για τους γιατρούς. Συνταγογραφούμε εξετάσεις που δεν είναι η δική μας δουλειά», « Βεβαίως. το να κάνω τον security όταν δεν υπάρχει προσωπικό... να απαντάμε εμείς στους ασθενείς ενώ είναι θέμα ιατρικό. Το να αντιμετωπίζεις πρώτα εσύ τις φωνές, ενώ φταίει ο γιατρός..Εμείς τα κάνουμε όλα και συμφέρουμε..ακόμα και τους διοικητικούς υπαλλήλους και όμως τα κάνουμε...», «...ναι, μπαίνουμε στη γραμματειακή υποστήριξη. Πολύ συχνά εμπίπτεις σε σύγκρουση με άλλες υπηρεσίες..κάνεις τον φύλακα πολλές φορές..υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που δεν πρέπει να κάνουν οι νοσηλευτές..μέχρι και ιατρικές πράξεις... ότι περισσεύει το φορτώνουν σε εμάς τους νοσηλευτές..».

Συνεπώς, αρκετές φορές οι νοσηλευτές και στα δύο νοσοκομεία απασχολούνται με πολλές δραστηριότητες που δεν είναι απαραίτητες για την εργασία τους ή δεν εντάσσονται στο καθηκοντολόγιό τους όπως τουλάχιστον αυτοί το αντιλαμβάνονται κι αυτή η επιβάρυνση ενδέχεται να αυξάνει το άγχος και να συμβάλει στην αύξηση του εργασιακού στρες με συνέπεια να επιβαρύνεται η ψυχολογική τους.

15. Δραστηριότητες που οι συνεντευξιαζόμενοι θεωρούν ότι τους επιβάλλουν οι προϊστάμενοι τους να τις κάνουν παρά το ότι τους απωθούν υπερβολικά

Στο ΓΝΠ Τζάνειο το μεγαλύτερο μέρος των νοσηλευτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα δεν θεωρούν ότι υπάρχουν σημαντικά προβλήματα μεταξύ αυτών και των ανωτέρω τους, έτσι ώστε να φτάνουν σε σημείο να εξαναγκάζονται να κάνουν κάτι..Θεωρούν ότι έχουν άμεση συνεργασία όπως : **«όχι, δεν έχω συνήθως είναι άμεση η συνεργασία με τους προϊστάμενους μου»**. Βέβαια υπάρχουν και κάποιοι που θεωρούν ότι αυτό γίνεται, χαρακτηριστικές είναι οι ακόλουθες προτάσεις : **«ε, πάντα γίνεται αυτό ,είναι νόμος δυστυχώς...»**, **«ε ναι βεβαίως θες δεν θες το κάνεις..»**

Στο ΕΑΝΠ Μεταξά οι περισσότεροι νοσηλευτές που ρωτήθηκαν δεν αντιμετώπισαν πίεση από τους προϊσταμένους τους στο να κάνουν κάτι που δεν ήθελαν να κάνουν : **«Προσωπικά εγώ δεν είχα κάποιο πρόβλημα με επιβολή. Έχω συνήθως συνεννόηση..δεν είχα κάποιο πρόβλημα..έχω συναντήσει γενικά ανθρώπους που βοηθούν το προσωπικό τους»**. Βέβαια υπάρχουν και κάποιοι που έχουν αντιμετωπίσει πίεση από τους προϊστάμενους τους και αυτό για να δανείσουν προσωπικό σε άλλο τμήμα που υπήρχε πρόβλημα: **«Πάντα..πάντα γίνεται αυτό φυσικά..πχ..δεν θέλω να**

μου παίρνουν το προσωπικό αλλά αυτό γίνεται για να καλύψουν τις κλινικές, πχ η βοηθός μου σήμερα είναι στο καρδιολογικό ιατρείο αντί να είναι εδώ..».

Σε γενικές γραμμές και στα δύο νοσοκομεία δεν υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα συνεργασίας εκτός από κάποιες μικρές εξαιρέσεις.

16. Η εικόνα που έχουν οι συνεντευξιαζόμενοι για τους ασθενείς τους

Στο ΓΝΠ Τζάνειο οι νοσηλευτές βλέπουν τους ασθενείς με ανθρωπισμό, με κατανόηση έστω και αν κάποιοι ασθενείς μπορεί να είναι λίγο ιδιότροποι και απαιτητικοί, ταλαιπωρημένοι, οι νοσηλευτές τους προσφέρουν ότι καλύτερο μπορούν πολλές φορές συμπάσχουν με τον ασθενή.

Στο ΕΑΝΠ Μεταξά οι νοσηλευτές είναι ακόμα πιο κοντά στους ασθενείς λόγω της σοβαρότητας των περιστατικών και της νόσου που αντιμετωπίζουν, συμπάσχουν μαζί τους, δείχνουν κατανόηση στα προβλήματα τους και προσπαθούν όσο μπορούν και όσο οι συνθήκες το κρίνουν εφικτό να τους συμπαραστέκονται και να του δίνουν ένα χαμόγελο και αγάπη διότι οι καρκινοπαθείς ασθενείς το έχουν μεγάλη και πραγματική ανάγκη : *«Λόγω της φύσης του νοσοκομείου, οι άνθρωποι έρχονται εδώ για να λύσουν κάποιο σοβαρό πρόβλημά τους, είναι ταλαιπωρημένοι έχουν ανάγκη από ένα χαμόγελο, το ευαίσθητο νοσοκομείο είμαστε εδώ ..έχουμε μια ευαισθησία», «την καλύτερη εικόνα έχω για τους ασθενείς μου, συμπάσχω μαζί τους, τίποτα νιώθω μεγάλη αγάπη για τους ασθενείς μου».*

17. Ερωτηματολόγιο επαγγελματικής εξουθένωσης

Όπως αναφέραμε και παραπάνω ο οδηγός της ημιδομημένης συνέντευξης αποτελούνταν από τέσσερις ομάδες ερωτήσεων. Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων (1-3), ήταν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συνεντευξιαζόμενων, η δεύτερη ομάδα (4-7) η επαγγελματική εμπειρία των συνεντευξιαζόμενων, η τρίτη ομάδα (8-16) οι αντιλήψεις των συνεντευξιαζόμενων για την επαγγελματική τους δραστηριότητα και η τέταρτη ομάδα (17) ήταν το ερωτηματολόγιο της καταγραφής της επαγγελματικής εξουθένωσης της Maslach (Maslach Burnout Inventory – M.B.I) το οποίο αποτελείται από 22 προτάσεις με απαντήσεις που δίνονται σε μια επταβάθμια κλίμακα από το 0(καθόλου) έως το 6 (πάντα). Οι ενδιάμεσες απαντήσεις της κλίμακας έχουν σχέση με τη μέτρηση συχνότητας του συμβάντος. Τα θέματα της κλίμακας μετρούν τρεις βασικές διαστάσεις του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης ⁴⁹. Αυτά είναι η συναισθηματική εξάντληση που βιώνουν οι εργαζόμενοι, η έλλειψη των προσωπικών επιτευγμάτων και η αποπροσωποποίηση. Με τη συναισθηματική εξάντληση σχετίζονται 9 προτάσεις οι 1,2,3,6,8,13,14,16 και 20, με την έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων σχετίζονται 8 προτάσεις οι 4,7,9,12,17,18,19 και 21 και με την αποπροσωποποίηση σχετίζονται 5 προτάσεις οι 5,10,11,15 και 22⁵⁰.

Η ερώτηση 17 είναι η ακόλουθη: Θα μπορούσατε να μου πείτε πόσο συχνά αισθάνεστε τα παρακάτω συναισθήματα. Επιλέξτε τις απαντήσεις σας ανάλογα με το τι σας εκφράζει.

0=καθόλου, 1=πολύ σπάνια, 2=σπάνια, 3=μερικές φορές, 4=συχνά, 5=πολύ συχνά, 6=πάντα.

⁴⁹Maslach C., Jackson S.E., « Maslach burnout inventory» (manual 2nd ed.), *Consulting psychology stress*, Palo Alto, California, (1986).

⁵⁰ , *Ψυχολογικά Θέματα*, 5(3):183-202..

α/α	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΒΑΘΜΟΣ 0-6
1	Νιώθω ψυχικά εξαντλημένος από τη δουλειά μου	
2	Νιώθω άδειος/α, σαν να μην έχει μείνει τίποτα μέσα μου, την ώρα που σχολάζω από την δουλειά	
3	Νιώθω κουρασμένος/η όταν ξυπνάω το πρωί και έχω να αντιμετωπίσω ακόμη μια μέρα στην δουλειά	
4	Μπορώ εύκολα να καταλάβω πως νιώθουν οι ασθενείς μου για όσα τους συμβαίνουν	
5	Νιώθω ότι συμπεριφέρομαι απρόσωπα σε μερικούς ασθενείς σαν να ήταν αντικείμενα	
6	Μου είναι πολύ κουραστικό να δουλεύω με ανθρώπους όλη μέρα	
7	Κανονίζω πολύ αποτελεσματικά τα προβλήματα των ασθενών μου	
8	Νιώθω εξουθενωμένος/η από τη δουλειά μου	
9	Νιώθω ότι επηρεάζω θετικά τη ζωή των ασθενών μου μέσα από τη δουλειά μου	
10	Νιώθω λιγότερο ευαίσθητος/η προς τους ανθρώπους από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά	
11	Με προβληματίζει ότι σίγα-σιγά η δουλειά αυτή με κάνει συναισθηματικά πιο σκληρό	
12	Νιώθω γεμάτος/η δύναμη και ενεργητικότητα	
13	Αισθάνομαι απογοητευμένος/η από τη δουλειά μου	
14	Πιστεύω ότι εργάζομαι πολύ σκληρά στη δουλειά μου	
15	Στην ουσία δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει σε μερικούς ασθενείς μου	
16	Μου δημιουργεί μεγάλη ένταση το να βρίσκομαι σε άμεση	

	επαφή με άλλους ανθρώπους	
17	Μπορώ να δημιουργώ μια άνετη ατμόσφαιρα με τους ασθενείς μου	
18	Στο τέλος της μέρας, έχω καλή διάθεση που δούλεψα στενά με τους ασθενείς μου	
19	Νιώθω ότι έχω καταφέρει πολλά αξιόλογα πράγματα σ' αυτή τη δουλειά	
20	Νιώθω ότι δεν αντέχω άλλο πια...ότι ο κόμπος έφτασε στο χτένι	
21	Αντιμετωπίζω πολύ ήρεμα τα προβλήματα που προκύπτουν στη δουλειά μου	
22	Νομίζω ότι οι ασθενείς επιρρίπτουν σε μένα ευθύνες για μερικά προβλήματα τους	

Το ερωτηματολόγιο της Maslach επιλέχθηκε διότι είναι αξιόπιστο, έγκυρο, εύχρηστο αλλά συνάμα σύντομο και αρκετά εύκολο. Έχει εφαρμοστεί σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει δώσει πολύ καλά αποτελέσματα⁵¹, στην χώρα μας εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από τους Παπαδάτου και Αναγνωστόπουλος το 1994⁵², αφού πρώτα είχε προηγηθεί από τους ίδιους έλεγχος ως προς την παραγοντική του σύνθεση και τη συνοχή του το 1992.

Η καταχώρηση και η επεξεργασία των δεδομένων της ερώτησης 17, έγινε με την χρήση του στατιστικού προγράμματος για υπολογιστές SPSS 17.0.

Η συλλογή των απαντήσεων για την ερώτηση 17 έγινε με την διανομή του ερωτηματολογίου μετά το τέλος της ημιδομημένης συνέντευξης. Μετά την ολοκλήρωση του ποιοτικού μέρους της συνέντευξης, οι συνεντευξιαζόμενοι καλούνταν να απαντήσουν βαθμολογώντας αντιστοίχως τις ερωτήσεις της κλίμακας όπως αυτές αναφέρονται στην ερώτηση 17.

Για να ελέγξουμε την αξιοπιστία των δεδομένων μας χρησιμοποιήσαμε ένα από τους πλέον διαδεδομένους συντελεστές που χρησιμοποιούνται σε ανάλογες περιπτώσεις, τον Cronbach A (συντελεστή α), ο οποίος συνδέεται με το συντελεστή που παρέχει η μέθοδος της διχοτομήσεως, είναι ο μέσος όλων των δυνατών συντελεστών της διχοτόμησης⁵³. Το δείγμα είναι πολύ μικρό και γι αυτό το λόγω κρίνω σκόπιμο να αναφέρω ότι είναι μια ανάλυση για τύπου κλίμακας δεδομένα. Ο συντελεστής α πρέπει να ακολουθεί τις εξής τιμές : χαμηλότερο το 0,60 =μη αποδεκτός, 0.60-0,65=ανεπιθύμητος, 0,65-0,70 = οριακά αποδεκτός, 0,70-0,80= αποδεκτός, 0,80-0,90=πολύ καλός, 0,90 και πάνω πρέπει να εξεταστεί η μείωση της κλίμακας.⁵⁴

⁵¹ Maslach C., Jackson E.S., Leiter P.M., « Maslach burnout inventory manual»(3rd edition), San Francisco Jossey- Bass, (1996).

⁵² Papadatou D., Anagnostopoulos F., and Monos D., « Factors contributing to the development of burnout in oncology nursing», British Journal of Medical Psychology, 67:187-199.

⁵³ Μιχαλοπούλου Καίτη, « Κλίμακες μετρήσεως στάσεων» (Τρίτη έκδοση), Οδυσσέας, (2002), 25.

⁵⁴ Devellis Robert F, « Scale development theory and applications» (third edition), 26 applied social research methods series, (2012), 109.

Ο συντελεστής Cronbach's Alpha για την ερώτηση 17 που αποτελείται από 22 προτάσεις είναι 0,678. Αρά, είναι οριακά αποδεκτός για την αξιοπιστία της κλίμακας μας.

Cronbach's Alpha	N
0,678	22

Προκειμένου να δούμε αν υπάρχουν κάποιοι παράγοντες χρησιμοποιήσαμε την τεχνική rotation analysis του SPSS. Αυτή η τεχνική μας ανέδειξε 7 παράγοντες που ερμηνεύουν το 72,599 των δεδομένων. Η μέθοδος rotation analysis μας ανέδειξε αυτούς τους 7 παράγοντες, όταν όμως έχουμε 7 παράγοντες είναι ένας μεγάλος αριθμός που δεν θα έχει μια μεγάλη ερμηνευτική σημασία., γι αυτό το λόγο επιλέξαμε να εφαρμόσουμε την principal component analysis με 3 παράγοντες. Ωστόσο επειδή οι παραπάνω τρεις παράγοντες 3 components (παράγοντες), έχουν αθροιστικό βάρος ιδιοτιμών μόλις 49,265 και συνεπώς εξηγούν μικρό μέρος των δεδομένων μας και παράλληλα ο συντελεστής Alpha, όπως προαναφέρθηκε είναι οριακά αποδεκτός για αυτό το λόγο δεν συνεχίσαμε αυτή την ανάλυση .(Βλπ. Σχετικά Πίνακα 3 του Παραρτήματος 3) .

Για να έχουμε μια εκτίμηση της ιεράρχησης των μεταβλητών που συνθέτουν την κλίμακα θα δούμε τις μεταβλητές που συγκεντρώνουν τους μεγαλύτερους βαθμούς στο δείγμα μας σύμφωνα με τη βαθμολόγηση που κλήθηκαν να εφαρμόσουν οι συνεντευξιαζόμενοι.

Κοιτώντας τον παρακάτω πίνακα, πίνακα 3 ο οποίος μας δείχνει τα αθροίσματα των μεταβλητών παρατηρούμε ότι χωρίζονται σε 3 ομάδες. Η πρώτη ομάδα έχει ιδιαίτερα υψηλές τιμές αθροισμάτων από 210-240, η δεύτερη ομάδα έχει τιμές από 116-196 και η τρίτη ομάδα από 47-99. Η πρώτη ομάδα μεταβλητών αναφέρεται κυρίως στο πνεύμα δημιουργικότητας και προσφοράς που είναι υψηλό στη συνείδηση των νοσηλευτών του δείγματός μας και συνεπώς επιδρά αρνητικά στην εμφάνιση επαγγελματικής εξουθένωσης. Η δεύτερη ομάδα μεταβλητών περιλαμβάνει εκείνα τα στοιχεία που αναφέρονται στην ψυχική κούραση και την αίσθηση απουσίας προσωπικών επιτευγμάτων από μέρους του νοσηλευτικού προσωπικού και συνεπώς επιδρούν θετικά στην επαγγελματική εξουθένωση. Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει εκείνες τις μεταβλητές

που σχετίζονται με την αποπροσωποποίηση και την απόρριψη. Άρα αυτό που μπορούμε να διαπιστώσουμε είναι ότι στο δείγμα μας η επαγγελματική εξουθένωση είναι περιορισμένη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Τα αθροίσματα των μεταβλητών

Αθροίσματα	
Μεταβλητή	Αθροισμα
Μπορώ εύκολα να καταλάβω πως νιώθουν οι ασθενείς μου για όσα τους συμβαίνουν	240
Νιώθω ότι έχω καταφέρει πολλά αξιόλογα πράγματα σ' αυτή τη δουλειά	237
Μπορώ να δημιουργώ μια άνετη ατμόσφαιρα με τους	235
Κανονίζω πολύ αποτελεσματικά τα προβλήματα των ασθενών μου	230
Πιστεύω ότι εργάζομαι πολύ σκληρά στη δουλειά μου	225
Στο τέλος της μέρας, έχω καλή διάθεση που δούλεψα στενά με τους ασθενείς μου	219
Νιώθω ότι επηρεάζω θετικά τη ζωή των ασθενών μου μέσα από τη δουλειά μου	213
Αντιμετωπίζω πολύ ήρεμα τα προβλήματα που προκύπτουν στη δουλειά μου	210
Νιώθω γεμάτος/η δύναμη και	196

ενεργητικότητα	
Νιώθω κουρασμένος/η όταν ξυπνάω το πρωί και έχω να αντιμετωπίσω ακόμη μια μέρα στην δουλειά	156
Νιώθω εξουθενωμένος/η από τη δουλειά μου	156
Νιώθω ψυχικά εξαντλημένος από τη δουλειά μου	145
Αισθάνομαι απογοητευμένος/η από τη δουλειά μου	127
Νιώθω ότι δεν αντέχω άλλο πια...ότι ο κόμπος έφτασε στο χτένι	122
Νομίζω ότι οι ασθενείς επιρρίπτουν σε μένα ευθύνες για μερικά προβλήματα τους	116
Νιώθω άδειος/α, σαν να μην έχει μείνει τίποτα μέσα μου, την ώρα που σχολάζω από την δουλειά	99
Με προβληματίζει ότι σίγα-σιγά η δουλειά αυτή με κάνει συναισθηματικά πιο σκληρό	96
Νιώθω λιγότερο ευαίσθητος/η προς τους ανθρώπους από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά	76
Μου δημιουργεί μεγάλη ένταση το να βρίσκομαι σε άμεση επαφή με άλλους ανθρώπους	67
Νιώθω ότι συμπεριφέρομαι απρόσωπα σε μερικούς ασθενείς σαν να ήταν αντικείμενα	64

Στην ουσία δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει σε μερικούς ασθενείς μου	51
Μου είναι πολύ κουραστικό να δουλεύω με ανθρώπους όλη μέρα	47

Αυτό το συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και από τη βαθμολόγηση που έλαβαν οι μεταβλητές της κλίμακας Maslach όπως αυτές κατηγοριοποιήθηκαν στους τρεις παράγοντες που ανέδειξε η ανάλυση των Αναγνωστόπουλος Φ. και Παπαδάτου Δ., «Παραγοντική σύνθεση και εσωτερική συνοχή του ερωτηματολογίου καταγραφής επαγγελματικής εξουθένωσης σε δείγμα νοσηλευτριών». Πιο συγκεκριμένα στον πίνακα 4 φαίνεται η βαθμολόγηση του κάθε παράγοντα των μεταβλητών σύμφωνα με τις απόψεις των συνεντευξιαζόμενων χωριστά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Η βαθμολόγηση παραγόντων και μεταβλητών σύμφωνα με τις απόψεις των συνεντευξιαζόμενων.

Μεταβλητές	Παράγοντας 1 Συναισθηματική εξάντληση
Νιώθω ψυχικά εξαντλημένος από τη δουλειά μου	145
Νιώθω άδειος/α, σαν να μην έχει μείνει τίποτα μέσα μου, την ώρα που σχολάζω από την δουλειά	99
Νιώθω κουρασμένος/η όταν ξυπνάω το πρωί και έχω να αντιμετωπίσω ακόμη μια μέρα στην δουλειά	156
Μου είναι πολύ κουραστικό να δουλεύω με ανθρώπους όλη μέρα	47
Νιώθω εξουθενωμένος/η από τη δουλειά μου	156

Αισθάνομαι απογοητευμένος/η από τη δουλειά μου	127
Πιστεύω ότι εργάζομαι πολύ σκληρά στη δουλειά μου	225
Μου δημιουργεί μεγάλη ένταση το να βρίσκομαι σε άμεση επαφή με άλλους ανθρώπους	67
Νιώθω ότι δεν αντέχω άλλο πια...ότι ο κόμπος έφτασε στο χτένι	122
Σύνολο	1144

Μεταβλητές	Παράγοντας 2 Έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων
Μπορώ εύκολα να καταλάβω πως νιώθουν οι ασθενείς μου για όσα τους συμβαίνουν	240
Κανονίζω πολύ αποτελεσματικά τα προβλήματα των ασθενών μου	230
Νιώθω ότι επηρεάζω θετικά τη ζωή των ασθενών μου μέσα από τη δουλειά μου	213
Νιώθω γεμάτος/η δύναμη και ενεργητικότητα	196
Μπορώ να δημιουργώ μια άνετη ατμόσφαιρα με τους ασθενείς μου	235
Νιώθω ότι έχω καταφέρει πολλά αξιόλογα πράγματα σ' αυτή τη δουλειά	237
Αντιμετωπίζω πολύ ήρεμα τα προβλήματα που προκύπτουν στη δουλειά μου	210
Σύνολο	1561

Μεταβλητές	Παράγοντας 3 Αποπροσωποποίηση
Νιώθω ότι συμπεριφέρομαι απρόσωπα σε μερικούς ασθενείς σαν να ήταν αντικείμενα	64
Νιώθω λιγότερο ευαίσθητος/η προς τους ανθρώπους από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά	76
Με προβληματίζει ότι σίγα-σιγά η δουλειά αυτή με κάνει συναισθηματικά πιο σκληρό	96
Στην ουσία δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει σε μερικούς ασθενείς μου	51
Νομίζω ότι οι ασθενείς επιρρίπτουν σε μένα ευθύνες για μερικά προβλήματα τους	116
Σύνολο	403

Αυτό το οποίο παρατηρούμε από τον πίνακα 4 είναι ότι ο πρώτος παράγοντας έχει σχέση με τη συναισθηματική εξάντληση των συνεντευξιαζόμενων και συγκεντρώνει ένα συνολικό άθροισμα 1144. Ο δεύτερος παράγοντας έχει σχέση με την έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων και συγκεντρώνει συνολικό άθροισμα 1561. Ο παράγοντας αυτός αναφέρεται κυρίως σε θέματα αντίληψης, επιρροής, προβλημάτων, δύναμης, άνεσης, διάθεσης, κατορθωμάτων και ηρεμίας. Άρα, τους μεγαλύτερους βαθμούς συγκεντρώνει ο δεύτερος παράγοντας ο οποίος συνδέεται με ένα δημιουργικό περιβάλλον και αρνητικά με την επαγγελματική εξουθένωση κάτι το οποίο επιβεβαιώνει τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων στο ποιοτικό μέρος που μας έδειχνε ότι οι συνεντευξιαζόμενοι δεν δείχνουν να αντιμετωπίζουν επαγγελματική εξουθένωση.

Ο τρίτος παράγοντας που έχει σχέση με την αποπροσωποποίηση συγκεντρώνει ένα συνολικό άθροισμα 403.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Γίνεται αντιληπτό πώς η επαγγελματική εξουθένωση στον χώρο της υγείας (και ιδιαίτερα των νοσηλευτών που είναι το αντικείμενο ερευνάς μας) είναι ένας τομέας πολύπλευρος. Αφενός λόγω των πολλών θεωριών που έχουν διατυπωθεί για την αποσαφήνιση του φαινομένου και αφετέρου λόγω των διαφόρων δημογραφικών και πολιτιστικών παραμέτρων που υπάρχουν στον χώρο της υγείας ανά χώρα ή περιοχή.

Σε αυτή τη διπλωματική εργασία λόγω της πολυπλοκότητας του αντικείμενου το οποίο ανελήφθη για έρευνα θεωρήθηκε αναγκαίο να γίνει ένας συνδυασμός γνώσεων έτσι ώστε να μελετηθούν τα ψυχικά και συναισθηματικά φαινόμενα και να μπορέσει τελικώς να γίνει μια ουσιαστική παρέμβαση (συμβουλευτικού χαρακτήρα), με σκοπό την καλύτερευση της επαγγελματικής καθημερινότητας των νοσηλευτών των δύο νοσοκομείων σε συνδυασμό με τα όσα έχω διδαχθεί μέχρι σήμερα από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Η μελέτη της βιβλιογραφίας μας έδειξε ότι στο ψυχολογικό κομμάτι παρατηρούμε ότι το νοσηλευτικό προσωπικό πάσχει από τα εξής: απόγνωση, απελπισία και μειωμένη αυτοπεποίθηση. Αυτά τα συμπτώματα προήλθαν από την αδιαφορία για τον χώρο της εργασίας του, σωματική εξάντληση, αίσθημα ψυχικής απομόνωσης (που φέρει ως αποτέλεσμα την αποκοινωνικοποίηση του ατόμου, καθώς επίσης και για την καλλιέργεια αισθήματος αδιαφορίας για τα μέλη της οικογένειάς του). Η καθημερινή επανάληψη αυτών των φαινομένων διογκώνει αυτά τα αισθήματα δημιουργώντας αρνητική διάθεση, αίσθηση ματαιότητας σχετικά με το πώς το άτομο αυτό βλέπει την ζωή και τελικώς καταλήγουμε συχνά στην κατάθλιψη και στην αποξένωση. Αναλόγως κάποιων παραγόντων όπως π.χ οικογένεια, φίλοι, μορφωτικό επίπεδο κλπ. παρατηρούμε πως οι νοσηλευτές αναπτύσσουν άμυνες με σκοπό να ελαφραίνει η ψυχολογική τους κατάσταση. Αυτές είναι να αντιμετωπίζουν την καθημερινότητα τους με κυνισμό και αποπροσωποποίηση, κοινώς μειώνονται οι συναισθηματικές εμπλοκές του κάθε εργαζόμενου με το αντικείμενο εργασίας του, τραβώντας έτσι το ενδιαφέρον του από την δουλειά προς κάτι πιο σημαντικό για αυτόν βλέπε οικογένεια, φλερτ ή κάποια δραστηριότητα. Όπως μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε μια δύσκολη κατάσταση σε κάποιο άλλον τομέα της ζωής του ατόμου προκαλεί εύκολα όλα τα αρνητικά που αναφέραμε πιο πάνω και μειώνει τις άμυνες του. Έτσι επέρχεται και η μείωση της αποδοτικότητας στα νοσοκομεία από τους νοσηλευτές.

Ωστόσο, η εμπειρική ερευνα παρόλο που το δείγμα ήταν μικρό δεν επιβεβαίωσε αυτά τα δεδομένα στην περίπτωση των δυο νοσοκομείων.

Κατά την περίοδο που διεξαγάγαμε τις συνεντεύξεις παρατήρησα πως στα Νοσοκομεία Τζάνειο και Μεταξά το μεγαλύτερο ποσοστό των νοσηλευτών εξέφρασαν την δυσαρέσκεια τους για τα πολλαπλά καθήκοντα όπου τους αναθέτουν, πέραν των προβλεπόμενων, λόγω έλλειψης προσωπικού και λόγω αδιαφορίας κάποιων με αρκετά χρόνια υπηρεσίας να εκτελέσουν τα “επιπλέον” καθήκοντα τους.

Τόσο από τις συνεντεύξεις όσο και από την ανάλυση της ερώτησης 17 με τη κλίμακα, συμπεραίνουμε ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερο πρόβλημα επαγγελματικής εξουθένωσης στα δυο νοσοκομεία. Σε κάθε περίπτωση αυτό που διαπιστώθηκε είναι η ενασχόληση των συνεντευξιζόμενων νοσηλευτών με εργασίες και αλλότρια καθήκοντα που δεν εντάσσονται στο δικό τους επάγγελμα.

Αρα, αυτό που θα μπορούσε να γίνει για να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα αναφέρεται κυρίως σε δυο επίπεδα:

Σε ατομικό επίπεδο θα πρέπει ο κάθε εργαζόμενος να μάθει να αφιερώνει χρόνο σε μεθόδους χαλάρωσης αλλά και σωματικής άσκησης. Σύμφωνα με την δική μου γνώμη θα πρότεινα στον νοσηλευτή ή νοσηλεύτρια να στραφεί περισσότερο προς το να βελτιώσει τον μεταβολισμό και τους βιορυθμούς του. Καθώς και να καταβάλει προσπάθειες προς την κοινωνικοποίηση του (μέσω εθελοντικών οργανώσεων ή ενασχόλησης με άτομα κοινού ενδιαφερόντων με αυτό), για να μειώσουμε τα επίπεδα αποκοινωνικοποίησης τους.

Σε οργανωτικό επίπεδο, ίσως οι διοικήσεις των νοσοκομείων θα έπρεπε να αναζητήσουν πιο αποτελεσματικούς τρόπους επικοινωνίας με το προσωπικό τους. Θα πρότεινα να υπάρχει ένας ο καλύτερος σχεδιασμός των νοσοκομειακών χώρων καθώς και μια καλύτερη διαμόρφωση. Αυτό επιτυγχάνεται με τον προγραμματισμό και τον εμπλουτισμό της εργασίας τους μέσω όμως ενός επίσημου καθηκοντολογίου κάτι το οποίο όπως διαπιστώσαμε και από την έρευνα μας δεν υπάρχει και για αυτό το λόγο οι νοσηλευτές αναγκάζονται να κάνουν αλλότρια καθήκοντα καταλήγοντας εν τέλει να βιώνουν την επαγγελματική εξουθένωση. Άλλη μια πρόταση θα ήταν να υπάρξει συγχώνευση κλινικών και κλείσιμο των μη λειτουργικών μονάδων, κάτι το οποίο θα βελτιώσει τόσο τις συνθήκες εργασίας των νοσηλευτών όσο και την καλύτερη εξυπηρέτηση των ασθενών. Επίσης πρέπει να σταματήσει το φαινόμενο να

παραμερίζονται οι γνώμες, οι απόψεις και οι προτάσεις των νοσηλευτών σχετικά με το χώρο που εργάζονται. Αυτό το φαινόμενο είναι ένας από τους παράγοντες που εξουθενώνουν επαγγελματικά και ψυχικά τους νοσηλευτές μιας και τους δημιουργεί το αίσθημα ότι τους μεταχειρίζονται ως άβουλα όντα, και εκτελεστικά όργανα.

Στο επίπεδο πολιτείας, θα πρέπει να υπάρξουν στοχευμένες πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης εκεί που κυρίως αυτό εμφανίζεται ως πρόβλημα και όχι γενικά και αόριστα με μεμονωμένες δράσεις. Κάποιες προτάσεις θα μπορούσαν να είναι οι ακόλουθες:

- Η πρόληψη του φαινομένου
- Η χορήγηση δελτίων ελέγχου του Burnout σε όλο το προσωπικό των νοσοκομείων
- Να τεθούν ρεαλιστικοί στόχοι στον χώρο εργασίας τους που θα ενθαρρύνουν τους επαγγελματίες και θα τους προσφέρουν ικανοποίηση
- Συνεχής κατάρτιση των εργαζομένων μέσα από ειδικά προγράμματα
- Εφαρμογή ενός πιο ευέλικτου κυλιόμενου ωραρίου εργασίας χωρίς να υπάρχει μείωση των αποδοχών των νοσηλευτών
- Συνεχής εκπαίδευση των προϊσταμένων
- Να γίνει κατανομή του φόρτου της πιο δύσκολης και λιγότερο ικανοποιητικής εργασίας, μεταξύ όλων των εργαζομένων, έτσι ώστε να μην επιβαρύνεται μόνο ένα άτομο ή μια ομάδα, και όλοι να μαθαίνουν να εργάζονται σε διαφορετικούς ρόλους και σε διαφορετικά προγράμματα.
- Να θεσπιστεί νομική ρήτρα με την οποία θα απαγορεύεται η απόλυση σε άτομα που πάσχουν από το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης, το οποίο θα πρέπει να αναγνωριστεί ως επαγγελματική ασθένεια

Η πολιτεία θα πρέπει να σκύψει ουσιαστικά πάνω στο πρόβλημα με σκοπό την επίλυση του.

ABSTRACT
THE BURNOUT OF HEALTH PROFESSIONALS IN PUBLIC HOSPITALS:
THE CASES OF GNP TZANIO AND EANP METAXAS

PETROPOULOU VASILIKI-MARIA

Professional depletion is a phenomenon that has been associated with doctors and health professionals from the early 1980's. Particular interest was given by researchers in defining certain key characteristics associated with professional burnout. These features are divided into two categories: 1) demographic characteristics and 2) the personality traits of each individual. The first category includes those features which give us a picture of the demographic sample survey and that which is suffering from symptoms of professional burnout. Characteristics such as gender, marital status, age, level of education. In the second category we see and investigate the characteristics that has the personality of each individual in the area of work depending on the behavior that transpires.

This thesis aims to investigate the stress (stress) and burn (burn out), the nursing staff of public hospitals GNP Tzanio and EANP Metaxas.

As we all very well know the profession of nurse practitioners belongs to those presented in bold factor of stress in the workplace. Some of the factors that contribute to the presence of stress in the work of the nurse is the system shift, heavy workloads, poor form of administration, lack of personal, mental and physical violence can receive from their patients, different communicable diseases, and other factors that make the work of nurses even more difficult.

What is important to mention is that there is a high degree of correlation between these two factors: stress and burnout.

The method used in this research is a combination of quantitative and qualitative methodology. Data collection is in the form of interviews and questionnaires distributed to nurses in hospitals.

Keywords:

Professional exhaustion

Stress

Burnout

Nurse-three

Hospital

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αδαλή Ε., « Συγκριτική μελέτη της επαγγελματικής εξουθένωσης νοσηλευτών σε παθολογικά τμήματα ΜΕΘ και τμήματα επείγουσών περιπτώσεων», Διδακτορική διατριβή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών τμήμα Νοσηλευτικής, (1999).

Αναγνωστόπουλος Φ. και Παπαδάτου Δ., « Παραγοντική σύνθεση και εσωτερική συνοχή του ερωτηματολογίου καταγραφής επαγγελματικής εξουθένωσης σε δείγμα νοσηλευτριών», Ψυχολογικά Θέματα, 5(3):183-202.

Άρθρο: « Επαγγελματική εξουθένωση», <http://nursegr.blogspot.gr>,(2009),(πρόσβαση 12/5/2012).

Brown Ceslowitz S., « Burnout and coping strategies among hospital staff nurses»,Journal of advanced nursing, 14 (1989) 553-557 .

Devellis Robert F, « Scale development theory and applications» (third edition), 26 applied social research methods series, (2012), 109.

Don Unger, "Superintendent Burnout: Myth or Reality", (1980)

Fawzy F.I.,D.K. Wellish, R.O. Pasnan, and Leiobowitz B., « Preventing nursing burnout: a challenge for liaison psychiatry»,General Hospital Psychiatry, 5: (1983) 55-59.

Firth-Cozens, J., & Payne, R., « Stress in Health Professionals: Psychological and Organisational Causes and Interventions.», U.K.: John Wiley & Sons Ltd., (1999).

Freudenberger H. J., « Staff Burnout.», Journal of Social issues, 30 (1974), 159-165.

Gaines J., & Payne R., « Emotional exhaustion in a high-stress organization», Academy of management journal, 26 (1983) 587:586

Θεοφίλου Παρασκευή, «Το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης στον χώρο της υγείας», <http://e-jst.teiath.gr>, 41-46 (πρόσβαση στις 17/2/2012).

Κορομπέλη Α., « Γιατί οι ΜΕΘ είναι στρεσογόνες», Πρακτικά 2ου Επιστημονικού Συμποσίου επείγουσας και εντατικής Νοσηλευτικής ,(2004).

Kiplatrck A.O. , « Burnout correlates and validity of research designs in large panel of studies»,Journal of health and human resources administration, (1989) summer: 25-45.

Λάσκαρη Αναστασία, , « Η συμβολή της συμβουλευτικής στην αντιμετώπιση της επαγγελματικής εξουθένωσης των νοσηλευτών», Πτυχιακή εργασία, (2007) 29.

Leiter & Maslach, « A mediation model of job burnout. In A.-S. Antoniou & C.L. Cooper (Eds: research companion to organizational health psychology», Edward Elgar: Northampton, MA, (2005).

Μαρία Συμεωνάκη, « Στατιστική ανάλυση κοινωνικών δεδομένων με το SPSS 15.0», Σοφία, (2008) 210-223.

Μητσιάνη Φωτεινή, « Επαγγελματική εξουθένωση (burn out) υγειονομικού προσωπικού (ιατρών και νοσηλευτών) στο πολεμικό ναυτικό και στην πολεμική αεροπορία», Διπλωματική εργασία, (2005) 14.

Μιχαλοπούλου Καίτη, « Κλίμακες μετρήσεως στάσεων» (Τρίτη έκδοση), Οδυσσέας, (2002), 25.

Maslach C., & Pines A., « The burnout syndrome in the day care setting» , Child care Quartely, 6: (1977) 100-113.

Maslach, C., «Burnout: the cost of caring», Prentice Hall Inc., New Jersey, (1982).

Maslach and Jackson S.E., « Burn out in organizational settings», Applied social psychology annual, (1984).

Maslach C., Jackson S.E., « Maslach burnout inventory» (manual 2nd ed.), Consulting psychology stress, Palo Alto, California, (1986).

Maslach C., Jackson E.S., Leiter P.M., « Maslach burnout inventory manual» (3rd edition), San Francisco Jossey- Bass, (1996).

Moser & Kalton, «Survey methods in social investigation» (2nd edition), Ashgate, (2008).

Παντελή Μαρία, «Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης στο νοσηλευτικό προσωπικό του γενικού νοσοκομείου Καβάλας», Μεταπτυχιακή Διατριβή- Εθνική σχολή δημόσιας υγείας, (2007) 33.

Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, « Συνδρομο burnout : κατανόηση και πρόωπη αναγνώριση του συνδρόμου από το νοσηλευτικό προσωπικό σε ιδιωτικό και δημόσιο νοσοκομείο», Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙ Κρήτης- σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας- τμήμα νοσηλευτικής», <http://www.scribd.com/doc/39937282/1>, (2008) 20. (πρόσβαση 12/4/2012).

Παπαδάτου Δ, Αναγνωστόπουλος Φ., « Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας», Ελληνικά γράμματα, (1999).

Papadatou D.,Anagnostopoulos F., and Monos D., « Factors contributing to the development of burn out in oncology nursing»,British Journal of Medical Psychology, 67:187-199.

Pines, A. M. , « Who is to blame for helper's burnout? Environmental impact. In C. D. Scott & J. Hawk (Eds), Heal Thyself: The Health of Health Care Professionals.», New York: Bruner/Mazel Publications,(1986).

Σταυροπούλου Αρετή, Παπαδάκη Ευαγγελία, Φτυλάκη Αγγελική, Καμπά Ευρυδίκη, « Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης (burn-out syndrome): κατανόηση και πρόληψη αναγνώριση του συνδρόμου από το νοσηλευτικό προσωπικό σε δημόσιο και ιδιωτικό νοσοκομείο»,http://www.vima-asklipiou.gr/volumes/2010/VOLUME%2003_10/VA_OP_2_09_03_10.pdf , 362 (πρόσβαση στις 12/4/2012).

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.tzaneio.gr (πρόσβαση 10/5 2012).

[www.metaxa – hospital.gr](http://www.metaxa-hospital.gr) (πρόσβαση 10/5/2012).

www.osha.eu

[www./etui.org](http://www.etui.org)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

18. Ηλικία
19. Φύλο
20. Μορφωτικό επίπεδο
21. Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?
22. Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο?
23. Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας?
24. Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση?
25. Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?
26. Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά?
27. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες?
28. Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές?
29. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες?
30. Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς?
31. Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές?
32. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?
33. Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας? Μπορείτε να μου την περιγράψετε?

34. Θα μπορούσατε να μου πείτε πόσο συχνά αισθάνεστε τα παρακάτω συναισθήματα. Επιλέξτε τις απαντήσεις σας ανάλογα με το τι σας εκφράζει.
0=καθόλου, 1=πολύ σπάνια, 2=σπάνια, 3=μερικές φορές, 4=συχνά, 5=πολύ συχνά,6= πάντα.

α/α	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΒΑΘΜΟΣ 0-6
1	Νιώθω ψυχικά εξαντλημένος από τη δουλειά μου	
2	Νιώθω άδειος/α, σαν να μην έχει μείνει τίποτα μέσα μου, την ώρα που σχολάζω από την δουλειά	
3	Νιώθω κουρασμένος/η όταν ξυπνάω το πρωί και έχω να αντιμετωπίσω ακόμη μια μέρα στην δουλειά	
4	Μπορώ εύκολα να καταλάβω πως νιώθουν οι ασθενείς μου για όσα τους συμβαίνουν	
5	Νιώθω ότι συμπεριφέρομαι απρόσωπα σε μερικούς ασθενείς σαν να ήταν αντικείμενα	
6	Μου είναι πολύ κουραστικό να δουλεύω με ανθρώπους όλη μέρα	
7	Κανονίζω πολύ αποτελεσματικά τα προβλήματα των ασθενών μου	
8	Νιώθω εξουθενωμένος/η από τη δουλειά μου	
9	Νιώθω ότι επηρεάζω θετικά τη ζωή των ασθενών μου μέσα	

	από τη δουλειά μου	
10	Νιώθω λιγότερο ευαίσθητος/η προς τους ανθρώπους από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά	
11	Με προβληματίζει ότι σίγα-σιγά η δουλειά αυτή με κάνει συναισθηματικά πιο σκληρό	
12	Νιώθω γεμάτος/η δύναμη και ενεργητικότητα	
13	Αισθάνομαι απογοητευμένος/η από τη δουλειά μου	
14	Πιστεύω ότι εργάζομαι πολύ σκληρά στη δουλειά μου	
15	Στην ουσία δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει σε μερικούς ασθενείς μου	
16	Μου δημιουργεί μεγάλη ένταση το να βρίσκομαι σε άμεση επαφή με άλλους ανθρώπους	
17	Μπορώ να δημιουργώ μια άνετη ατμόσφαιρα με τους ασθενείς μου	
18	Στο τέλος της μέρας, έχω καλή διάθεση που δούλεψα στενά με τους ασθενείς μου	
19	Νιώθω ότι έχω καταφέρει πολλά αξιόλογα πράγματα σ' αυτή τη δουλειά	
20	Νιώθω ότι δεν αντέχω άλλο πια...ότι ο κόμπος έφτασε στο χτένι	
21	Αντιμετωπίζω πολύ ήρεμα τα προβλήματα που προκύπτουν στη δουλειά μου	
22	Νομίζω ότι οι ασθενείς επιρρίπτουν σε μένα ευθύνες για μερικά προβλήματα τους	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕΤΑΞΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 1

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - *31 ετών*

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *Πανεπιστήμιο Αθηνών, τμήμα νοσηλευτικής, Κοινωνική νοσηλευτική ΠΜΣ ΕΚΠΑ, διδακτορικό νοσηλευτικής, ΑΣΠΑΙΤΕ.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *6 χρόνια , έχω εργαστεί σε ΤΕΕ και ως εκπαιδευτικός για 2 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι, δεν ήμουν μόνο σε αυτό...Μεταζά, Αττικό, Ευαγγελισμός.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όσο είμαι εδώ, 2 θέσεις έχω αλλάξει, μια στην εντατική και μια εδώ.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *2 χρόνια*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Ουσιαστικά αποτελείς τον διαμεσολαβητή σε όλα, αλλά και σε αυτόν που πρέπει να λύσει τα προβλήματα. Το μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει είναι ότι δεν υπάρχουν καθήκοντα, δεν προσδιορίζονται πουθενά το πως διαχειρίζονται οι νοσηλευτές από το άλλο προσωπικό. Επομένως, ο νοσηλευτής λειτουργεί σαν νοσηλευτής, ιατρός, διοικητικός, τεχνικός, καλύπτει όλες τις υπηρεσίες. Επίσης, μέσα στο νοσηλευτικό τμήμα μπορεί να καλύπτεις διάφορες θέσεις από βοηθός θαλάμου έως προϊσταμένης, δεν υπάρχει ιεράρχηση καθηκόντων. Φλεβοκεντήσεις,*

καταγραφή και παραγγελία υλικού, επισκόπηση και καθαριότητα χώρου, ψυχολογική υποστήριξη ασθενών και κοινωνικός διαμεσολαβητής με δράση μεταξύ ασθενών, γιατρών, τεχνικών και διοικητικών (... « ότι να ναι η θέση δεν υπάρχει καμία οργάνωση...»)

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?*

Απάντηση : - *Όλες καθημερινά από πολλές φορές, χωρίς επιλογή, κάνω τα ίδια πολλές φορές.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?*

Απάντηση : - *Δεν μπορώ να πω ότι είναι κάποια βαρετοί ή μονότονη, αλλά γίνεται λόγω έλλειψης οργάνωσης ιεράρχησης και λόγω της επανάληψης.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?*

Απάντηση : - *Περιττές θεωρώ όσες δεν αφορούν στη νοσηλευτική φροντίδα, δηλαδή να ασχολούμαι με τεχνικά ζητήματα και διοικητικά, εφόσον δεν είμαι σε θέση ευθύνης.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Δεν θεωρώ κάποια που είναι ανώφελα, ουσιαστικά γίνονται όλα. Αλλά λόγω έλλειψης οργάνωσης, με συνέπεια να ασχολείσαι με πολλά πράγματα και στο τέλος θεωρείς ότι κάτι από αυτά είναι ανώφελο.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Είναι τελείως υποκειμενικό, εγώ πιστεύω ότι οι νοσηλευτές όσο αφορά τη νοσηλευτική φροντίδα κάνουν αυτά που είναι να κάνουν. Όσο αφορά την νοσοκομειακή φροντίδα εννοώ πρόσληψη, θεραπεία και αποκατάσταση.*

Σ' αυτούς τους τομείς θεωρώ ότι οι νοσηλευτές τα κανονίζουν όλα, έτσι πρέπει, δεν θεωρώ κάτι απεχθές. Ότι είναι το θεωρώ απαραίτητο και όχι απεχθές. Όλα τα άλλα που δεν έχουν σχέση με εμάς, δεν τα θεωρώ απαραίτητα, αλλά τα θεωρώ απεχθή.

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Το δεν είναι απαραίτητο είναι σχετικό. Κάνουμε πράγματα που δεν είναι στα καθήκοντα μας επομένως θεωρώ ότι δεν είναι για νοσηλευτές, π.χ. είναι*

απαραίτητο να δοθούν στο τμήμα, οι εξετάσεις πρέπει να γίνουν, παρόλα αυτά το κάνουμε εμείς αντί για τους γιατρούς. Συνταγογραφούμε εξετάσεις που δεν είναι η δουλειά μας...

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Προσωπικά εγώ δεν είχα κάποιο πρόβλημα επιβολή. Έχω συνήθως συνεννόηση, δεν είχα κάποιο πρόβλημα. Έχω συναντήσει γενικά ανθρώπους που βοηθούν το προσωπικό τους.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Για τους συγκεκριμένους ασθενείς είναι με μια λέξη «ταλαιπωρημένοι».*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια που της πήρα συνέντευξη μου έδωσε την εντύπωση ότι αγαπούσε πολύ την εργασία της και ότι θεωρούσε αυτό που κάνει πρώτα ως λειτούργημα και έπειτα ως ένα επάγγελμα που της αποδίδει κάποιο χρηματικό ποσό για την επιβίωση της. Απλά θεωρούσε ότι η έλλειψη οργάνωσης και η επιβάρυνση του νοσηλευτικού προσωπικού είναι το βασικό πρόβλημα. Όσο για τη σχέση της με τους ασθενείς της, τους αναφέρει ως ταλαιπωρημένους διότι η κλινική που εργάζεται είναι η κλινική μιας ημέρας, μια κλινική που από μόνη της μας δείχνει ένα σκληρό πρόσωπο διότι καθημερινά οι ασθενείς έρχονται αντιμέτωποι με το μεγάλο θηρίο... τον καρκίνο μέσα από τις χημειοθεραπείες τους και δίνουν τον δικό τους μοναδικό και σημαντικό αγώνα για την ζωή.

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - *44 ετών.*

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕΙ νοσηλευτικής και μεταπτυχιακό στη διοίκηση και οργάνωση επιχειρήσεων ΕΑΠ.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *18 χρόνια*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι, στο ίδιο.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ανά τριετία ή πενταετία ..εκεί περίπου είναι, ηχούμε δυο θέσεις εργασίας ανά τα καθήκοντα.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *9 μήνες είμαι στην κλινική μιας ημέρας*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Η μίση μέρα μου είναι στην ποιότητα ,στο γραφείο ποιότητας και η άλλη μίση στην χορήγηση των χημειοθεραπειών στους ασθενείς.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες οι θεραπείες που χορηγούμε και οι δραστηριότητες που αφορούν την ποιότητα, τα έγγραφα, τα ερωτηματολόγια προς το υπουργείο.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Καμία, το μόνο το ότι δεν μπορώ να βάζω τους ορούς, όλα τα αλλά είναι OK.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Καμία δεν είναι περιττή.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι, όχι, καμία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Μπορεί κάποιος να θεωρεί όλη του την δουλειά βαρετή. Όλες είναι απαραίτητες και όλες σίγουρα κουράζουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Η μόνη δραστηριότητα που θα μπορούσαν να αναλάβουν οι γιατροί είναι η προετοιμασία των ιστορικών των ασθενών και η καταχώρηση των εξετάσεων ηλεκτρονικά. Την καταγραφή την κάνει ο προϊστάμενος τώρα και αυτό “δεν στέκει”..*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Δεν μου έχει επιβάλλει κανείς τίποτα, είναι στάνταρ η διαδικασία, είναι αναλόγως και με το πτυχίο, εδώ δεν μπορώ να πω ότι έχω κάτι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Είναι ταλαιπωρημένοι και ευαίσθητοι.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια έδειχνε να αγαπά αυτό το οποίο κάνει, ειδικότερα όταν το νοσηλευτικό της έργο συνδέεται και με τον χώρο της ποιότητας, αλλά είχε και μια πολύ θετική εικόνα για την νοσηλεία προς τους ασθενείς κάτι πολύ σημαντικό για την κλινική μιας ημέρας στην οποία εργάζεται.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 3

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - *43 ετών.*

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *18 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *όχι, τρεις φορές έχω αλλάξει.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *4 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Κάνουμε προετοιμασία πάγκου φαρμάκων, φλεβοκέντηση, αλλαγές ορού.. όταν τύχει επείγον περιστατικό τρέχουμε.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Ναι, εντάζει η προετοιμασία πάγκου και γενικώς κάθε μέρα τα ίδια και τα ίδια... δεν αλλάζει κάτι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Τώρα τι να σου πω όλες? Δεν έχει κάτι άλλο, δεν έχουν πει πρέπει να κάνετε κάτι άλλο και αυτή είναι περιττή. Δεν έχει βγει κάτι πιο καινούριο για να την θεωρήσω περιττή.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Τι να σου πω τώρα...ανώφελες...δεν μπορώ να σου πω...το να εξηγώ κάθε φορά τα ίδια και τα ίδια στους ασθενείς⁵⁵.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Όχι, υπάρχουν δραστηριότητες νοσηλευτικές που πρέπει να γίνουν όσο και αν είναι απεχθείς, ότι είναι μέσα στα νοσηλευτικά καθήκοντα...νοσηλείες όμως...όλα πρέπει να γίνονται...*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Βεβαίως, το να κάνω το security όταν δεν υπάρχει προσωπικό να απαντάμε στους ασθενείς,, ενώ είναι θέμα ιατρικό. Το να αντιμετωπίζεις πρώτα εσύ τις φωνές, ενώ φταίει ο γιατρός, εμείς τα κάνουμε όλα και συμφέρουμε...ακόμα και τους διοικητικούς υπάλληλους και όμως τα κάνουμε.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοί σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Εντάξει τώρα, δεν μπορεί να στο επιβάλλει ...είναι όλα μέσα στα πλαίσια συνεργασίας. Το να στο επιβάλλει, μπορείς να πεις και όχι αν είναι απεχθές και όχι μέσα στα καθήκοντα σου.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Να σου πω τώρα οι περισσότεροι είναι ανενημέρωτοι γι αυτό που κάνουν μπορεί να βγάλουν κακία...υπάρχουν και κάποιοι που είναι ευγενικοί. Δεν έχουν καταλάβει τη σοβαρότητα της χορήγησης φαρμάκων, θεωρούν ότι θα έρθουν, θα πάρουν τον φάρμακο τους και θα φύγουν.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν έχει τόσα παράπονα για την επιλογή του επαγγέλματος της, αλλά παράπονα για το ότι εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού αναγκάζονται να κάνουν αλλότρια καθήκοντα που δεν πρέπει να κάνουν όπως να παίζουν τον ρόλο του γιατρού ή της γραμματέως, ενώ αυτό δεν

⁵⁵ Εκείνη τη στιγμή μας διέκοψε την συνέντευξη ένας ασθενής που ρωτούσε τη νοσηλεύτρια ένα πράγμα 3 φορές, του το εξήγησε υπεραναλυτικά και τον κατατόπισε, αλλά αυτός επέμενε και στη συνέχεια πήγε και σε δεύτερη νοσηλεύτρια για να ρωτήσει το ίδιο πράγμα.

είναι στην αρμοδιότητα τους, αλλά το κάνουν για να εξυπηρετήσει ο ασθενής όσο το δυνατόν γρηγορότερα και καλύτερα.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 4

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **48.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *T.E.-TEI νοσηλευτική Αθηνών και ΠΜΣ στη διοίκηση μονάδων υγείας.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **24.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *Από το Δεκέμβριο του 2011.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Οργάνωση προσωπικού, προγραμματισμός βαρδιών, σωστή στελέχωση νοσηλευτικού προγράμματος. Ενέργειες όσο αφορά τη σωστή διεκπεραίωση των εξετάσεων, εκτέλεση παρακλινικών εξετάσεων-ιατρικών οδηγιών και νοσηλευτικών πράξεων. Προετοιμασία του αρρώστου για το χειρουργείο (ακτινογραφίες θώρακα, καρδιολογική εκτίμηση, αξονικές, scanning, υπερηχογραφήματα, σπινθηρογραφήματα, πνευμονολογικές, αιματολογικές, ανοσολογικές εκτιμήσεις, γαστρεντερολογική εκτίμηση). Μετεγχειρητική φροντίδα,*

την ευθύνη της σωστής νοσηλείας, το διαιτολόγιο των ασθενών, 24ωρη κίνηση ασθενών, management στους ειδικευόμενους γιατρούς και το μαθητευόμενο νοσηλευτικό προσωπικό, συνεννοήσεις με άλλα νοσοκομεία για την μετακομιδή ασθενών και την μεταφορά αυτών, συνεννόηση για την διεξαγωγή εξετάσεων που δεν γίνονται στο νοσοκομείο. Επίσης στο νοσοκομείο γίνεται σε ειδικούς ασθενείς με περιτοναϊκή καρκινομάτωση εφαρμογή της μεθόδου high-tech.

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?

Απάντηση : - Όλα είναι καθημερινά και τις ιστολογικές κάνω και την γραμματειακή υποστήριξη, ασχολούμαι και με το να βγάζω τις βιοψίες από το ιστολογικό τμήμα.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - Θεωρώ ότι όλα είναι σημαντικά, είναι μια αλυσίδα. Διεκπεραίωση και μοίρασμα του προγράμματος στο χειρουργείο τρεις φορές την εβδομάδα και ανάλογη προετοιμασία των αρρώστων για την εισαγωγή τους στο χειρουργείο.

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - Δεν θεωρώ τίποτα περιττό, ίσως τη τακτοποίηση των ιστολογικών εξετάσεων ,που ανήκει στην γραμματειακή υποστήριξη και δεν είναι δική μου.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - Δεν θεωρώ ότι είναι κάποιες ανώφελες.

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- Ναι.

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - Εγώ θα ήθελα να υπήρχε μια καλύτερη νοσηλευτική φροντίδα, δηλαδή τα νοσηλευτικά καθήκοντα πάνω στον ασθενή να ήταν πιο ειδικά, δηλαδή μια νοσηλεύτρια μπορεί να κρίνει και δερματολογικά και την προεγχειριστική αγωγή που μπορεί να παίρνει και τις περισσότερες φορές τα υποδεικνύουμε στους βοηθούς θαλάμου. Ένας νοσηλευτής δεν μπορεί να κάνει και την νοσηλεία και τον κλητήρα (αίματα, απαντήσεις εξετάσεων)...

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Ναι, να βγάλω το πρόγραμμα είναι μια δραστηριότητα που πρέπει να την κάνω, αλλά κάποιοι θα δυσαρεστηθούν γιατί δεν θα μπορώ να τους βγάλω την άδεια ή το ρεπό που θέλουν.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Έχουν σεβασμό, ευγένεια, κατανόηση. Έτσι και εγώ κατανοώ τον ασθενή, κατανοώ το πρόβλημα τους ,αυτό τα λέει όλα...καταλαβαίνω τον ασθενή.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια μου τόνιζε συνέχεια ότι θα πρέπει να υπάρχει καθηκοντολόγιο και προσωπικό που να κάνει τα πράγματα που πρέπει να κάνει όχι ένας για όλα τα πράγματα. Οι νοσηλευτές δεν είναι πολυεργαλεία.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 5

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **29**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **5.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Δεν αλλάζω.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Πλήρη νοσηλευτική φροντίδα (χρέωση φαρμάκων και ιατρικού υλικού, διεκπεραίωση ιατρικών συνταγών, διεξαγωγή φαρμακευτικής αγωγής 24ώρου του ασθενή, μέτρηση ζωτικών, ετοιμασία και παραλαβή χειρουργείου, ευπρεπισμός αρρώστων, υποκλυσμοί, υπόθετα, αλλαγές ασθενών με τον γιατρό, εμπλουτισμός τροφών παρεντερικών ορών, στρώσιμο κρεβατιών, τοποθέτηση φλεβοκαθετήρα, βοήθεια σε χειρουργικό χειρισμό, μέτρηση παροχετεύσεων.*

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?*

Απάντηση : - *Όλες σχεδόν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?*

Απάντηση : - *Ναι, η μέτρηση παροχετεύσεων και σχεδόν όλες οι υπόλοιπες.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?*

Απάντηση : - *Καμία, αναγκαστικά όλες πρέπει να γίνουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Όχι, δεν θεωρώ κάποια ανώφελη.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Ναι, δεν θα έπρεπε να τα κάνουμε όλα. Εννοώντας ότι δεν μπορείτε την μία στιγμή να βάζεις φάρμακα και παράλληλα να αλλάζεις τους ασθενείς, π.χ. στα κρεβάτια στο στρώσιμο θα πρέπει να υπάρχει βοηθός θαλάμου το πρωί, καθώς και η διάκριση Δ.Ε. και Τ.Ε. που θα έχουν συνεργασία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι δεν υπάρχουν.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Οι συνοδοί είναι περισσότερο ενοχλητικοί παρά οι ασθενείς. Οι ασθενείς και να είναι παράλογοι κάποια στιγμή τους δικαιολογείς.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια ήταν ευδιάθετη αλλά με έντονα τα σημάδια της κούρασης.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 6

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **39.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **18.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Εντάξει, εξαρτάται, όχι ιδιαίτερα συχνά...τα τελευταία χρόνια συχνά.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - **6 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Καθήκοντα α' υπευθύνου τμήματος ανάληψης προσωπικού και άλλα αλλότρια καθήκοντα.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Ναι, όταν δεν είναι στα καθήκοντα μου.. κάποια που δεν πρέπει να τα κάνω εγώ και τα κάνω...*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Καμία.. περιττές?...τόρα δεν μπορώ να απαντήσω έτσι, μπορεί κάποια αναπαλαιωμένα συστήματα.. ναι μπορεί να υπάρχουν...*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Λόγω της φύσης του νοσοκομείου, οι άνθρωποι που έρχονται να λύσουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα είναι ταλαιπωρημένοι, έχουν ανάγκη από ένα χαμόγελο, το ευαίσθητο νοσοκομείο είμαστε εδώ...έχουμε μια ευαισθησία...*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε έντονα τα σημάδια της κόπωσης και της εξουθένωσης. Κατά την διάρκεια της συνέντευξης Ήταν αφοσιωμένη στο πώς θα βγει η δουλειά της και ενώ μου απαντούσε στα ερωτήματα της συνέντευξης , παράλληλα και χωρίς διακοπή πληκτρολογούσε τα απαραίτητα στοιχεία στο σύστημα των ασθενών.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 7

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **40.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕΙ νοσηλευτική, Ψυχολογία Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **17.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - **3 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - **Φάκελοι, σφραγίδες, έλεγχος ιατρείων, ΤΕΠ τμήμα μικροεπεμβάσεων, test-rap, καρδιογραφήματα, αλλαγές χειρουργικές.**

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - **Όλες αυτές.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - **Καμία.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση : - *Δεν έχω απεχθείς δραστηριότητες...εγώ δεν νομίζω ότι υπάρχουν δραστηριότητες που να μην θέλω εγώ να τις κάνω.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Η καλύτερη, δηλαδή τους θεωρώ δικούς μου ανθρώπους.. συμπάσχω μαζί τους ..τίποτα.. νιώθω μεγάλη αγάπη για τους ασθενείς μου.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια ήταν ήρεμη και ικανοποιημένη από την εργασία της και τη στάση για την φροντίδα των ασθενών της. Απλά μου τόνισε το ότι δεν θα έπρεπε οι νοσηλευτές να εξυπηρετούν και να κάνουν δραστηριότητες άλλων τμημάτων.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 8

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **45.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *21 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Εντάξει, αρκετά συχνά.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *4 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Ονόματα, ραντεβού, αλλαγές τραυμάτων, αποστείρωση εργαλείων, εργαλειοδοσία, ρύθμιση χειρουργείων, απολύμανση χώρων και συσκευασία.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Οι αλλαγές τραυμάτων... γιατί είναι η ίδια διαδικασία «ντύσε-ξέντυσε» τους ασθενείς..*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Το να κάνω την γραμματέα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όλα γίνονται προς εξυπηρέτηση του αρρώστου.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Δυστυχώς η δουλειά μας έχει αρκετά απεχθή πράγματα.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Πολλές και γίνονται προς εξυπηρέτηση του αρρώστου κυρίως...γραμματειακή υποστήριξη και καθαριότητα.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοί σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι, εδώ σε αυτό το τμήμα όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Η ταλαιπωρία ζωγραφισμένη στα πρόσωπα τους ...από το να γράφουν τη συνταγή έως κάτι πιο σοβαρό...*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε βιώσει την επαγγελματική εξουθένωση όταν ήταν σε άλλη κλινική και λόγω αυτού του γεγονότος άλλαξε τμήμα. Είχε κάνει ψυχοθεραπεία για δυο χρόνια για να αντιμετωπίσει την ψυχική εξουθένωση που είχε από την κλινική ημέρας όπου δούλεψε πριν. Στα ΤΕΠ-εξωτερικά ιατρεία που είναι τώρα λόγω έλλειψης προσωπικού αναγκάζονται να κάνουν πολλά πράγματα ταυτόχρονα και να αναλαμβάνουν πολλά καθήκοντα που δεν είναι στην αρμοδιότητά τους και αυτό για την ομαλή εξυπηρέτηση των καρκινοπαθών ασθενών.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 9

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **42.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **20.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι πολύ.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *4 χρόνια νομίζω...*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Εδώ στα ιατρεία κάνω γραμματειακή υποστήριξη, βοήθεια αρρώστου σε ότι χρειαστεί και μέσα στο ΤΕΠ τα ανάλογα...ότι τύχει... αν έχει δύσπνοια τα ανάλογα, αν έχει αιμορραγία...ότι τύχει ανάλογα... τι να πω?...*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Σχεδόν όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Ναι, η κακή συναναστροφή με τους ανθρώπους λόγω έλλειψης επιπέδου του Έλληνα...δεν υπάρχει καμία οργάνωση στα νοσοκομεία...όλα είναι χόμα στο κύμα...*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Κοίτα, όταν υπάρχει ανοργανωσιά γενικά πολλά είναι περιττά...τζάμπα τηλέφωνα... τζάμπα χρόνος...να χαλάς τα πόδια σου..πάρα πολλές...*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Πάρα πολλές...*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Δεν είναι θέμα προσωπικής απέχθειας...ότι δεν κάνουν οι άλλοι το κάνουν οι νοσηλευτές...το παιδί για όλα τα θελήματα από κλητήρας έως γιατρός..*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Περίπου το ίδιο με αυτό που σου απάντησα παραπάνω...Όταν το κράτος είναι ανοργάνωτο, τότε αυτό γίνεται...όταν για να συνταγογραφήσεις θέλεις 3 ώρες γιατί πέφτει το σύστημα και φέρνεις τον άρρωστο δυο μέρες στο νοσοκομείο...τότε τι είναι?..*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι δεν έχει τύχει ποτέ.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Ταλαιπωρημένοι από όλες τις απόψεις.. από θέμα υγείας, από οικονομικής άποψης, από θέμα οργάνωσης. Αναγκαζόμαστε να κάνουμε τα πάντα.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε έντονα τα σημάδια της εξουθένωσης-κόπωσης, παίρνει φαρμακευτική θεραπεία για τα πόδια και την μέση της. Θεωρεί ότι όλα δημιουργούνται λάθος λόγω της ελλιπούς οργάνωσης που υπάρχει.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 10

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **54.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕΙ Αθήνας.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *30 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι 28-29 χρόνια δουλεύω σε αυτό το νοσοκομείο.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *Σε αυτή τη θέση άλλαξα πρόσφατα έχω 6 μήνες.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Η επίσκεψη σε κάποιους ασθενείς (κατ οίκον νοσηλεία), επιστροφή στο γραφείο και συντονισμός των άλλων νοσηλευτριών και στο γραφείο την επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν σε σχέση με τους ασθενείς.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Η επίσκεψη στον ασθενή είναι καθημερινά, ιδιαίτερα αιμοληψίες και χορήγηση ναρκωτικών ουσιών, οδηγίες για την διατροφή και συγκέντρωση πληροφοριών για την κλινική εικόνα, ώστε να ενημερωθεί ο θεράπων ιατρός. Στο γραφείο είναι ο συντονισμός των επισκέψεων και των άλλων νοσηλευτριών και η συμβουλευτική επικοινωνία με τους ασθενείς που δεν είναι στο πρόγραμμα επισκέψεων της ημέρας. Η ενημέρωση των γιατρών για τα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζουν οι ασθενείς και αντίστοιχα οι οδηγίες που δίνουν οι γιατροί για την πρόληψη αυτών των προβλημάτων.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - *Ειδικά σε αυτή την υπηρεσία επειδή μπαίνεις μέσα στο σπίτι τους και αναπτύσσεις ένα είδος «συγγενικού δεσμού» με τους ασθενείς δεν μπορείς να βαρεθείς... δεν έχεις πολλά περιθώρια.. αναπτύσσονται προσωπικές σχέσεις. Η γραφειοκρατική διαδικασία με την προμήθεια φαρμάκων..., εκεί υπάρχουν προβλήματα... κούραση...σύγκρουση με το φαρμακείο...εκνευρισμός και κούραση...αυτά μας προσφέρουν οι άλλες υπηρεσίες του νοσοκομείου..*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Σίγουρα αυτές που έχουν να κάνουν με την γραφειοκρατία...Θεωρώ ότι κάποια πράγματα θα πρέπει να παρέχονται στον άρρωστο με κατανόηση από το νοσοκομείο, χωρίς γκρίνια και φασαρίες..*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Σε ένα νοσοκομείο, τι να είναι ανώφελο?.. μας παρασύρουν λίγο και οι ρυθμοί. Για τον άρρωστο δεν υπάρχει κάτι ανώφελο, ότι περισσότερο μπορείς να δώσεις τόσο το καλύτερο!*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση : - *Ναι, αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα...εξαρτάται από τους ποιους νοσηλευτές μιλάμε...θα πρέπει να έχουν οι νοσηλευτές τους βοηθούς, το κατώτερο βοηθητικό προσωπικό...αυτό δυστυχώς δεν γίνεται...βλέπουμε σε πολλές κλινικές οι νοσηλευτές να κάνουν και την επιστημονική, αλλά και την βοηθητική φροντίδα. Αυτό μπορεί να είναι επικίνδυνο και μοιραίο, π.χ. στην καθαριότητα ή στην μετάγγιση, θα έπρεπε να υπάρχει διαχωρισμός θέσεων για μια καλύτερη ποιότητα.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Ναι, μπαίνουμε στη γραμματειακή υποστήριξη πολύ συχνά...εμπίπτεις στη σύγκρουση με κάποιες υπηρεσίες, κάνεις τον φύλακα πολλές φορές...Υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που δεν πρέπει να κάνουν οι νοσηλευτές...μέχρι και ιατρικές πράξεις κάνουμε...ότι περισσεύει το φορτώνουν στους νοσηλευτές...*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοί σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Πάντα...,πάντα γίνεται αυτό φυσικά...π.χ. δεν θέλω να μου παίρνουν το προσωπικό...αλλά αυτό γίνεται για να καλύψουν τις κλινικές... π.χ. η βοηθός μου σήμερα είναι στο καρδιολογικό ιατρείο αντί να είναι εδώ...*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Αυτό τώρα είναι πολύ μεγάλο θέμα.. Είναι άτομα που αγωνιούν για την πορεία της νόσου, είτε γιατί τους την κρύβουν οι συνοδοί, είτε γιατί δεν θέλουν να παραδεχτούν την ασθένειά τους ή να γνωρίζουν για την ασθένειά τους αλλά να μην γνωρίζουν που θα τους πάει... Είναι καχεκτικοί, έχουν πόνο, δύσπνοια, εμέτους...είναι άτομα που έχουν μπροστά τους κάποιο προσδόκιμο ..το οποίο κάθε φορά διαφέρει.. Υπάρχει ένα στάδιο που πρέπει να γίνεται όλο αυτό ανάλογα για να κρατήσεις σωστή ποιότητα επιβίωσης του ασθενή.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια μου έδωσε την εντύπωση ότι αγαπούσε πολύ το αντικείμενο της εργασίας της και είχε ξεχωρίσει μέσα της το επαγγελματικό από το προσωπικό, με αποτέλεσμα να μην φθείρεται ψυχολογικά. Πρόβλημα είχε όχι με τους ασθενείς, αλλά με την μη σωστή οργάνωση και λειτουργία από πλευράς του νοσοκομείου και του φαρμακείου.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 11

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **34.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕΙ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **9,5 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *όχι, πάντα εργαζόμουν στο ίδιο νοσοκομείο.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ούτε άλλαξα συχνά θέση εργασίας.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *3,5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Χορήγηση φαρμάκων, χημειοθεραπεία, φλεβοκεντήσεις, αιμοληψίες, ηλεκτρονική συνταγογράφηση φαρμάκων νοσηλευομένων ασθενών, στρώσιμο κρεβατιών , περιποίηση ασθενών, περιποίηση κατακλίσεων, αλλαγές φαρμάκων, βοήθεια στο γιατρό σε παρακεντήσεις, τοποθέτηση ουροκαθετήρα, μέτρηση ζωτικών σημείων.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Σίγουρα κάθε μέρα κάνω ηλεκτρονική συνταγογράφηση, χορήγηση φαρμάκων και χημειοθεραπείας, φλεβοκεντήσεις και περιποίηση ασθενών σίγουρα γίνονται κάθε μέρα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Πιέσεις... βαριέμαι να παίρνω πιέσεις...*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Δεν ξέρω.., δεν νομίζω ότι κάποια είναι περιττή, εδώ πρέπει να κάνουμε και άλλα και δεν προλαβαίνουμε...*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Ανώφελες? Όχι, γιατί και σε ασθενείς που είναι στο τελευταίο στάδιο της νόσου δεν μπορείς να παραλείψεις κατή.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?**

Απάντηση : - *Ίσως το άλλαγμα των ασθενών.. όχι ακριβώς απεχθείς.. απλά δεν αντέχω τις έντονες μυρωδιές.. ότι και να δω μετά από αυτό με γάντια το πιάνω.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?**

Απάντηση : - *Στον όροφο μας γενικά δεν κάνουμε κάτι που δεν είναι τόσο στην δικαιοδοσία μας.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Οι περισσότεροι ασθενείς είναι πολύ ευγενικοί και αρκετά συνεργάσιμοι, εκτός συγκεκριμένων εξαιρέσεων, εξαιρέσεις υπάρχουν παντού.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια είχε ήρεμη εικόνα χωρίς εμφανή σημάδια επαγγελματικής εξουθένωσης κατά την διάρκεια της συνέντευξης.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 12

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **35.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΠΕ με ΠΜΣ στην ψυχική υγεία.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **10.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι, είχα 5 χρόνια στην Α' Παθολογική, 1,5 χρόνο στο γραφείο της νοσηλευτικής υπηρεσίας, 1 χρόνο στις λοιμώξεις και 2,5 χρόνια στην αιματολογική κλινική.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *2,5 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?

Απάντηση : - *Χρέωση φαρμάκων, φλεβοκεντήσεις, ψυχολογική υποστήριξη ασθενών, διαχείριση φαρμάκων 24-ωρου, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, προγραμματισμός εξετάσεων, νοσηλεία, μεταγγίσσεις, παραλαβή ασθενών, μεταγγίσσεις αίματος και παραγώγων αίματος (πλάσμα κ.α.), εννίοτε και αιμοληψίες.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - *Μονότονη είναι η χρέωση υλικού.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Ένα τμήμα της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης πρέπει να γίνεται διαφορετικά.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Ότι είναι αμιγώς στο νοσηλευτικό προσωπικό δεν είναι ανώφελο.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Παρόλο που είμαι ΠΕ και συνήθως κάποιος άλλος υπάρχει για να γίνει η περιποίηση του ασθενή δεν θεωρώ ότι η περιποίηση είναι απεχθής και όταν χρειαστεί λόγω έλλειψης προσωπικού το κάνω.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Η γραμματειακή υποστήριξη και η χρέωση φαρμάκων.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι, δεν υπάρχει πρόβλημα με την προϊσταμένη έχουμε καλή συνεργασία.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Εδώ είναι μια ιδιαίτερη κλινική λόγω αιματολογικών προβλημάτων, οι περισσότεροι είναι περιπατητικοί, είναι ενήμεροι για την κατάσταση τους, συμμετέχουν ενεργά, απλώς το πρόβλημα είναι στην πρώτη φάση της διάγνωσης(άγνοια και πίεση του ασθενούς να μάθει τι έχει) και στην τελική φάση. Συγκρίνοντας με την προηγούμενη κλινική που ήμουν (Α' Παθολογική) είναι καλύτερα η κατάσταση τους όσο αφορά τη διάγνωση. Η συμπεριφορά των ασθενών συνδέεται με την συμπεριφορά που έχουν οι γιατροί σε αυτούς και αυτό αντανακλάται και σε εμάς.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια έδειχνε ότι της αρέσει το επάγγελμα της και σε γενικές γραμμές ήταν ικανοποιημένη από τις συνθήκες εργασίας της, το μόνο παράπονο το οποίο είχε ήταν ότι δεν της αρέσει να κάνει υπηρεσίες που δεν είναι στον τομέα της όπως η γραμματειακή υποστήριξη.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 13

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **32.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *3,5 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?

Απάντηση : - *Εξαρτάται με το ωράριο. Όταν είμαι πρωί: φάρμακα 24-ωρου και νοσηλεία. Απόγευμα: νοσηλεία και αλλαγές εντολών από τους γιατρούς, χημειοθεραπείες προγραμματισμένες για το απόγευμα, συνεννόηση για παρακλινικές εξετάσεις ,φλεβοκεντήσεις.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?

Απάντηση : - *Όλες είναι μέσα στη βάρδια.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - *Η δουλειά μου, μου αρέσει πολύ, ίσως με κουράζουν οι ιδιαιτερότητες κάποιων συνοδών και όχι των ασθενών.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Τίποτα, όσα κάνω εδώ δεν είναι περιττά. Ίσως η χρέωση που την κάνει η α' υπεύθυνη πρέπει να συστηματοποιηθεί.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Σίγουρα υπάρχουν, δεν γίνεται διαφορετικά.. ασθενείς είναι..*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Θεωρώ ότι ίσως οι χρεώσεις δεν θα έπρεπε να γίνονται κάποια γραφειοκρατικά δηλαδή.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Η προϊσταμένη όσο αφορά τα καθήκοντα μου δεν είναι απαιτητική. Προσπαθούμε όλα να γίνονται σωστά και με τον σωστό τρόπο, να έχουμε μια καλή κατάσταση στο τμήμα.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Ειδικά σε αυτό το τμήμα επειδή οι ασθενείς έρχονται και ξαναέρχονται για να κάνουν τα σχήματα τους αρχίζεις να δένεσαι μαζί τους. Ειδικό με τους νεωτέρους αρχίζεις να κανείς και παρέα.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια ήταν ικανοποιημένη από τον χώρο εργασίας της, δεν έδειχνε να την έχει ταλαιπωρήσει κάτι.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 14

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **35.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Ανδρας.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΔΕ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **15.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - **4 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Στρώσιμο κρεβατιών και νοσηλεία.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - **Όλα.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Πολλά πράγματα που δεν θα έπρεπε να κάνω, τα κάνω.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Ναι υπάρχουν!!!*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Καλή εικόνα μέχρι στιγμής.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Ο νοσηλευτής αρχικά φοβόταν να δώσει συνέντευξη. Κατά την διάρκεια της συνέντευξης οι εκφράσεις του ήταν λίγο περίεργες...άλλα ήθελε να πει και άλλα έλεγε.. διότι φοβόταν για την θέση εργασίας του.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 15

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **46.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **25.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι, δεν αλλάζω συχνά, απλά στα 25 χρόνια έχω αλλάξει διάφορα τμήματα λόγω αναγκών/καταστάσεων.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - **7 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Διοίκηση νοσηλευτικού τμήματος.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Σχεδόν όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Όχι δεν υπάρχουν σε αυτό το επάγγελμα, κάθε μέρα είναι διαφορετική.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Όχι δεν υπάρχει κάποια περιττή.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Θεωρώ πως όλες πρέπει να γίνουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Όχι δεν θεωρώ.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι δεν υπάρχουν.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Έχω να κάνω με καρκινοπαθείς, η εικόνα που έχω είναι ότι χρειάζονται βοήθεια.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια ήταν ικανοποιημένη από την εργασία της, χωρίς ιδιαίτερα παράπονα.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 16

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **35.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **6.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *6 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, χρέωση φαρμάκων, αλλαγές ασθενών.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Είναι η φύση της δουλειάς που τις κάνει μονότονες...η τακτοποίηση αποθηκών, καθάρισμα θαλάμων, αλλά αυτό γίνεται εκ περιτροπής(σαπούνισμα τοίχων).*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Ναι, την χρέωση φαρμάκων.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Αγωνία για την υγεία τους.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια διατηρούσε μια ουδέτερη τοποθέτηση κατά την διάρκεια της συνέντευξης*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 17

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **52.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕΙ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **30.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?

Απάντηση : - *3,5 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?

Απάντηση : - *Έλεγχος και συντονισμός τμήματος.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?

Απάντηση : - *Όλα, η επανάληψη είναι καθημερινή δυστυχώς.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - *Δεν ξέρω...Μετά από τόσα χρόνια όλα γίνονται βαρετά και μονότονα γιατί όλα επαναλαμβάνονται συνεχώς.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Πάρα πολλά, αν υπήρχε άλλη οργάνωση νοσοκομείου, πολλές από αυτές τις δραστηριότητες θα εξέλειπαν.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Είμαστε σε ένα ειδικό νοσοκομείο που αντιμετωπίζουμε καθαρά τον πόνο του ασθενούς, έτσι ώστε να αντιμετωπίζουμε τους ασθενείς ως έχοντες μεγάλο πρόβλημα με ιδιαίτερη ευαισθησία.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια έδειχνε σημάδια κόπωσης και επαγγελματικής εξουθένωσης, έδειχνε ότι είχε κουραστεί τόσα χρόνια να κάνει τα ίδια και τα ίδια πράγματα στη δουλειά της, ήθελε μια νότα αλλαγής.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 18

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - *30 ετών.*

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕΙ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Τώρα έχω αλλάξει για 4^η φορά.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *9 μήνες, από τον Νοέμβρη του 2012.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Κάνουμε νοσηλεία, θεραπείες, περιποίηση ασθενών, ζωτικά σημεία, λογοδοσία, χορήγηση φαρμάκων, νοσοκομειακές πράξεις γενικά.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Μονότονες είναι γιατί επαναλαμβάνεται τι ίδιο πράγμα είναι και η κλινική έτσι...Μονότονες το βλέπουμε λόγω της ιδιότητας της κλινικής.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Από αυτές που κάνω όχι, απλά θα προτιμούσα να υπάρχει περισσότερο προσωπικό για να υπάρχει καθηκοντολόγιο, για να μπορείς να κάνεις τα πράγματα όπως πρέπει και να προσφέρεις αυτό που πρέπει γιατί τώρα με αυτές τις συνθήκες δεν είναι εφικτό.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Ναι, βασικά θα πρέπει να υπάρχει περισσότερο βοηθητικό προσωπικό, για να γίνονται όλα σωστά. Απλά λόγω έλλειψης προσωπικού κάνεις τα πάντα.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Όχι, δεν έχεις την πολυτέλεια να το κάνεις αυτό.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοί σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Θεωρώ ότι πρέπει να μιλάς στον ασθενή, να κουβεντιάζεις γιατί είναι χρόνια τα περιστατικά...χρειάζεται να τους μιλάς για να ξεχνιούνται.. Έχουμε γενικά καλή επαφή.. μας φωνάζουν με τα μικρά μας ονόματα.. αυτό βέβαια δεν είναι πάντα καλό..*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια τόνιζε ότι η έλλειψη βοηθητικού προσωπικού και η έλλειψη του καθηκοντολογίου είναι κάτι πολύ σημαντικό, το τόνισε αρκετές φορές κατά την διάρκεια της συνέντευξης, διότι δεν γίνονται τα πράγματα όπως πρέπει να γίνονται και αυτό τις είχε δημιουργήσει κάποια αρχικά σημάδια εξουθένωσης.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 19

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **42.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **20.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *7 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Χρέωση φαρμάκων, διεκπεραίωση ιατρικών οδηγιών, νοσηλείες, προετοιμασία και χορήγηση νοσηλείας, εμπλουτισμός ορών, φλεβοκέντηση, τοποθέτηση below(πιο σπάνια,)αλλά το κάνω και αυτό, επίσκεψη στους ασθενείς μαζί με τους γιατρούς. .*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Δεν μπορώ να πω, όχι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Σε αυτά που κάνω εγώ θεωρώ ότι όλα είναι απαραίτητα.. και το στρώσιμο και τον καθαρισμό στο τμήμα το θεωρώ απαραίτητο.. δεν θεωρώ ότι είναι κάτι μη απαραίτητο.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι, είναι και πολύ καλοί.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Εδώ σε αυτό το τμήμα που είμαι τώρα είναι πολύ βαριά όλοι.. θα έλεγα τελικού σταδίου..*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια έβλεπε καλά την εργασία της αλλά μου έδωσε την εντύπωση ότι έβλεπε ως αντικείμενα τους ασθενείς της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 20

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **54**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕΙ σχολή μαιών.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - *26 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι δεν μπορώ να πω ότι έχω αλλάξει συχνά θέσεις εργασίας, απλά μου έχουν ανατεθεί ταυτόχρονα πολλά πράγματα.. ως extra...3 τμήματα έχω αλλάξει.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *6 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Διοίκηση του τμήματος, έλλειψη υλικών, εισαγωγή ασθενών και έλεγχος υλικού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Σχεδόν όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Ναι, όταν δυσκολεύομαι με τα υλικά και ανά 2-3 μέρες γράφω τα ίδια και τα ίδια και θέλω 100 και δεν παίρνω τίποτα , η έλλειψη υλικών με κουράζει και με αγχώνει κιόλας.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Όλες τις παραπάνω, το να ψάχνω το υλικό .Όταν είχα έρθει γράφαμε το μήνα το υλικό και είχαμε και περίσσευμα. Θεωρώ ότι είναι μια δουλειά που δεν πρέπει να γίνεται από εμάς, για παράδειγμα η παραγγελία καρεκλών των συνοδών.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?**

Απάντηση :- *Ε, βέβαια.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας αποθούν υπερβολικά?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Όχι, τους βλέπουμε σαν ασθενείς και αυτό μας καταρρακώνει σαν οντότητες. Όλα μου τα παιδιά στην κλινική είναι ευαισθητοποιημένα, όσο και να λες ότι τον συνηθίζεις τον καρκίνο ,δεν συνηθίζεται.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε πολύ καλή εικόνα για την εργασία της με κάποια παράπονα για την έλλειψη υλικού.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 21

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **33**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΔΕ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **11.**

Ερώτηση : - **Εργάζοσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι σε 3 διαφορετικά.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Όχι, τμήμα ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *1 μήνα, ήρθα για βοήθεια εδώ, ήμουν σε άλλο τμήμα.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, στρώσιμο κρεβατιών, περιποίηση ασθενών, φλεβοκεντήσεις, μεταγγίσσεις, βοήθεια στους γιατρούς, καθαριότητα κλινών ,λήψη ζωτικών σημείων.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες επαναλαμβάνονται καθημερινά, εκτός από τις μεταγγίσσεις.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?

Απάντηση : - *Καμία βαρετή.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Δεν έχω να πω κάτι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Η εικόνα ότι μας έχουν ανάγκη.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια ήταν αρκετή συνειδητοποιημένη με το επάγγελμα της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 22

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **44.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - 25

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Λογοδοσία, χρέωση υλικού, επίσκεψη ασθενών, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, προγραμματισμός τμήματος.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Τη χρέωση φαρμάκων.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Όχι καμία όλες είναι απαραίτητες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?**

Απάντηση :- *Βέβαια.. αναρροφήσεις.. απεχθείς είναι και να καθαρίσεις τον ασθενή.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?**

Απάντηση : - *Όχι όλα είναι απαραίτητα... ίσως οι αιμοληψίες και τα καρδιογραφήματα..*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?**

Απάντηση : - *Όχι, εγώ δεν έχω τέτοια προβλήματα.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?**

Απάντηση : - *Ότι είναι πολύ βαριά περιστατικά.. είναι τελικού σταδίου...*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια ήξε πολύ καλή εικόνα για την εργασία της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 23

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **42.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Ανδρας.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **20.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Όχι, έχω αλλάξει νοσοκομεία το τελευταίο είναι εδώ.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - **2 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, λήψεις ζωτικών σημείων, στρώσιμο κρεβατιών, σίτιση ασθενών από το μηχάνημα, χρέωση φάρμακων, μεταθανάτια προετοιμασία νεκρού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Όλες εκτός από την προετοιμασία νεκρού γιατί θάνατο δεν έχουμε κάθε μέρα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?

Απάντηση : - *Όχι, καμία δεν είναι περιττή στη δουλειά μας.. όλα τα κάνουμε.. δεν μπορείς να λουφάρεις και να θες..*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση : - *Όλες τις κάνω, δεν έχω πρόβλημα.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Ναι το στρώσιμο κρεβατιού γιατί δεν είναι δική μου αρμοδιότητα.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Καλή.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Ο νοσηλευτής είχε παράπονα όχι όσο αφορά την εργασία του ως λειτούργημα, αλλά την οργάνωση και την έλλειψη προσωπικού.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 24

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **54.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - *ΤΕ*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **34,5.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Σε αυτό και σαν μαία 4,5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?**

Απάντηση : - *3 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?**

Απάντηση : - *Διοίκηση τμήματος και εφόσον δεν υπάρχουν νοσηλευτές κάνουμε τα πάντα λόγω έλλειψης προσωπικού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?**

Απάντηση : - *Τα πάντα, όλες, όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?**

Απάντηση : - *Εδώ πέρα? μπα, δεν νομίζω και να θέλουμε μονότονες δεν είναι κουραστικές όμως είναι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?**

Απάντηση : - *Δεν υπάρχει τίποτα, δεν υπάρχει κάτι το περιττό.. αυτά που ρέπει να γίνουν θα γίνουν.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?

Απάντηση :- *Εντάξει, όλα τα κάνουν οι νοσηλευτές και τα ιατρικά σχεδόν τα κάνουμε εμείς που δεν είναι δικές μας δουλειές.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?

Απάντηση : - *Εγώ νομίζω οι καρκινοπαθείς είναι σε ένα ειδικό νοσοκομείο και οι πιο πολλοί ξέουν ότι έχουν καρκίνο και χρειάζονται ειδική μεταχείριση. Σε αυτούς τους ασθενείς χρειάζεται περισσότερη αγάπη.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε ως παραπόνα ότι εκτός από αυτά που είναι στην αρμοδιότητα τους αναγκάζονται να κάνουν και αλλότρια καθήκοντα λόγω έλλειψης προσωπικού.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 25

Ερώτηση : - **Ηλικία ?**

Απάντηση : - **48.**

Ερώτηση : - **Φύλο ?**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ?**

Απάντηση : - **ΤΕ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ?**

Απάντηση : - **28**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ?**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ?*

Απάντηση : - *Με αλλάζουν δεν αλλάζω, όχι συχνά. Σε ορισμένα τμήματα κάνω της δικτατορίας τα χρόνια.*

Ερώτηση : - *Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ?*

Απάντηση : - *3 χρόνια.*

Ερώτηση : - *Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες?*

Απάντηση : - *Διοίκηση και προγραμματισμός τμήματος.*

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ?*

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ?*

Απάντηση : - *Όχι, όχι.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ?*

Απάντηση : - *Δεν νομίζω ότι είναι περιττές.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ?*

Απάντηση : - *Δεν νομίζω ότι είναι ανώφελες.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ?*

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ?*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά?*

Απάντηση : - *Όχι δεν το έχω βιώσει ακόμα.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ? Μπορείτε να μου την περιγράψετε ?*

Απάντηση : - *Τους βλέπω με συναίσθημα, ανθρωπισμό, λύπη, επειδή είναι αντικαρκινικό νοσοκομείο τους τα δίνεις όλα.. γυρίζεις σπίτι ψυχοπαθής.. έτοιμος να σαλτάρεις...*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια από την αρχή φοβόταν την συνέντευξη και φοβόταν ότι αυτή η συνέντευξη θα πάει στην ανώτερη της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της συνέντευξης να προσπαθεί να κρύψει τα πραγματικά της συναισθήματα κάτι το οποίο φάνηκε στο τέλος της συνομιλίας μας. Τα σημάδια της εξουθένωσης ήταν εμφανή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΤΖΑΝΕΙΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 1

Ερώτηση : - **Ηλικία ;**

Απάντηση : - **29.**

Ερώτηση : - **Φύλο ;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, νοσηλευτική τεκμηρίωση, περιποίηση και φροντίδα ασθενούς.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;

Απάντηση :- *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;

Απάντηση : - *Βλέπω τους ασθενείς μου με ανθρωπισμό.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Σε γενικές γραμμές η νοσηλεύτρια είχε μια καλή εικόνα για την εργασία της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 2

Ερώτηση : - **Ηλικία ;**

Απάντηση : - **46.**

Ερώτηση : - **Φύλο ;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ;**

Απάντηση : - *Τ.Ε. νοσηλευτική/ παιδιατρική ειδικότητα.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;**

Απάντηση : - *23 χρόνια.*

Ερώτηση : - *Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;*

Απάντηση : - *Ναι, στο Τζάνειο.*

Ερώτηση : - *Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;*

Απάντηση : - *9 χρόνια σ αυτό το τμήμα.*

Ερώτηση : - *Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;*

Απάντηση : - *Το πρωί λογοδοσία, ανάθεση καθηκόντων στο νοσηλευτικό προσωπικό. Προγραμματισμός εβδομαδιαίου προγράμματος και έπειτα γίνεται ο έλεγχος υλικού (όχι καθημερινά).*

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;*

Απάντηση : - *Η ανάθεση καθηκόντων και το πρόγραμμα το κάνουμε σχεδόν καθημερινά γιατί ίσως θέλουν κάποιοι αλλαγή ή να το διορθώσουμε.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;*

Απάντηση : - *Η τακτοποίηση του υλικού είναι λίγο κουραστική και βαρετή καθημερινά γιατί υπάρχουν μεγάλα πράγματα που χρειάζεται να μετακινείς.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;*

Απάντηση : - *Όχι δεν θεωρώ κάποια, γιατί δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι περιττό.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;*

Απάντηση :- *Μμμ... κοίτα να δεις πρέπει να γίνονται όλες γιατί είναι βασικός κανόνας για να κάνουν την δουλεία τους όσο και αν κάποιες από αυτές είναι απεχθείς.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Ναι βεβαία υπάρχουν.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - Όχι αυτό , δεν μας φτάνουν μέχρι εκεί εντάξει.

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;

Απάντηση : - Κοίταξε να δεις, η εικόνα είναι ικανοποιητική το ότι έχουμε να κάνουμε με μικρό ασθενή, έχουν φοβία και αγωνία για το τι θα γίνει.

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε έντονα προβλήματα στο χώρο εργασίας της, ίσως αυτό οφείλεται και στο τμήμα το οποίο εργάζεται.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 3

Ερώτηση : - Ηλικία ;

Απάντηση : - 48.

Ερώτηση : - Φύλο ;

Απάντηση : - Γυναίκα.

Ερώτηση : - Μορφωτικό επίπεδο ;

Απάντηση : - Τ.Ε.

Ερώτηση : - Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;

Απάντηση : - 23.

Ερώτηση : - Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;

Απάντηση : - Ναι.

Ερώτηση : - Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;

Απάντηση : - Όχι.

Ερώτηση : - Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;

Απάντηση : - 1 μήνα.

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Προετοιμασία και εκτέλεση νοσηλείας, χρέωση φαρμάκων και λοιπού υλικού, συμμετοχή σε επίσκεψη ιατρών και συμμετοχή στις αλλαγές τραυμάτων.*

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;*

Απάντηση : - *Όλες αυτές.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;*

Απάντηση : - *Όχι, όλα είναι στο πρόγραμμα.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;*

Απάντηση : - *Καμία, αφού πρέπει να γίνουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;*

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Ναι, βέβαια.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;*

Απάντηση : - *Θετική εικόνα αν και κάποιοι είναι ιδιαίτερα ιδιότροποι, απαιτητικοί, αλλά δεν έχουμε ιδιαίτερα προβλήματα.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια είχε μια θετική εικόνα σχετικά με την εργασία της.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 4

Ερώτηση : - **Ηλικία ;**

Απάντηση : - **43.**

Ερώτηση : - **Φύλο ;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ;**

Απάντηση : - *Δ.Ε.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;**

Απάντηση : - *20 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;**

Απάντηση : - *Όχι, ποτέ στην ίδια.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;**

Απάντηση : - *4 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, νοσηλευτική φροντίδα, συμμετοχή στην επίσκεψη γιατρών, συμμετοχή στις αλλαγές γιατρών και στο εξεταστήριο, παραλαβή ασθενών από εφημερία, καταγραφή ιστορικού, χορήγηση φαρμάκων κατ εντολή ιατρού, καθαρισμός εργαλείων και κλιβανισμός, παραλαβή και τακτοποίηση φαρμάκων, στρώσιμο κρεβατιών, ψυχολογική στήριξη στους ασθενείς, φλεβοκεντήσεις, αιμοληψίες. Στο τμήμα όλοι τα κάνουμε όλα ... α, και τακτοποίηση υλικού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;**

Απάντηση : - *Ε, όχι και να είναι πρέπει να τα κάνουμε.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;**

Απάντηση : - *Καμία, αφού είναι μέσα στο πρόγραμμα, το ξέραμε από την αρχή ότι θα το κάνουμε.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;*

Απάντηση : - *Όχι, γιατί αυτά πρέπει να γίνουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;*

Απάντηση : - *Όχι, γιατί αυτά πρέπει να γίνουν.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Ναι, αφού κάνουμε παραπάνω απ όσα πρέπει να κάνουμε. Κάνουμε όλες τις δουλειές από νοσηλεύτριες έως ηλεκτρολόγοι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Ναι, υπάρχουν.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;*

Απάντηση : - *Γενικά καλή εικόνα πλην κάποιων εξαιρέσεων που είναι πιο απαιτητικοί.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Την νοσηλεύτρια το μόνο πράγμα το οποίο την ενοχλούσε ήταν να κάνει αλλότρια καθήκοντα που δεν είναι στην αρμοδιότητα της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 5

Ερώτηση : - Ηλικία ;

Απάντηση : - 46.

Ερώτηση : - Φύλο ;

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - Μορφωτικό επίπεδο ;

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;

Απάντηση : - 24.

Ερώτηση : - Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;

Απάντηση : - *Στο ίδιο νοσοκομείο.*

Ερώτηση : - Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;

Απάντηση : - *8 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Σε καθημερινή βάση καταγράφουμε τα χειρουργεία της προηγούμενης μέρας, να στέλνουμε τα παρασκευάσματα στο παθολόγο-ανατομικό εργαστήριο, να παραλαμβάνουμε το αποστειρωμένο υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε για εκείνη την μέρα. Ρύθμιση χειρουργείων, έλεγχος φροντίδα για να τηρηθεί η σειρά στα χειρουργεία αλλά και στην ενδοσκοπική μονάδα. Φροντίδα για φαρμακευτικό υλικό, φροντίδα για την σωστή θερμοκρασία της κλινικής γιατί υπάρχουν χώροι που λειτουργούν στους 21 βαθμούς, σωστές γειώσεις στα δάπεδα και σωστές λειτουργίες μηχανημάτων, φροντίδα για την επισκευή τυχών βλαβών, εβδομαδιαίος προγραμματισμός τμήματος, ρύθμιση αδειών.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;

Απάντηση : - *Καθημερινά σχεδόν τα πάντα, εκτός από την ασφάλεια (αλλαγή κλιματισμού – αναγόμωση πυροσβεστήρων – περιοδικός έλεγχος μηχανημάτων)*

όλα τα υπόλοιπα που αναφέρουμε παρα πάνω, γίνονται καθημερινά. Καθώς και να ελέγξει καθημερινά το προσωπικό καθαριότητας ώστε να είναι όλα καλά.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;

Απάντηση : - *Ναι, το να ψάχνω για υλικό.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;

Απάντηση : - *Δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι περιττό.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;

Απάντηση : - *Στην συγκεκριμένη θέση δεν θα το έλεγα.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;

Απάντηση :- *Δεν μπορώ να σου απαντήσω στον συγκεκριμένο χώρο λόγω της ιδιαιτερότητας του.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Δεν μπορώ να σου απαντήσω στον συγκεκριμένο χώρο λόγω της ιδιαιτερότητας του.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Είναι ελάχιστα πράγματα, κυρίως όταν πρέπει να πω στο προσωπικό μου να φύγει από 'κει και να πάει εκεί. Τότε νιώθω άσχημα.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;

Απάντηση : - *Πέραν ορισμένων ανθρώπων που είναι λίγο ιδιότροποι, π.χ νεφροπαθείς, υπάρχουν κάποιοι ασθενείς που πρέπει να τους συμπεριφέρεσαι σαν μικρά παιδιά λόγω της πάθησης τους.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε ιδιαίτερα προβλήματα στην εργασία της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 6

Ερώτηση : - **Ηλικία ;**

Απάντηση : - **40.**

Ερώτηση : - **Φύλο ;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ;**

Απάντηση : - **Δ.Ε.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας ;**

Απάντηση : - *12 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργάζοσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;**

Απάντηση : - *Όχι, στα 12 χρόνια που βρίσκομαι εδώ δούλεψα στα εξωτερικά ιατρεία, στην Α' παθολογική και εδώ.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Το πρωί παραλαμβάνουμε το υλικό από την αποστείρωση, στέλνουμε τα παρασκευάσματα της προηγούμενης μέρας, τακτοποίηση υλικών στο χειρουργείο, καταγραφή βιοψιών, περιστατικών και σκευασμάτων, παραλαβή και τακτοποίηση φαρμακευτικού υλικού, φροντίδα των ασθενών για την προετοιμασία του χειρουργείου. Εγώ μπαίνω και στο ενδοσκοπικό τμήμα, εκεί βοηθάω τον γιατρό στην ενδοσκόπηση(λήψη βιοψιών), καθαριότητα και τακτοποίηση πάλι στο ενδοσκοπικό ιατρείο.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;**

Απάντηση : - *Τις περισσότερες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;**

Απάντηση : - *Είναι στα πλαίσια του νοσηλευτικού μου καθήκοντος, οι περισσότερες από αυτές είναι στα πλαίσια της δουλείας μου.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;**

Απάντηση : - *Καμία δεν είναι περιττή.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;**

Απάντηση : - *Απεχθείς δεν είναι σε αυτό το τμήμα όχι. *

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Σε αυτό το τμήμα όχι. Απλά πράγματα που πρέπει να γίνονται από τους γιατρούς τα κάνουμε εμείς.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;**

Απάντηση : - *Τους ασθενείς μας εδώ τους έχει αγγίξει η κρίση και έχουν πάθει κατάθλιψη. Είναι υπερβολικά αγχωμένοι και εμείς κάνουμε το έργο μας να τους ηρεμούμε λόγω του τμήματος.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είναι αρκετά συνειδητοποιημένη με το επάγγελμά της και τις απαιτήσεις του καθώς και με τον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 7

Ερώτηση : - **Ηλικία ;**

Απάντηση : - **46.**

Ερώτηση : - **Φύλο ;**

Απάντηση : - *Γυναίκα*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο ;**

Απάντηση : - *T.E*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *23,5.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;**

Απάντηση : - *Όχι όλα μου τα χρόνια εδώ.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Παραγγελίες φαρμάκων, προγραμματισμός εργασιών νοσηλευτικού προσωπικού, παραγγελίες για το τμήμα ενημέρωσης νοσηλευτικών εντύπων, έλεγχος και οργάνωση τμήματος.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;**

Απάντηση : - *Σχεδόν όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες ;**

Απάντηση : - *Εγώ στην θέση αυτή δεν είμαι μεγάλο διάστημα. Είναι ακόμα νωρίς δεν έχω κάτι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;**

Απάντηση : - *Όχι θα σου πω τώρα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;**

Απάντηση : - *Όχι*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Όχι συνήθως είναι άμεση η συνεργασία.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;**

Απάντηση : - *Εντελώς ανθρωπιστικά και εντελώς ως ασθενείς.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Πολύ καλή εικόνα, έδειχνε ικανοποιημένη από την δουλειά της και από τις συνθήκες εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 8

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **29 .**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλεύτη/-τριας;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;**

Απάντηση : - *1 μήνα.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, στρώσιμο.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά ;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;

Απάντηση : - *Καμία δεν είναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;

Απάντηση : - *Καμία δεν είναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές;

Απάντηση : - *Νομίζω πως ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι, όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε ;

Απάντηση : - *Τους βλέπω ανθρωπιστικά.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Πολύ καλή εικόνα, έδειχνε ικανοποιημένη από την δουλειά της και από τις συνθήκες εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 9

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **30**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *6 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;

Απάντηση : - Όχι.

Ερώτηση : - Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση ;

Απάντηση : - 2,5 χρόνια.

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - Νοσηλεία, εισαγωγή ασθενών, πρωτογενής αντιμετώπιση αρρώστου, λήψη ζωτικών σημείων, ιατρική παρακολούθηση, και συνεργασία με τον γιατρό σε οτιδήποτε χρειαστεί, αναρροφήσεις αιμοληψίες, βοηθάμε όταν έχουν δουλεία οι γιατροί τα κάνουμε εμείς, παρατηρούμε τους ασθενείς και ενημερώνουμε.

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;

Απάντηση : - Όλες συνέχεια.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;

Απάντηση : - Μονότονη, θα έλεγα την μέτρηση ή το άδειασμα ούρων στο δοχείο. Σε άλλα νοσοκομεία το κάνουν οι βοηθοί θαλάμου, εδώ το κάνει η νοσηλεύτρια.

Όταν ένας ασθενής είναι κλινήρης, δεν μπορεί να το κάνει δηλαδή είμαστε και τραυματιοφορείς σε ορισμένες φορές.

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές ;

Απάντηση : - Ναι, μας ζητάνε σε εφημερίες και όταν δεν έχουμε προσωπικό, μας ζητάνε απαιτητικά το νυχτικό, η αλλαγή των ακαθαρσιών. Γενικά όταν οι ασθενείς από τους συγγενείς το θέλουν τώρα και είναι απαιτητικοί. Μέχρι και μπάνιο μας έχουν ζητήσει εδώ μέσα. Κι όμως τα κάνουμε κι αυτά.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες ;

Απάντηση : - Όχι.

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς ;

Απάντηση :- Ναι.

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - Φυσικά, υπάρχουν αρκετές, σχεδόν όλες, οι περισσότερες.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας ; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Πάρα πολύ καλή γενικά ο χαρακτήρας μου με βοηθάει, έρχομαι σε πολύ καλή επαφή με τους αρρώστους. Ίσως αυτό οφείλεται στο ότι έχω εργαστεί και στον ιδιωτικό τομέα. Αγαπώ το επάγγελμα αυτό και μου αρέσει η επαφή με τον άρρωστο, σε ανοιχτούς χώρους κλινικές και όχι σε κλειστούς Μ.Ε.Θ – χειρουργεία.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια είχε κάποια παράπονα τα οποία είχαν σχέση με την συμπεριφορά των ανθρώπων στον χώρο του νοσοκομείου, κυρίως με την συμπεριφορά των συνοδών των ασθενών.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 10

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **44**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **ΤΕΙ**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **22 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι, έχω αλλάξει 9 τμήματα, 2 μετακινήσεις αναγκαστικές από την υπηρεσία.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - **8 μήνες.**

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Νοσηλεία, προγραμματισμός, διοίκηση, φροντίδα του ασθενή σε όλους τους τομείς, ψυχολογική υποστήριξη.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;

Απάντηση : - *Καθημερινά επαναλαμβάνω την φροντίδα, την νοσηλεία, φροντίδα υλικού, ετοιμασία ασθενών για το χειρουργείο.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;

Απάντηση : - *Το να επαναλαμβάνω το ίδιο και το ίδιο στους χειρουργικούς ασθενείς.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Ναι, το να κάνω την γραφειοκρατική δουλειά των γιατρών χωρίς να είναι η δουλειά μου και να ψάχνω δικαιολογίες για αυτούς, η γραμματειακή υποστήριξη που δεν είναι στα καθήκοντα μου, αυτό που με εκνευρίζει.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Είναι λίγο περίεργο το τμήμα δεν θεωρώ κάτι ανώφελο.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση : - *Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν μας αρέσει δεν μας αρέσει.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Θεωρώ ότι υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Εμένα με πειράζει να κάνω πέρα των καθηκόντων μου. Δεν μπορώ να κάνω τον μικρό του μαγαζιού.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Από τον ασθενή μπορώ να ανεχτώ το οτιδήποτε, μπορώ να το διαχειριστώ, δεν υπάρχει κάτι παράλογο από τους ασθενείς αλλά από τους συγγενείς*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν θέλει να κάνει αλλότρια καθήκοντα, όπως είναι η γραμματειακή υποστήριξη.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 11

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **42**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.I.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *15 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *2 μήνες.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Φροντίδα ασθενών πριν το χειρουργείο και επίσης μετεγχειρητικά οδηγίες, εξυπηρέτηση ασθενών, παίζω το συνδετικό κρίκο μεταξύ ασθενή-γιατρού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Ναι, υπάρχουν η γραμματειακή υποστήριξη και αν κάνεις αλλότρια καθήκοντα.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Η γραμματειακή υποστήριξη, εισιτήρια - εξιτήρια.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Ναι, υπάρχουν.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Τους βλέπω ανθρωπιστικά.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν θέλει να κάνει αλλότρια καθήκοντα, όπως είναι η γραμματειακή υποστήριξη.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 12

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **47**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **28 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *1,5 χρόνο.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Διοίκηση, προγραμματισμός τμήματος, αλλά παράλληλα καλύπτεις και τους αρρώστους όταν αυτό χρειάζεται.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες κάθε μέρα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Ναι, όταν δεν έχω υλικό και το ψάχνω να το προμηθευτώ, πηγαίνοντας εγώ.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Να μπαίνω στην διαδικασία λόγω έλλειψης υλικού.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση : - *Πρέπει να γίνονται.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Και πάλι δίκοπο είναι αυτό ξέρεις, ναι μεν αλλά.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;**

Απάντηση : - *Ανθρωπιστικά και με δικαιώματα αλλά, αυτοί έχουν μπερδέψει λίγο τις απαιτήσεις.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια έχει παράπονα σχετικά με την διαδικασία της προμήθειας και της χρέωση υγειονομικού υλικού.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 13

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **26**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *2 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *2 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Ότι περιλαμβάνει ο ρόλος της νοσηλεύτριας, και παραπάνω.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Είναι τόσο ο φόρτος εργασίας, που δεν προλαβαίνεις να το σκεφτείς.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;*

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;*

Απάντηση :- *Σίγουρα.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Δεν μπορώ να σου απαντήσω ξεκάθαρα, εάν υπήρχε καθηκοντολόγιο, θα ήταν καλύτερα.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Δεν νομίζω.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;*

Απάντηση : - *Τους βλέπω συναισθηματικά, σε κάθε θάνατο μπορεί να δακρύσεις, αλλά και σε κάθε επιτυχία χαίρεσαι.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια θεωρεί ότι αν υπήρχε καθηκοντολόγιο τα πράγματα θα λειτουργούσαν πολύ καλύτερα.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 14

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **47**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **T.E.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **25 χρόνια**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι, ανά 5 – 10 χρόνια*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *8 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Έλεγχος – χρέωση υλικού, επικοινωνία με το τμήμα χειρουργικού.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες κάθε μέρα.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Ανάλογα με τα άτομα που συνεργάζομαι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Πάντα γίνεται αυτό, είναι νόμος του συστήματος.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;**

Απάντηση : - *Αυτή την στιγμή, λόγω τμήματος δεν έχω ασθενείς. οι συνοδοί είναι πιο απαιτητικοί. Το περιβάλλον είναι κουραστικό, οι ασθενείς ότι και να ζητάνε έχουν δίκιο, ο άρρωστος θέλει ενημέρωση.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα στον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 15

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **47**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *20 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργάζοσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *8 μήνες.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Προετοιμασία υλικών χειρουργείου, παρακολούθηση, του χειρουργείου αν χρειαστεί, προετοιμασία σερ χειρουργείου.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - **Καμία.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση :- **Ναι.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;**

Απάντηση : - **Ταλαιπωρημένοι άνθρωποι.**

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε ιδιαίτερα παράπονα από τον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 16

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **46**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **Δ.Ε.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **25 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;

Απάντηση : - *2 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Προετοιμασία υλικών χειρουργείου.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;

Απάντηση : - *Καθημερινά όλες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Αρκετές μερικές φορές, εδώ στο τμήμα είναι όλα αναγκαία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Όχι εδώ, σε άλλο τμήμα ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Ταλαιπωρημένοι άνθρωποι... εντάξει*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε ιδιαίτερα παράπονα από τον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 17

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - 52

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *Δ.Ε.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *30 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *10 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Προετοιμασία υλικών χειρουργείου.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες, τα ίδια και τα ίδια.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Όχι καμία.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Όχι καμία.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;**

Απάντηση : - *Τους συμπονώ, στεναχωριέμαι , συμπάσχω.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε ιδιαίτερα παράπονα από τον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 18

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - *52*

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *25 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *15 χρόνια.*

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Προετοιμασία υλικών χειρουργείου.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση : - *Ναι, βέβαια αλλά τις κάνουμε.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Ότι είναι άρρωστοι, θέλουν βοήθεια.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν είχε ιδιαίτερα παράπονα από τον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 19

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **45**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Άνδρας.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **T.E.I**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **23 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - **Ναι, πάντοτε στο ίδιο νοσοκομείο.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - **Ναι, στα 23 χρόνια έχω αλλάξει αρκετές θέσεις και τμήματα.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - **2,5 χρόνια, εδώ σαν προϊστάμενος στο τμήμα.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - **Οργάνωση και διοίκηση όλων των ιατρείων, διοικώ και συντονίζω όλα τα τακτικά ιατρεία του νοσοκομείου.**

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - **Όλες.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - **Όχι, όχι, γιατί είναι όλα απαραίτητα για να πετύχω το στόχο μου, βαρετό μπορεί να είναι γιατί επαναλαμβάνονται καθημερινά τα ίδια και τα ίδια, αλλά δεν μπορείς να μην τα κάνεις γιατί πρέπει να τα κάνεις.**

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - **Όχι, εάν το προσωπικό ήταν ετσι όπως έπρεπε να ήταν οι δραστηριότητες θα ήταν περιττές. Αν ήξερε ο καθένας σωστά τί πρέπει να κάνει**

δεν θα χρειαζόμουν εδώ, γι αυτό πρέπει να είμαι εδώ για να τις συντονίζω να μην τσακώνονται ποια σε ποιο ιατρείο θα πάει.

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Όχι, όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι, υπάρχουν.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι, δεν θα το έλεγα.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Τώρα σε αυτό το τμήμα δεν νοσηλεύω τους ασθενείς γιατί εδώ είναι τα τακτικά ιατρεία, κλείνουν ραντεβού, έρχονται και φεύγουν, δεν τους νοσηλεύω. Στα παλαιότερα χρόνια της καριέρας μου που νοσήλευα τους ασθενείς τους έβλεπα με αγάπη και κατανόηση.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Ο νοσηλευτής θεωρεί ότι θα ήταν πολύ καλύτερα εάν το προσωπικό ήταν καλύτερα οργανωμένο και ήξερε ο καθένας ακριβώς τι έπρεπε να κάνει.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 20

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **48.**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **T.E.I.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **20,5 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - **5 χρόνια και 3 μήνες.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Εδώ σε αυτό το τμήμα λόγω των τακτικών ιατρείων, ο καθένας κάνει τα δικά του πράγματα. Εγώ ήμουν 9 χρόνια χειρουργείο, 3,5 ουρολογικό και τώρα είμαι γενικών καθηκόντων πάω όπου και αν χρειαστεί, κάνω τα πάντα στο ιατρείο.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - **Όλες κάθε μέρα.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - **Καμία, όλα χρειάζονται.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - *Όχι, όλα χρειάζονται πώς να γίνει? Ίσα-ίσα που εξυπηρετούμε και χωρίς ραντεβού, κυρίως χωρίς ραντεβού δουλεύουμε.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;*

Απάντηση :- *Ε.. βέβαια, ο καθαρισμός των ακαθαρσιών του ασθενή ας πούμε ..τί λες τώρα...πολλά είναι αυτά που είναι απεχθή και τα κάνουμε.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Δεν μου έρχεται κάτι στο μυαλό, κάνουμε τα απαραίτητα ..δεν κάνουμε έξτρα..*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοί σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας αποθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Βεβαίως, γιατί θες δεν θες το κάνεις, δεν μπορείς να το αρνηθείς.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;*

Απάντηση : - *Δεν ήθελα να γίνω νοσοκόμα, αλλά έγινα. Αυτό που επικρατεί μέσα μου να βλέπω τον ασθενή και να τον βοηθάω, δεν δένομαι με τους ασθενείς και δεν θεωρώ την δουλειά μου λειτούργημα. Το θεωρώ βιοποριστικά, καθαρά επαγγελματικά δουλεύω.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η συγκεκριμένη νοσηλεύτρια έστω και αν δεν ήθελε να γίνει νοσηλεύτρια αντιμετωπίζει εντελώς επαγγελματικά την δουλειά της και τις απαιτήσεις που αυτή έχει.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 21

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **30.**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *5 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *18 μήνες.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Προγραμματισμός επειγόντων περιστατικών, διεκπεραίωση προβλημάτων ασθενών και συγγενών.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Το καθάρισμα των ασθενών.*

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - *Οι διοικητικές αρμοδιότητες που μας έχουν αναθέσει.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση :- *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;*

Απάντηση : - *Εγώ είμαι στο Τμήμα Επειγόντων περιστατικών (Τ.Ε.Π), δεν έχω μόνιμους ασθενείς. Οι ασθενείς μου έρχονται σε άσχημη κατάσταση.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: *Η νοσηλεύτρια δεν θέλει να κάνει αλλότρια καθήκοντα όπως είναι οι διοικητικές αρμοδιότητες που τις έχουν αναθέσει.*

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 22

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **45.**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **Τ.Ε.Ι.**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **24 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - **8 χρόνια.**

Ερώτηση : - Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;

Απάντηση : - *Εδώ στη βραχεία δουλεύω μαζί με τα επείγοντα, παραλαβή ασθενών-νοσηλεία- διοικητικά θέματα όταν προκύπτουν.*

Ερώτηση : - Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση : - *Δεν νομίζω ότι οι νοσηλευτές έχουν δραστηριότητες που δεν τις θέλουν.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Λόγω έλλειψης προσωπικού οι νοσηλευτές κάνουν πράξεις που δεν είναι στην δική τους αρμοδιότητα, όπως τον τραυματιοφορέα ή τον γιατρό όταν δεν υπάρχει.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Υπάρχουν πράγματα που θα σου επιβάλλουν , που δεν θα είναι θέμα πρακτικής αλλά συμπεριφοράς, αδειών που θα χρειαστεί να το επιβάλλω.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Υπάρχουν ασθενείς που είναι πολύ ευγενικοί ,υπάρχουν όμως ασθενείς κυρίως αλλοδαποί μπορεί να είναι και Έλληνες που έχουν πολύ άσχημη συμπεριφορά.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν θέλει να κάνει αλλότρια καθήκοντα όπως είναι οι διοικητικές αρμοδιότητες που τις έχουν αναθέσει, καθώς και θέματα τα οποία σχετίζονται με την άσχημη συμπεριφορά κάποιων ασθενών.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 23

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **38.**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *Δ.Ε.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *12 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *2 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Νοσηλεία, καθαριότητα ασθενών, στρώσιμο κρεβατιών, ζωτικά, φλεβοκεντήσεις.*

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - *Όλες.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - *Ο καθαρισμός των ασθενών και να μεταφέρω τους ασθενείς αντί για τους τραυματιοφορείς.*

Ερώτηση : - Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;

Απάντηση :- *Όχι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας αποθούν υπερβολικά;

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;

Απάντηση : - *Αν κάποιος έχει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά απέναντι σου αναγκάζεσαι να έχεις και εσύ.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν θέλει να κάνει αλλότρια καθήκοντα.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 24

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - **45.**

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - **Γυναίκα.**

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - **Δ.Ε**

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - **25 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - **Ναι.**

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - **Όχι συχνά.**

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - **9 χρόνια.**

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - **Νοσηλεία, στρώσιμο κρεβατιών, ορούς ,αλλαγή ουροκαθετήρα.**

Ερώτηση : - **Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;**

Απάντηση : - **Όλες.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;**

Απάντηση : - **Όχι.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;**

Απάντηση :- **Ναι υπάρχουν.**

Ερώτηση : - **Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;**

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - **Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;**

Απάντηση : - *Καλή.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια δεν έχει ιδιαίτερα προβλήματα στον χώρο εργασίας της.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ : 25

Ερώτηση : - **Ηλικία;**

Απάντηση : - *36*

Ερώτηση : - **Φύλο;**

Απάντηση : - *Γυναίκα.*

Ερώτηση : - **Μορφωτικό επίπεδο;**

Απάντηση : - *T.E.*

Ερώτηση : - **Πόσα χρόνια εργάζεστε στο επάγγελμα του νοσηλευτή/-τριας;**

Απάντηση : - *12 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Εργαζόσαστε πάντα στο ίδιο νοσοκομείο;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Αλλάζετε συχνά θέση εργασίας;**

Απάντηση : - *Ναι.*

Ερώτηση : - **Πόσο διάστημα εργάζεστε στη συγκεκριμένη θέση;**

Απάντηση : - *2 χρόνια.*

Ερώτηση : - **Ποιες είναι οι συνηθισμένες (καθημερινές) επαγγελματικές σας δραστηριότητες;**

Απάντηση : - *Επίβλεψη φοιτητών νοσηλευτικής, παράδοση διαλέξεων σε φοιτητές νοσηλευτικής και νοσηλευτές.*

Ερώτηση : - *Πόσες/ποιες από αυτές επαναλαμβάνεται καθημερινά;*

Απάντηση : - *Όλες οι ανωτέρω αναφερόμενες.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που σας είναι ιδιαίτερα κουραστικές, βαρετές ή και μονότονες;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες θεωρείτε περιττές;*

Απάντηση : - *Καμία.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που θεωρείται ανώφελες;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες να γίνονται από τους νοσηλευτές, παρόλο που είναι απεχθείς;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν δραστηριότητες που θεωρείτε ότι δεν είναι απαραίτητο να γίνονται, αλλά γίνονται από τους νοσηλευτές ;*

Απάντηση : - *Οι νοσηλευτές συχνά επιφορτίζονται με καθήκοντα άλλων κατηγοριών προσωπικού, π.χ. βοηθητικό προσωπικό, διοικητικό ή και τεχνικό.*

Ερώτηση : - *Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που οι προϊστάμενοι σας, σας επιβάλλουν να κάνετε πάρα το ότι σας απωθούν υπερβολικά;*

Απάντηση : - *Όχι.*

Ερώτηση : - *Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους ασθενείς σας; Μπορείτε να μου την περιγράψετε;*

Απάντηση : - *Ασθενείς συχνά παραμελημένοι υγειονομικά δηλαδή δεν επισκέπτονται συχνά ιατρό ή γενικά δεν απευθύνονται στις υγειονομικές υπηρεσίες, παρότι πάσχουν από πληθώρα χρόνιων νοσημάτων, δεν ενδιαφέρονται πολύ για την πρόληψη, δεν γνωρίζουν τους ρόλους των επαγγελματιών υγείας ή τί προσφέρει ο καθένας, δεν ξέρουν πού να απευθυνθούν. Μέσα στο νοσοκομείο συμπεριφέρονται συχνά επιθετικά και αγενώς στο προσωπικό και συχνά είναι απαιτητικοί χωρίς να αναγνωρίζουν τις προσπάθειες και την προσφορά των νοσηλευτών.*

ΑΠΟΨΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ: Η νοσηλεύτρια αντιμετωπίζει προβλήματα τα οποία έχουν σχέση με την συμπεριφορά των ασθενών, καθώς και με το να κάνει αλλότρια καθήκοντα που δεν είναι υποχρεωμένη να κάνει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Πίνακας 7 παραγόντων *

Total Variance Explained

Comp onent	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,696	25,890	25,890	5,696	25,890	25,890
2	2,808	12,763	38,653	2,808	12,763	38,653
3	2,335	10,611	49,265	2,335	10,611	49,265
4	1,602	7,283	56,548	1,602	7,283	56,548
5	1,366	6,209	62,757	1,366	6,209	62,757
6	1,115	5,069	67,826	1,115	5,069	67,826
7	1,050	4,773	72,599	1,050	4,773	72,599
8	,962	4,373	76,972			
9	,816	3,710	80,682			
10	,654	2,975	83,657			
11	,581	2,639	86,296			
12	,492	2,235	88,532			
13	,482	2,191	90,723			
14	,468	2,127	92,850			
15	,358	1,629	94,479			
16	,301	1,370	95,850			
17	,267	1,215	97,065			
18	,206	,936	98,001			

19	,182	,828	98,829			
20	,111	,503	99,333			
21	,093	,423	99,756			
22	,054	,244	100,000			

*SPSS 17.0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Τα παραγοντικά βάρη των 7 παραγόντων

Component Matrix^a

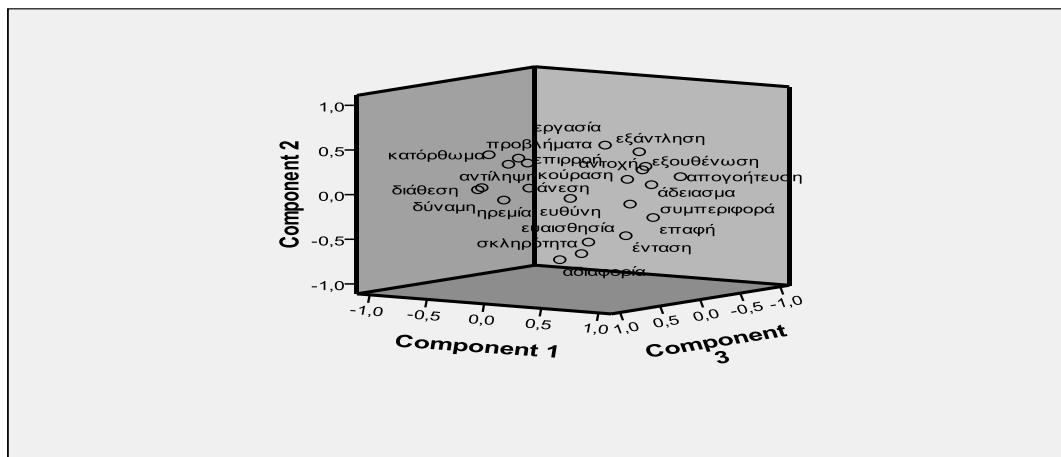
	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
εξάντληση	,664	,517	,122	,052	-,063	,064	,096
άδειασμα	,698	,136	,017	-,281	,125	-,043	,182
κούραση	,663	,229	,269	-,094	,038	-,315	,150
αντίληψη	-,341	,303	,319	-,545	,227	-,116	-,423
συμπεριφορά	,522	-,097	,033	,223	,535	-,241	,198
Επαφή	,673	-,242	-,038	-,099	,084	,196	-,096
προβλήματα	-,118	,422	,512	,138	-,154	,065	,501
εξουθένωση	,751	,369	,167	,033	-,180	,255	-,012
επιρροή	-,331	,286	,096	,397	,630	-,061	-,051
ευαισθησία	,439	-,473	,435	,212	,182	,124	-,248
σκληρότητα	,283	-,637	,299	,399	-,091	,079	-,017
Δύναμη	-,614	,006	,262	,171	-,120	,067	,155
απογοήτευση	,718	,180	-,316	,029	-,196	,039	,075
εργασία	,287	,536	,009	,548	,083	,214	-,323
αδιαφορία	,199	-,692	,450	,025	,056	-,033	,329
Ένταση	,460	-,462	-,003	-,237	,122	,358	-,114
Άνεση	-,181	,048	,290	-,411	,405	,546	,122
διάθεση	-,569	,003	,377	,218	-,374	,327	-,126

κατόρθωμα	-,494	,399	,346	,055	,246	,142	,135
Αντοχή	,749	,334	,203	-,118	-,125	,144	-,069
Ηρεμία	-,105	-,017	,715	-,346	-,205	-,265	-,079
Ευθύνη	,356	,024	,543	,181	-,077	-,329	-,357

* Spss 17.0

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Η κατανομή των μεταβλητών

Component Plot

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Πίνακας 3 παραγόντων

Total Variance Explained

Comp onent	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,696	25,890	25,890	5,696	25,890	25,890
2	2,808	12,763	38,653	2,808	12,763	38,653
3	2,335	10,611	49,265	2,335	10,611	49,265
4	1,602	7,283	56,548			
5	1,366	6,209	62,757			
6	1,115	5,069	67,826			
7	1,050	4,773	72,599			
8	,962	4,373	76,972			
9	,816	3,710	80,682			
10	,654	2,975	83,657			
11	,581	2,639	86,296			
12	,492	2,235	88,532			
13	,482	2,191	90,723			
14	,468	2,127	92,850			
15	,358	1,629	94,479			
16	,301	1,370	95,850			
17	,267	1,215	97,065			
18	,206	,936	98,001			
19	,182	,828	98,829			
20	,111	,503	99,333			
21	,093	,423	99,756			
22	,054	,244	100,000			

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Πίνακας μεταβλητών

Πινάκας μεταβλητών						
A/A	Μεταβλητή	Sum	Median	Mean	Std deviation	Variance
1	Εξάντληση	145	3,00	2,90	1,787	3,194
2	Άδειασμα	99	1,50	1,98	1,900	3,612
3	Κούραση	156	3	3,12	1,803	3,251
4	Αντίληψη	240	5	4,80	1,050	1,102
5	Συμπεριφορά	64	1	128	1,617	2,614
6	Επαφή	47	0	0,94	1,434	2,058
7	Προβλήματα	230	5	4,60	1,030	1,061
8	Εξουθένωση	156	3	3,12	1,923	3,700
9	Επιρροή	213	5	4,26	1,496	2,237
10	Ευαισθησία	76	0	1,52	2,023	4,091
11	Σκληρότητα	96	1	1,92	1,883	3,544
12	Δύναμη	196	4	3,92	1,688	2,851
13	Απογοήτευση	127	3	2,54	1,919	3,682
14	Εργασία	225	5	4,50	1,282	1,643
15	Αδιαφορία	51	0	1,02	1,647	2,714
16	Ένταση	67	0	1,34	1,768	3,127
17	Άνεση	235	5	4,70	1,403	1,969
18	Διάθεση	219	4,50	4,38	1,354	1,832
19	Κατόρθωμα	237	5	4,74	1,084	1,176
20	Αντοχή	122	3	2,44	1,820	3,313
21	Ηρεμία	210	4	4,20	1,340	1,796
22	Ευθύνη	116	2	2,32	1,984	3,936

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Τα παραγοντικά βάρη των μεταβλητών σε ανάλυση 3 παραγόντων

	Component		
	1	2	3
Εξάντληση	,664	,517	,122
Άδειασμα	,698	,136	,017
Κούραση	,663	,229	,269
Αντίληψη	-,341	,303	,319
Συμπεριφορά	,522	-,097	,033
Επαφή	,673	-,242	-,038
Προβλήματα	-,118	,422	,512
Εξουθένωση	,751	,369	,167
Επιρροή	-,331	,286	,096
Ευαισθησία	,439	-,473	,435
Σκληρότητα	,283	-,637	,299
Δύναμη	-,614	,006	,262
Απογοήτευση	,718	,180	-,316
Εργασία	,287	,536	,009
Αδιαφορία	,199	-,692	,450
Ένταση	,460	-,462	-,003
Άνεση	-,181	,048	,290
Διάθεση	-,569	,003	,377
Κατόρθωμα	-,494	,399	,346
Αντοχή	,749	,334	,203
Ηρεμία	-,105	-,017	,715
Ευθύνη	,356	,024	,543

